

Heidi Gromstad

Holdninger til verdier i barne- og ungdomsidrett i NIF

En kvantitativ undersøkelse

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for Kultur og Samfunn
Norges idrettshøgskole, 2019

Sammendrag

Med visjonen «idrett for alle» ønsker Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komitè (NIF) å være en positiv verdiskaper gjennom barne- og ungdomsidrett. I likhet med andre organisasjoner har NIF utfordringer som kan føre til spenninger, som for eksempel interne maktkamper og ressursfordelingsproblematikk. Legitimering av idrettsarbeidet og konkurranse fra eksterne kommersielle aktører er blant utfordringene som legger ytre press på organisasjonen. Barn og unge utgjør et satsingsområde for NIF og danner mye av grunnlaget for organisasjonens arbeid og eksistens.

Historiske ulikheter mellom idrettskretser og særforbund er grunnlaget for interessen til å undersøke hvilke holdninger organisasjonsleddene har til barne- og ungdomsidrett, og hvilke eventuelle forskjeller som finnes. Ved å analysere et kvantitativt datagrunnlag basert på forskningsprosjektet «Verdier i norsk idrett» undersøker denne masteroppgaven verdier og holdninger i forhold til barne- og ungdomsidrett blant idrettskretser og særforbund. Binær logistisk regresjon er benyttet for å analysere dataene. Det teoretiske rammeverket er basert på organisasjonskulturteori, holdningsteori og verditeori som bidrar til å forklare og drøfte de eksisterende holdningene.

De overordnede resultatene viser at det er enighet blant idrettskretser og særforbund om at gode holdninger og en sunn livsstil er de viktigste oppgavene i barne- og ungdomsidretten. De små forskjellene som kommer frem er i stor grad i tråd med organisasjonsleddenes arbeidsoppgaver. Holdningene som fremkommer av undersøkelsen samsvarer i stor grad med vedtatte prinsipper og rettigheter og bestemmelser for barn og unge som er de grunnleggende verdiene til NIF. Basert på det teoretiske grunnlaget ser det ut til at NIF har en integrert organisasjonskultur med tanke på barne- og ungdomsidrett blant særforbund og idrettskretser som følge av en verdiendringsprosess over tid.

Nøkkelord: Norges Idrettsforbund, Barne- og ungdomsidrett, verdier, holdninger, organisasjonskultur, særforbund, idrettskrets, idrettspolitikk

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Forord	7
1.0 Innledning	8
2.0 Kontekst	10
2.1 NIF linjen og særforbundslinjen-historiske og nåværende spenninger	10
2.2 Barne- og ungdomsidrett historie	12
2.3 Barne- og ungdomsidrett i dag.....	14
2.4 Verdispenninger i barne- og ungdomsidrett	15
2.5 Tidligere forskning om holdninger til barne- og ungdomsidrett	18
2.5.1 Barneidrett.....	19
2.5.2 Ungdomsidrett.....	20
3.0 Teori	22
3.1 Organisasjonskulturteori	22
3.1.1.Differensiert og integrert organisasjonskultur.....	24
3.2.1 Verdier i organisasjoner	28
3.3. Holdningsteori	29
3.3.1 Holdninger, normer og virkelighetsoppfatninger.....	30
3.3.2 Hvorfor studere holdninger?	31
3.3.3 Holdninger og funksjon.....	32
3.3.4 Grunnleggende holdningsteoretiske modeller.....	33
3.3.5 Holdninger i en organisasjon.....	34
4.0 Data og metode	36
4.1 Valg av forskningsdesign.....	36
4.1.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	36
4.1.2 Metodiske refleksjoner	38
4.2 Hvordan måle holdninger?.....	40

4.2.2 Direkte og indirekte målinger	41
4.2.3 Verdiundersøkelsen	42
4.2.2.1 Utvikling av spørreundersøkelsen	42
4.2.2.2 Gjennomførelse av spørreundersøkelsen	43
4.3 Variabler i oppgaven	44
4.3.1 Avhengige variabler	44
4.3.2 Uavhengige variabler	45
4.5 Analyse av data	45
4.5.1 Deskriptive analyser	46
4.5.2 Regresjonsanalyser	46
4.6 Kvalitetsvurderinger	49
4.6.1 Validitet	50
4.6.2 Reliabilitet	53
4.7. Etiske vurderinger	53
5.0 Resultater	55
5.1 Deskriptiv statistikk	55
5.1.1 Informasjon om utvalget	56
5.2 Deskriptiv oversikt over verdiprioriteringer i norsk barne- og ungdomsidrett.....	58
6.0 Diskusjon	65
6.1 Holdninger til barn og unge – idrett, samfunn og media	65
6.1.1 Holdninger til barne- og ungdomsidrett i idrettskretser og særforbund.....	67
6.1.2 Barn og unges rettigheter	68
6.2 Kjennetegn på en integrert organisasjonskultur.....	71
6.2.1 Ledelsesstyrt verdiperspektiv	71
6.2.2 Like holdninger på tvers av organisasjonsledd	74
6.2.3 Holdninger i tråd med organisasjonens uttalte verdier	75
6.2.4 Helt integrert?.....	76

6.3 Enighet om barne- og ungdomsidrett, en varig situasjon?.....	77
6.4. Øvrige refleksjoner og utfordringer i NIF	78
6.5 Oppgavens begrensninger.....	79
6.6 Videre forskning	80
7.0 Konklusjon	83
8.0 Referanser	85
Tabelloversikt	92
Figuroversikt.....	93
Vedlegg	94

Forord

Allsidighet og idrett har vært en stor del av min oppvekst. Surf, kite, snowboard, friidrett dans og klatring er noen av aktivitetene som har skapt min glede for lek og idrett. Til tross for dette tok det lang tid før jeg innså at det var Sport Management ved Norges Idrettshøgskole jeg skulle studere. Takket være alle tilfeldighetene livet har å by på, så er det nettopp her jeg har endt opp. Det er en ubeskrivelig følelse og et stort privilegium å ferdigstille en mastergrad ved NIH.

Gjennom mine studieår har jeg vært innstilt på å ha et fornuftig perspektiv på hva som er viktig og hvordan jeg skal fordele tiden min. På denne måten har jeg fått tilfredsstilt iveren etter mer kunnskap gjennom studier og jobb i tillegg til behovet for opplevelser og eventyr gjennom reiser i inn og utland.

Dette året har først og fremst vært ekstremt lærerikt. Utfordringene ved å skrive en kvantitativ masteroppgave og har gitt en enorm faglig input. I tillegg har dette året vært en personlig prosess hvor jeg omsider er klar for å gi slipp på studietiden og ta fatt på nye utfordringer.

Tusen takk til Sigmund og Lars-Erik for fantastisk veiledning. Dere har vært ekstremt behjelpelige og kommet med raske og viktige tilbakemeldinger. Takk for tålmodigheten, forståelsen og kunnskapen. Takk til Olav for at du, Mercedesen og Minttuen alltid er med på noe gøy. Takk til firkløveren for en fantastisk NIH-hverdag. Takk til mamma, pappa og Håkon for all hjelp og støtte. Takk til venner, og kjæreste for at dere er der for meg og redder meg hver gang jeg er i trøbbel.

Til slutt vil jeg takke NIH for å være mer enn et studiested. Jeg setter enormt stor pris på alle vennene, det faglige nivået, åpenheten, linjeforeningene, og ikke minst muligheten til relevant praksis, erfaring som frivillig på X-games og deltakelsen på Internasjonalt Olympisk Akademi.

Heidi Gromstad

Oslo, mai 2019

1.0 Innledning

Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komité (NIF) ønsker å skape idrettsaktivitet for alle gjennom de fire grunnverdiene glede, fellesskap, ærlighet og helse (Enjolras, Seippel, & Waldahl, 2005; NIF, Udatert-a). Formålet til organisasjonen er å være en positiv verdiskaper for både individ og samfunn gjennom frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. Med visjonen «idrett for alle» (NIF, Udatert-a), er alt fra lokale idrettslag spesialisert på breddeidrett, til store særforbund med eliteutøvere i verdensklasse, inkludert i organisasjonen. NIF er fremhevet som et flaggskip i Norge innenfor frivillighet, fellesskap og dugnadsånd (Hanstad, 2011a).

I likhet med andre organisasjoner har NIF utfordringer. Disse er blant annet tildeling og fordeling av ressurser og legitimering av eget arbeid. Både internt og eksternt strides det om topp- og breddeidrett, periferien utfordrer sentrum og sentrallet, i tillegg til at kommersielle aktører utfordrer idealene om frivillighet og dugnadsånd (Enjolras & Waldahl, 2009; Hanstad, 2011a; Skaset, 2011; Skirstad, 2011). Spenninger som dette utfordrer NIFs ønske om å være en verdibasert organisasjon, der felles holdninger og verdier er ledende for alle utøvere, tillitsvalgte og ansatte, slik at grunnverdiene gjenspeiles i grasrota (NIF, Udatert-a). Med utgangspunkt i temaer som påvirker NIF gjennom indre spenninger og ytre press (Hanstad, 2011b), er det interessant å se hvorvidt organisasjonsledd i NIF har et felles verdigrunnlag for barne- og ungdomsidretten.

Barn og unge er av interessefe fordi de utgjør et satsingsområde for NIF og danner mye av grunnlaget for organisasjonens arbeid og eksistens. 93% av alle barn og unge har deltatt, eller deltar i norsk idrett (Bakken, 2018). NIF vektlegger selv viktigheten av kvalitet på idrett, sosialisering og verdiskaping gjennom barne- og ungdomsidretten (NIF, 2015, Udatert-a). Barn og ungdom sørger for den største delen av medlemsmassen, og er derfor en viktig målgruppe for NIF.

Ved å benytte organisasjonskulturteori, holdningsteori og verditeori, ønsker jeg å forklare eventuelle likheter og forskjeller mellom holdninger i idrettskretser og særforbund. Jeg har valgt særforbund og idrettskretser som interessefelt i denne oppgaven. Historiske spenninger, ulikt politisk opphav og forskjellige arbeidsoppgaver (Goksøyr, 2008; Tønnesson, 1986) gjør det både interessant og relevant å undersøke hvorvidt det i dag er et felles verdigrunnlag blant disse organisasjonsleddene.

Ved å benytte kvantitative analyser ønsker jeg å undersøke hva ansatte og tillitsvalgte i NIF holder som de viktigste oppgavene til den organiserte barne- og ungdomsidretten, samt se på forskjeller og likheter mellom idrettskretser og særforbund. Mer spesifikt vil hensikten med oppgaven være å besvare følgende problemstillingen: *Hvilke holdninger har ansatte og tillitsvalgte i særforbund og idrettskretser i NIF til verdispørsmål i barne- og ungdomsidretten, og hvordan kan holdningene forklares?*

Opgaven tar utgangspunkt i resultater fra spørreundersøkelsen «Verdier i norsk idrett» gjennomført i 2017 og 2018 av Hansen (Leder), Breivik, Seippel og Loland (Hansen, 2019b). Denne undersøkelsen vil bli gjort rede for senere i oppgaven.

Det er gjennomført flere kvalitative studier innenfor idretten for å avdekke holdninger til blant annet kjønn, kvinner i lederstillinger og barne- og ungdomsidrett (Hanstad, 2011). Den siste kvantitative holdningsundersøkelsen i NIF ble gjennomført i 2003 (Loland, Kristiansen, & Vaagbø). Min masteroppgave bidrar derfor til å kartlegge nåværende holdninger og verdier i forhold til barne- og ungdomsidrett i NIF. Denne kunnskapen kan bidra med økt innsikt i hvordan idretten skal kunne videreutvikle seg som en verdibasert organisasjon, sikre legitimitet, og håndtere utfordringer internt og eksternt i organisasjonen.

Videre i oppgaven ønsker jeg å besvare valgt problemstilling gjennom kontekst, teori, metode og diskusjon. Konteksten (kapittel 2) forklarer historiske og nåværende spenninger, samt tidligere forskning på feltet. Teoridelen (kapittel 3) presenterer teoretiske perspektiver innenfor verditeori, holdningsteori og organisasjonsteori, som senere blir brukt til å forklare resultatene. Data og metode (kapittel 4) beskriver arbeidet med innsamling, behandling og analysering av data, samt etikk, kvalitetsvurderinger og begrunnelse for metodevalg. I resultatdelen (kapittel 5) fremstilles funn fra analysene gjennom tabeller og tekst, før diskusjonen (kapittel 6) knytter kontekst, teori og resultater sammen med dagsaktuelle temaer for å drøfte mulige forklaringer av resultatene. Konklusjonen oppsummerer og runder av oppgaven.

2.0 Kontekst

Med 2,1 millioner medlemskap, er NIF Norges største frivillige organisasjon. 93% av barn- og unge har deltatt i en eller flere organiserte idretter gjennom oppveksten (Bakken, 2018). NIF ønsker å være en positiv verdiskaper, og en drivkraft i samfunnet med fokus på idretts glede for alle (NIF, Udatert-a). Slik har det ikke alltid vært, og i denne delen vil relevante historiske og nåværende spenninger mellom særforbund og idrettskretser bli kartlagt, barn og unges inntog i organisert idrett bli gjort rede for, og NIF sine uttalte verdier i forhold til barne- og ungdomsidrett vil bli presentert. Relevant forskning på feltet blir lagt frem, i tillegg vil ulike synspunkter på reglementet for barn og unge i idretten bli fremstilt gjennom litteratur og medieoppslag.

2.1 NIF linjen og særforbundslinjen-historiske og nåværende spenninger

Et sentralt tema i norsk politikk, historie og dermed også idrettshistorie er motsetninger mellom arbeiderklassen, middelklassen og borgerskapet. Norsk idrett var lenge forbeholdt velstående hvite menn, blant annet fordi de hadde penger til utstyr og tilstrekkelig med fritid til å utøve idrett. På begynnelsen av 1900 tallet var Norge begynt å bli et industrisamfunn, hvilket førte til en gradvis mektigere arbeiderbevegelse, som etterhvert utfordret borgerskapet på idrettsfeltet (Goksøyr, 2008). De daværende politiske, og samfunnsmessige forholdene hadde stor innvirkning på organisert idrett, og har vært sentrale for hvordan dagens idrettsforbund er organisert.

For å forstå de nåværende spenningene mellom særforbund og idrettskretser, er det hensiktsmessig å forklare noen sentrale trekk av NIFs historie. I 1861 ble det første idrettsforbundet i Norge stiftet, Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelser og Vaabenbruk. 22 år senere ble det bestemt at idretten og skyttervesenet skulle skille lag, dermed ble Centralforeningen for Udbredelse av Idræt opprettet. I 1910 ble Norges Riksforbund for Idræt det gjeldende idrettsforbundet. Centralforeningen opprettholdt tilknytningen mellom forsvaret og idretten, men de meldte seg ut av Riksforbundet i 1917 (Enjolras & Waldahl, 2009).

Borgerskapets monopol på organisert idrett kom til syne i form av høye kontingenter, dyrt utstyr og et krav til en viss sosial klasse for å passe inn i miljøet. I løpet av mellomkrigstiden fikk arbeiderne mer fritid, større interesse for idrett og begynte derfor å utøve rimeligere idretter, som for eksempel løping og bryting (Goksøyr, 2008).

I 1919 ble organisasjonen Norges Landsforbund for Idræt etablert, og i 1924 ble motvekten Arbeidernes Idrettsforbund (AIF) opprettet. Landsforbundet var organisert etter idrettsgrener og var forløperen til dagens særforbund. Arbeidernes Idrettsforbund var regionalt organisert, og tilsvarte dagens idrettskretser. I tiåret før 1920 ble stadig flere arbeidere trukket inn i idretten, samtidig ble arbeiderorganisasjonene mer radikale og innflytelsesrike. Det var tydelige politiske spenninger mellom borgerskapet og den sosiale arbeiderbevegelsen, som også ble gjenspeilet i idretten. Begge idrettsforbundene utviklet seg i motsatt retning, og i 11 år var det ingen idrettslig kontakt mellom de to (Goksøyr, 2008).

Konflikten bar preg av at ledelsen i Landsforbundet på sin side bestod av personer fra overklassen, offiserer, og personer som hadde tilknytningen til Forsvarsdepartementet. På den andre siden ønsket AIF inkludering av arbeidere i idretten, både som utøvere og i lederposisjoner. AIF hadde tilknytning til Undervisningsdepartementet. AIF hevdet at Landsforbundet var preget av politikk fra de borgerlige partiene. Samtidig ble AIF kritisert av Landsforbundet, nettopp fordi de ønsket å implementere arbeiderpolitikk i idretten (Goksøyr, 2008). Arbeideridretten ønsket å fremme folkehelsen, og være «noe mer» enn bare idrett. AIF ønsket å motarbeide spesialiseringen av idrett og var derfor imot særforbund. Landsforbundet derimot ønsket spesialisering innenfor hver idrett (Goksøyr, 2008).

I 1940 ble det bestemt disse organisasjonene skulle slås sammen og i 1946 ble navnet endret til Norges Idrettsforbund. Sammenslåingen ble fremskyndet av den tyske invasjonen av Norge under 2. verdenskrig, og viktigheten av å stå sammen som nasjon overgikk politiske uenigheter. Det nye samarbeidet innebar et kompromiss hvor begge organisasjoner i utgangspunktet beholdt sin struktur. Det viste seg at den nye organisasjonen var preget av sterke særforbund, hvilket førte til at store deler av AIF sin originale profil gikk tapt (Goksøyr, 2008).

I etterkrigstiden ble organisasjonen samlet rundt et felles mål om oppbygging av anlegg, og et ønske om økende deltakelse i idrett. I tillegg ble et statlig spilleselskap opprettet for å finansiere idretten. Dette var forgjengeren til Norsk Tipping slik vi kjenner det i dag. Perioden mellom 1965 og 1985 blir omtalt som «idrettsrevolusjonen» på grunn av ekstrem økning i medlemsmassene, som førte til at idretten ble landets største folkebevegelse. På 20 år økte medlemstallet fra 430.000 til 1.600.000 medlemmer. Det

var ikke kun kvantitative faktorer som ble påvirket av idrettsrevolusjonen, også verdier, holdninger og mentalitet innen idrett gjennomgikk en stor endring fra 1980 årene til begynnelsen av 2000 årene. Amatørreglene ble lagt på hyllen, og både toppidrett, og breddeidrett ble akseptert i NIF (Goksøyr, 2008).

I dag består Norges idrettsforbund av 54 særforbund, 19 idrettskretser, 366 idrettsråd, og 12.178 idrettslag fordelt over hele landet. Organisasjonsstrukturen er en vertikal paraplyorganisasjon, med en hierarkisk konstruksjon fra det lokale (idrettslag), til det nasjonale (idrettsstyret). Strukturen er karakterisert av særforbundslinjen og kretslinjen, som resultat av den nevnte historiske utviklingen. Særforbundslinjen består av særforbund og særkretser, og er ansvarlig for idrettsfaglig innhold. Kretslinjen har et bredere samfunnsmessig perspektiv, og er ansvarlig for idrettspolitik og strategi gjennom sentral-administrasjonen, idrettskretser og idrettsråd. Idrettslagene er medlemmer av begge linjene, og utgjør grasrota i organisasjonen, det er her aktiviteten utøves og verdiene iverksettes (Enjolras & Waldahl, 2009).

I likhet med andre organisasjoner, er det også konflikter og spenninger innad i NIF. En av de mest synlige nåværende konfliktene som bærer preg av historien er mellom idrettskretser og særforbund (Enjolras & Waldahl, 2009). Ulike interesser innenfor de to linjene kommer til syne gjennom idrettspolitiske spørsmål som oppgavefordeling, kompetanse, rollen til NIF sentralt, og maktfordeling som for eksempel stemmefordeling mellom de ulike linjene på idrettstinget (Skaset, 2011).

Konsekvensene av disse uenighetene er blant annet uklare styringssignaler fra idrettsstyret, og ineffektivitet med tanke på samarbeid og gjennomførelse (Enjolras & Waldahl, 2009).

2.2 Barne- og ungdomsidrett historie

I løpet av 1960 årene kom barn og unge for fullt inn i den organiserte idretten. Frem til dette hadde barn deltatt i organiserte konkurranser via Arbeidernes Idrettsforbund (AIF), og gjennom skolen (Skirstad, 2011). I løpet av de første 20 årene med organisert barneidretten økte medlemsmassen drastisk, og innen 1980 var andelen barn og unge i NIF mangedoblet. Barneidrett har gått fra å være nesten ikke-eksisterende til å bli «idrett for alle». Over 80% av barn og unge fra hvert enkelt årskull har deltatt i organisert idrett gjennom oppveksten (Strandbu, Gulløy, Andersen, Seippel, & Dalen, 2017).

Økt deltakelse blant barn var en konsekvens organisasjonsendringen i NIF hvor de i økende grad satset på barn, ungdom og breddeidrett, i tillegg til toppidrett.

Rekrutteringen av yngre medlemmer ble gjennomført gjennom blant annet opprettelsen av idrettsskoler, økt deltakelse blant jenter, og at den generelle utbedringen av idrettstilbudet for barn og unge utenfor skolen (Ingebrigtsen & Aspvik, 2015). I tillegg til dette var flere idrettsanlegg, mer fritid og økt mobilitet påvirkende faktorer (Olstad, 2018).

Det som blant tidligere generasjoner hadde vært fri lek, ble satt i organiserte former etter andre verdenskrig (Tønnesson, 1986). På 1970 tallet ble idretten inkludert i statens kulturbegrep, og i Kulturmeldingene 1973-74 ble idrett vektlagt i likhet med andre kulturområder for første gang. Målsettingen var et idrettstilbud for alle, og at helse- og trivselsaspektet var sentralt for barn og unge (Sisjord, 1993). Som følge av mønsterplanen i 1974 var det slutt på idrettskonkurranser for barn og ungdom arrangert av skolene, dette var nå en oppgave for NIF (Skirstad, 2011; Tønnesson, 1986).

Etter at idrettskonkurransene ble fjernet fra skolene, hevdet flere lærere at idretten drev rovdrift på unge talenter. De mente at den organiserte idretten skapte en uheldig konkurranseånd, og dermed utpekte tapere blant barn. Idrettsforbundet på sin side irriterte seg over at skolene ikke vektla den rent idrettslige opplæringen, men heller fokuserte på oppdragelse, lærdom og samarbeid. Denne holdningskonflikten ble grunnlaget for de første retningslinjene for barneidrett (Tønnesson, 1986).

I 1976 ble retningslinjene for barneidrett vedtatt på idrettstinget i Tønsberg.

Retningslinjene fastslo at barneidrett var et felles ansvar for hele organisasjonen, og at en ønsket å unngå idrettslig spesialisering i ung alder (Tønnesson, 1986).

Retningslinjene var lite forpliktende, og fungerte mer som en «vær varsom plakat» enn håndfaste regler. Det viste seg at det var utfordrende å iverksette retningslinjene, og en så at kunnskapsnivået om retningslinjene sank proporsjonalt med avstand fra sentrallet. Konsekvensen ble at de som hadde minst kunnskap om konseptet var idrettslagene som skulle utøve aktiviteten med barna (Skirstad, 2011).

I 1987 ble barneidrettsbestemmelsene innført i norsk idrett, elleve år etter de første retningslinjene. En av grunnene til at denne prosessen var tidkrevende, var de pågående idrettspolitiske diskusjonene om hvorvidt barne- og ungdomsidretten skulle drive talentjakt eller oppdragelse. Hovedargumentene for å innføre bestemmelsene var å sikre

allsidighet, unngå frafall i tidlig alder, og spare ressurser med tanke på trenere og instruktører. Det krever mer å ha spesialiserte instruktører og trenere sammenliknet med frivillige foreldre (Skirstad, 2011).

I 2007 ble den reviderte versjonen av barneidrettsbestemmelsene vedtatt på idrettstinget, med hensikt om å være et førende dokument for å ivareta, og utvikle barn gjennom idrettslig aktivitet. Bestemmelsene ble igjen revidert i 2015, og i dag er det «Idrettens barnerettigheter», og «Bestemmelser om barneidrett» som er gjeldende. Idrettens barnerettigheter består av syv punkter; trygghet, vennskap og trivsel, mestring, påvirkning, frihet til å velge, konkurranser for alle og på barnas premisser (Norges idrettsforbund, 2015). Bestemmelser om barneidrett består av fem punkter som beskriver hva barneidrett er, særegne konkurranseregler, hvordan idrettslagene skal håndtere barn og unge, samt særforbundenes rettigheter (Norges Idrettsforbund, 2015). Idrettstinget i 2019 vedtok og reviderte rettighetene og bestemmelsene for barneidrett (NIF, 2019a).

2.3 Barne- og ungdomsidrett i dag

Barn begynner tidligere med organisert idrett sammenliknet med for 20-30 år siden. Dette medfører et ansvar på idrettsbevegelsen, for å ivareta de yngstes motiver og forutsetninger (Ommundsen, 2011). Barneidretten har, som nevnt ovenfor, blitt regulert etter tydelige verdiføringer gjennom barneidrettsbestemmelser og retningslinjer de siste tiårene. De svakere spillerne sitter ikke lengre «på benken», og det har blitt økt fokus på tilhørighet, fellesskap og samhold. En har et mer bevisst forhold til verdier og holdninger, blant både spillere, trenere og ledere (Solberg, Myskja, & Nydal, 2010).

NIF klassifiserer barneidrett som idrettslige aktiviteter til og med det året en har fylt 12 år, og ungdomsidrett gjelder for aldersgruppen 13-19 år. Ifølge NIF, skal barneidrett være inkluderende aktiviteter som skaper samhold, trivsel og glede. Gjennom å utøve idrett som barn skal en oppleve en egenverdi av idretten, samt legge grunnlaget for en livslang idrettsglede. Ungdomsidretten skal tilby varierte aktiviteter, utdanningsmuligheter og utvikling av ambisjoner i tråd med ungdommenes behov (NIF, 2015, Utadert).

Selv om medlemsmassen blant barn og unge er stor, er den preget av ustabilitet. En stor del av NIF sine medlemmer er aktive i korte perioder før de slutter, hvilket fører til at norsk idrett har et frafallsproblem (Seippel, 2005). Det er ulike grunner for at

ungdommer slutter i den organiserte idretten i løpet av tenårene. I følge Ungdata undersøkelsen (2018) er det i 2017 ca. 60% som deltar i organisert idrett i 13 års alderen, sammenliknet med ca. 25% i slutten av tenårene. Det er flere jenter enn gutter som faller fra, og en av de mest nevnte grunnene er fordi skolearbeidet krever mye tid. Til tross for at ungdom forlater den organiserte idretten, betyr ikke dette at de ikke er fysisk aktive. Flere begynner på treningssenter eller en annen form for egenorganisert aktivitet (Bakken, 2018; Seippel, 2005). De siste 20 årene har deltakelsen blant ungdom økt. 93% av dagens ungdom oppgir at de har deltatt i organisert idrett, i 2002 var dette tallet 71% og i 2010 var det 85%. Det er altså flere som deltar i idretten i løpet av ungdomsperioden nå enn tidligere, selv om mange faller fra i tenårene (Bakken, 2018).

NIF som organisasjon ønsker en stabil, eller økende medlemsmasse over tid. Som en løsning på frafallsproblemet har organisasjonen laget en tiårig plan fra 2012 til 2022, kalt «ungdomsløftet». Ved hjelp av ulike tiltak er målet å rekruttere og beholde flere ungdommer i idretten. Denne planen er basert på tre likeverdige søyler; idrett for alle, ungt lederskap og fremtidens utøvere (NIF, Utadert). Dette er en helhetlig satsning som sikter mot inkludering i ulike nivåer, og engasjement etter ønske og behov. En skal ha muligheten til å bli god i sin idrett, men idrettssatsingen og spesialiseringen er likestilt med ungt lederskap og inkludering (NIF, Utadert).

NIF ser ut til å ha lyktes med å legitimere sin barne- og ungdomspolitik overfor myndighetene. Kulturdepartementet fremhever verdiene og effektene knyttet til utøvelse av idrett som de mest nødvendige suksessfaktorene for statlig støtte til idrettsformål. Det er tydelig fra regjeringens side at barn og ungdom er den mest viktigste målgruppen for den statlige idrettspolitikken (Regjeringen, 2018).

2.4 Verdispenninger i barne- og ungdomsidrett

Barneidrettsbestemmelsene er i dag et sentralt, men om noe omdiskutert dokument for hvordan barne- og ungdomsidrett skal håndteres, og hvilke verdier som skal ligge til grunn (Krange & Strandbu, 2004; Skirstad, 2011). Idretten har gått fra å være svært prestasjonsrettet, til å fokusere på idrettens egenverdi, og barns utvikling gjennom sosialisering og aktivitet (Skirstad, 2011). Til tross for dette er idrett for denne aldersgruppen et debattert tema og preget av ulike holdninger. Spenningene dreier seg blant annet om tidlig spesialisering, kostnadsbruk og profesjonalisering i idretten

(Kränge & Strandbu, 2004). Den overordnede debatten dreier seg om hvorvidt barneidrettsbestemmelsene er fordelaktig eller ei.

Til tross for legitimering hos myndighetene, og etter hvert en tilsynelatende bred enighet blant de ulike delene av idretten, så er diskusjonen om barneidrettsbestemmelsene et aktuelt tema. Uenighetene innebærer for eksempel valg av idrett, spesialiseringsfelt i tidlig alder, allsidighet i ungdomsårene, store kostnader, begrensede muligheter til å delta i organisert idrett og hvilken effekt en profesjonaliseringsprosess av barne- og ungdomsidretten vil ha. De nevnte temaene utfordrer det gjeldende reglementet for barne- og ungdomsidrett, og nedenfor vil aktuelle eksempler bli fremstilt for å skape et bilde av hvordan den pågående debatten utarter seg.

Flere idrettsutøvere og trenere stiller seg kritisk til Idrettens barnerettigheter og bestemmelser om barneidrett. To av landets fremste friidrettsutøvere gir er godt bilde på ulike holdninger til temaet. Hekkeløper Karsten Warholm (22) har hatt en allsidig barndom og har vært innom de fleste grenene i friidrett i tillegg til blant annet fotball og turn. Han verdsetter allsidigheten og mener dette har vært en suksessfaktor i hans karriere. Han utøvde ulike idretter, før han i voksen alder bestemte seg for å satse på 400 m hekk (Fredheim, 2017).

I august 2018 representerte 17 åringer Jacob Ingebrigtsen Norge i friidretts EM med enorm suksess. I motsetning til Warholm har Ingebrigtsen trent systematisk mot å bli god i løping fra en svært ung alder. Ingebrigtsen-familien har uttalt at det uten tvil er tidlig spesialiseringen som har sørget for deres ferdigheter, og at barneidrettsbestemmelsene kan være en ulempe (Berntsen, 2018).

Den 19 år gamle tennisspilleren Casper Ruud, spås en lysende fremtid innen sin idrett. Far og trener Christian Ruud, hevder at barneidrettsbestemmelse forhindrer norsk idrett i å produsere flere toppidrettsutøvere på grunn av aldersbegrensninger i konkurranser. Et annet eksempel på en idrett som kritiserer konkurransereglene for utøvere under 13 år er sjakk. I 2014 ble det endelig bestemt at sjakk ikke skulle inkluderes i NIF. hovedgrunnen til dette var barneidrettsbestemmelsene. Magnus Carlsen uttaler at dersom han hadde fulgt bestemmelsene ville han ikke spilt på nivået han er i dag (Johansen, 2018).

Nåværende langslagstrener for herrelandslaget i håndball, Christian Berge uttrykker tydelig sin skepsis overfor tidlig spesialisering, og alvorliggjøring av barne- og ungdomsidretten. Han mener det er viktig at barn får drive med flere idretter, beholde leken og gleden godt inn i ungdomsårene. Berge hevder leken og gleden skaper de gode spillerne, i tillegg til å minke frafall (Aas, 2018). Dette synet underbygges av idrettsforsker Ommundsen (2011) som påpeker at tidlig inngang i idretten kombinert med spesialisering, kan gjøre det vanskelig for barn- og unge å skifte til nye idretter. Han vektlegger viktigheten av at barne- og ungdomsidretten tilrettelegger for allsidig idrettsopplæring der alle blir ivaretatt og sett. Målet må være å jobbe med trivsel, motivasjon, glede og prestasjonsutvikling side om side, noe som vil sikre motivasjon og et langsiktig prestasjonsperspektiv i tillegg til å ivareta barne- og ungdomsidrettens offisielle verdigrunnlag.

Et annet tema som utfordrer bestemmelsene for barne- og ungdomsidrett samt NIFs visjon, «idrett for alle», er kravet til økonomi og engasjement fra foreldre. Utstyrskjøpet øker, samtidig har inntektsforskjellene blant barnefamilier økt de siste 20 årene. Strandbu et al. (2017) viser at prisen det koster å drive med idrett, kan bidra til en mer ekskluderende barne- og ungdomsidrett. Økonomiske krav kan føre til et større skille mellom de som ønsker og har mulighet til spesialisering, og de som deltar for moroskyld, eller ikke har økonomi til å prioritere satsning (Strandbu et al., 2017).

Ungdommer i familier med dårlig råd har en begrensning i idrettsdeltakelse, hvilket NIF har uttrykt sin bekymring for (Veum & Øvregård, 2015). I ekstreme tilfeller har noen familier barn med skiutgifter på ca. 65.000 kr i året og 4-5 nye skipar i året på juniornivå (Hagen, Ertesvåg, & Hansen, 2015). Store kostnader knyttet til barneidrett strider imot NIF sin visjon om idrett for alle, allikevel ser en at utvalgte idretter skaper et krav om god økonomi for å kunne hevde seg blant jevnaldrende.

Det legges ned mer ressurser og det brukes mer tid på trening nå sammenliknet med tidligere. En kan si at idretten ser ut til å bli mer profesjonalisert. Profesjonalisering blir ofte forbundet med høye lønninger til utøvere (Seippel, 2010), men i denne sammenhengen ansees profesjonalisering som en betegnelse på bruk av fagkunnskap, tid og ressurser (Seippel, 2010). Eksempler på dette i idretten er blant annet Olympiatoppen sitt arbeid basert på fagkunnskap, utdanningsinstitusjoner rettet mot

idrett, utdanningstilbud og akademier i regi av IOC, NIF og særforbund på nasjonalt og internasjonalt nivå (Strandbu et al., 2017).

Det er foreløpig usikkert hva en slik profesjonalisering av idretten vil innebære (Seippel, 2010), men det er liten tvil om at endringer i retning av profesjonalitet innebærer et krav til ressurser. For de som skal utøve idretter med høye krav til utstyr og stor innsats vil dette innebære bruk av ressurser i form av økonomi, kunnskap og tid. I tillegg krever det en viss innsats og interesse fra foreldrene sin side, for å følge opp barnas fritidsaktiviteter (Strandbu et al., 2017).

Profesjonalisering av idretten kan ha positive og negative effekter. Kunnskap og pedagogiske trenere selv på lavere nivå vil kunne gagne mange (Seippel, 2010; Strandbu et al., 2017). Samtidig kan det skape et alvorlig preg på idretten fra en tidlig alder, hvilket er en utfordring for de grunnleggende verdiene for barne- og ungdomsidrett i NIF.

Det har lenge vært en diskusjon om hvorvidt barne- og ungdomsidrettens viktigste oppgave er å drive tidlig talentutvikling, eller ha fokus på lek og oppdragelse (Krange & Strandbu, 2004; Skirstad, 2011). Diskusjonene dreier seg overordnet om hvorvidt barneidrettsbestemmelse er til hinder for talentutvikling, eller om de er et hensiktsmessig reglement for barn og unge. Til tross for diskusjoner hevder sentrale idrettsledere at barne- og ungdomsidrettens grunnverdier og idealer fremdeles dominerer (Skirstad, 2011).

2.5 Tidligere forskning om holdninger til barne- og ungdomsidrett

Det er gjort få holdningsundersøkelser i norsk idrett (Hansen, 2019b). Viktige unntak er verdiundersøkelsen gjennomført av Loland, Kristiansen og Vaagbø (Loland et al., 2003) som evaluerte etikk og verdiarbeidet i NIF. Dette ble gjort ved å gjennomgå verdiarbeidet i NIF, se på endringsprosesser i idrett og samfunn, i tillegg til å gjennomføre holdningsundersøkelse blant NIF-medlemmer (15-24 år), og et utvalg av det norske folk over 15 år (monitorutvalget). Breivik (2013) kartlegger aktivitet i den norske befolkningen over en periode på 26 år og setter det inn i et samfunnsmessig perspektiv gjennom blant annet kjønn, sosial klasse, verdier og holdninger. Innenfor barne- og ungdomsidretten er det gjennomført forskning på temaer som blant annet barne- og unges deltakelse i idretten (Hanstad, 2011b; Ingebrigtsen & Aspvik, 2015; Seippel, Sisjord, & Strandbu, 2016b; Sisjord, 1993; Strandbu et al., 2017) og frafall i

den organiserte idretten (Seippel, 2005). Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved Oslo MET, gjennomfører jevnlig Ungdata undersøkelser som gir informasjon om deltakelse, frafall, og begrunnelse fra ungdommer på ungdomstrinn og videregående skole (Bakken, 2018). Min oppgave er hovedsakelig basert på norsk forskning rundt barne- og ungdomsidrett, men det er også gjennomført verdiundersøkelser innenfor dette feltet som har et internasjonalt perspektiv (Ommundsen, Løndal, & Loland, 2014). I tillegg til litteraturen benyttet i konteksten ovenfor vil noe av den sentrale forskningen innenfor barne- og ungdomsidretten som er relevant i forhold til min masteroppgave bli presentert. Jeg har valgt å hovedsakelig ta utgangspunkt i oversiktsartikler og bøker som bidrar til kunnskap om holdninger, verdier og de viktigste oppgavene i barne- og ungdomsidretten, samt avdekke hvor det er behov for mer videre forskning.

2.5.1 Barneidrett

Ingebrigtsen og Aspvik (2015) har gjennomført en review-artikkel for NIF basert på forskning på barneidrett frem til 2010. Denne artikkelen avdekker hvilket område det er forsket på, i tillegg til å påpeke hvor det er mangel på forskning. Forskningsfeltet er relativt ungt fordi det ikke er få år siden barns inntog i idretten. Artikkelen gjennomgår forskning på deltakelse i idretten for ulike målgrupper, barneidrettens innhold med tanke på ferdigheter, sosialisering og verdier, samt utøvernes involvering i, og opplevelse av idretten. I tillegg gjennomgår artikkelen barneidrettens betydning i samfunnet, samt hva forskning viser om tidlig spesialisering i ung alder.

Resultatene viser at deltakelsen i barneidretten står sterkt, og at den er formelt godt forankret i NIF sine mål og regelverk (Ingebrigtsen & Aspvik, 2015). Dette underbygges av blant annet Skirstad (2011) som påpeker at reglementet for barneidrett er formelt forankret, men at det er utfordringer ved den praktiske gjennomføringen.

Hvor mange som deltar i idretten, og hvor lenge de er aktive er godt dokumentert (Bakken, 2018; Strandbu et al., 2017). Det mangler dog noe forskning rundt de som er underrepresentert i idretten, som barn med funksjonshemninger, og barn fra enkelte kulturelle og etniske miljøer. Et viktig bidrag på dette feltet er boken Ungdom, idrett og klasse (Strandbu et al., 2017) som undersøker klasseforskjeller og betydningen av dette, samt ekskluderende faktorer i idretten som blant profesjonalisering, krav til foreldredeltakelse og pengebruk. Mange barn trives godt i idretten, men det er vanskelig å fastslå hvilken langsiktig eller kortsiktig verdi trivselen har. Det er derfor mangel på

forskning rundt hvilken egenverdi og betydning idretten har for barn, på både kort og lang sikt (Ingebrigtsen & Aspvik, 2015).

Barneidrettens verdiinnhold er varierende. Det er ulik verdiformidling blant trenere i barneidrett. I tillegg er det en forskjell mellom individuelle idretter og lagidretter, hvor trenere for lagidretter har et større fokus på blant annet fair play. Artikler, rapporter og spørreundersøkelser vektlegger betydningen av det sosiale i idretten (Ingebrigtsen & Aspvik, 2015).

Det er ingen seriøse studier som tilsier at barneidretten må bli mer alvorlig, og mer konkurransepreget tidligere for å være et godt grunnlag for toppidretten. Det er vanskelig å konkludere med hvilke faktorer som fører til en toppidrettskarriere annet enn at utøvere har drevet med idrett, gjerne allsidig, i ung alder. Artikkelen påpeker utfordringer ved å forske på barneidrett fordi det er vanskelig å konkludere med hvilke faktorer som fører til hva. Artikkelen konkluderer med at barneidretten er positiv fra mange synsvinkler, men at det er rom for forbedring innenfor blant annet egenverdi for utøvere og virkningen på lang sikt (Ingebrigtsen & Aspvik, 2015).

2.5.2 Ungdomsidrett

I 2016 publiserte Seippel, Sisjord og Strandbu (2016b) boken; «Ungdom og idrett». Boken gir et innblikk i politikk og organisering, meningen med idretten, sosialisering i idretten, inklusjon og eksklusjon i idretten og på skolen. Idrettsforskere fra hele landet har bidratt til boken, og den dekker derfor et bredt og variert kunnskapsfelt. Selv om en del forskning dekker temaer innen ungdomsidrett, er det fremdeles mye en mangler kunnskap om. Hensikten med boken var å danne et mer helhetlig bilde av feltet og samle ny kunnskap i forhold til eksisterende forskning.

En undersøkelse som beskriver ungdommens egne holdninger til den organiserte idretten er Seippel (2016a) sin artikkel «Sprek, vakker og kjedelig? Trening og mening blant ungdom: 1985-2013». Resultatene viser at tradisjonelle idrettsverdier som vektlegger å ha det gøy og oppleve sosialt fellesskap har delvis blitt byttet ut med et ønske om å trene med hensyn til utseendet, vektreduksjon og bedre selvtillit. En konsekvens av dette er at egentrening og bruk av treningssenter har blitt mer vanlig. Undersøkelsen er basert på tall fra Norsk monitor, og tar derfor utgangspunkt i ungdom både i og utenfor organisert idrett.

Strandbu, Smette og Stefansen (2016) har gjennomført gruppeintervjuer med ungdommer som er deltakende i organisert idrett for å undersøke hvorfor idretten er meningsfylt for ungdommer på individuelt nivå og som gruppe. Undersøkelsen viser at ungdom først og fremst deltar fordi det er sosialt og gøy. Det er vanskelig å forklare hva «gøy» innebærer, men det kan kobles til idrettens egenverdi. Resultatene peker mot at idretten fungerer som en slags beskyttelse mot inaktivitet og å havne utenfor eller i ytterkanten av miljøet.

3.0 Teori

Hensikten med denne delen er å presentere et relevant teoretisk grunnlag, for å drøfte og forklare resultatene av undersøkelsen på en egnet måte. Masteroppgaven tar utgangspunkt i undersøkelsen «Verdier i norsk idrett» som måler holdninger i forhold til ulike verdidilemmaer i NIF. Målet med oppgaven er å finne ut hvilke oppgaver som bør prioriteres i barne- og ungdomsidretten ifølge idrettskretser og særforbund og hvorvidt disse prioriteringene stemmer over ens. Det teoretiske grunnlaget baseres på organisasjonskulturteori, verditeori og holdningsteori. De teoretiske begrepene vil bli forklart og satt i sammenheng med hverandre og oppgavens tilnærming.

3.1 Organisasjonskulturteori

Begrepet organisasjonskultur har vært en del av hverdagsvokabularet siden begynnelsen av 1980 tallet. Det er i dag erkjent at ikke bare maktforhold og strukturelle forhold påvirker organisasjonen, men at også kulturelle forhold spiller en viktig rolle (Busch, 2014). De fleste organisasjoner har på lik linje med NIF et utarbeidet verdigrunnlag det er ønskelig å implementere i alle deler av organisasjonen, og som kommer til syne gjennom medlemmers arbeid og holdninger (Bang, 2013; NIF, Udatert-a).

Organisasjonskulturteori gir en oversikt over hva organisasjonskultur er, hvorfor ulike kulturer oppstår, samt hvordan det kommer til syne i en organisasjon. Gjennom oppgaven vil disse teoretiske perspektivene bidra til å forklare og drøfte kulturen i NIF ved hjelp av kulturtyper, organisasjonsverdier og holdninger innad i organisasjoner.

De fleste personer omgås grupper med mennesker på en arbeidsplass, skole eller i en vennegjeng der det oppstår et samhandlingsmønster mellom individer over tid. En felles forståelse for hendelser, handlinger og aksept for holdninger dannes ofte i slike situasjoner. Dette mønsteret, eller sosiale systemet er grunnlaget for en kultur. Kulturen er ikke nødvendigvis et bevisst utfall, men den er fremdeles viktig fordi slike sosiale relasjoner kan ha stor innvirkning på miljøet rundt seg (Schein, 2010). Kulturer dannes i ulike miljøer og i denne sammenhengen er det kulturen innad i NIF som er av interesse. Kunnskap om organisasjonskultur bidrar til bedre forståelse av organisasjoners kompleksitet, grupperinger i organisasjoner i tillegg til å gi økt bevissthet rundt hvert enkeltindivid i en organisasjon (Schein, 2010).

En organisasjon beskrives av Jacobsen and Thorsvik (2013) som «et sosialt system som er bevisst konstruert for å løse bestemte oppgaver, og realisere bestemte mål».

Retningslinjer og prosedyrer ligger til grunn for hvordan en gruppe mennesker i en organisasjon skal arbeide, og hva de skal arbeide mot. Deltakerne fungerer som representanter for organisasjonen, og uten personer i organisasjonen ville det ikke være mulig å oppnå de ønskede målene. Det vil si at det er de sosiale relasjonene er bindeleddene i en organisasjon (Jacobsen & Thorsvik, 2013). NIF sitt overordnede mål, som representantene for organisasjonen jobber for er å kunne tilby «idrett for alle» (NIF, Udatert-a).

Begrepet «kultur» blir benyttet i mange ulike sammenhenger, og kan derfor oppleves som abstrakt (Schein, 2010). I denne oppgaven er det nyttig å sette begrepet i sammenheng, og konkretisere innholdet slik at teorien blir anvendelig. I likhet med andre begreper innenfor samfunnsforskningen finnes det ulike definisjoner av organisasjonskultur. I denne oppgaven vil Bang (2013) sin definisjon bli benyttet som utgangspunkt da denne er en sammenfatning av sentral litteratur på området gjennom de siste 30 årene. Definisjonen er som følger: «Organisasjonskultur er de sett av felles normer, verdier og virkelighetsoppfatninger som utvikles i en organisasjon når medlemmene samhandler med hverandre og omgivelsene, og som kommer til uttrykk i medlemmenes handlinger og holdninger på jobben» (s.327).

Definisjonen av organisasjonskultur vektlegger at det må være en felles forståelse for verdier, normer og virkelighetsoppfatninger i hele eller deler av organisasjonen, og at enigheten, eller uenigheten kommer til uttrykk gjennom holdninger og handlinger (Bang, 2013). Kjernen i organisasjonskulturen, og de begrepene som definerer kulturens innhold i henhold til Bang (2013) er altså, felles verdier, normer og virkelighetsoppfatninger. Disse begrepene er sentrale for å forstå bakgrunnen for holdninger og verdier på individuelt nivå, subkulturelt nivå, og organisasjonen som helhet. I tillegg til Bang (2013) sin beskrivelse av de ulike av begrepene vil jeg trekke inn annen litteratur, og redegjøre grundig for verdi- og holdningsteori da dette er grunnlaget for verdiundersøkelsen. Begrepene normer og virkelighetsoppfatninger blir implementert i kapittelet om holdningsteori, da disse begrepene har en tett og dynamisk sammenheng.

3.1.1. Differensiert og integrert organisasjonskultur

Studier av organisasjonskultur viser at organisasjoner kan representere en integrert, eller en differensiert organisasjonskultur. Disse måtene å forstå kultur på vektlegger ulike faktorer innad i en organisasjon. I den tidlige forskningen av organisasjonskultur ble det tatt for gitt at organisasjoner hadde en integrert kultur, senere har en differensiert kultur blitt anerkjent og bidratt til å skape et mer dynamisk bilde av organisasjonskulturer (Bang, 2013; Jacobsen & Thorsvik, 2013).

En integrert organisasjonskultur innebærer en samlet kultur, som er beskrivende for hele bedriften uavhengig av størrelse. Kulturen beskrives som konsistent, og uten konflikter mellom organisasjonens eksplisitt uttalte verdier og de ansattes handlingsmønstre. Perspektivet tar utgangspunkt i at organisasjonens medlemmer har de samme holdningene, og det samme verdisynet. I tillegg innebærer en integrert organisasjonskultur at ledelsen i bedriften bestemmer og former verdiene som er grunnlaget for den felles kulturen (Bang, 2013; Martin, 1992).

Det er hvordan verdier og holdninger kommer til uttrykk gjennom ansattes eller tillitsvalgtes hverdagslige gjøremål, som avgjør hva de faktiske verdiene i organisasjonskulturen innebærer. Det er ingen garanti at holdninger og handlinger blant organisasjonens medlemmer stemmer over ens med organisasjonens uttalte og overordnede verdigrunnlag. Dersom respondentene i denne undersøkelsen svarer i tråd med retningslinjene og bestemmelsene om barneidrett svarer de i tråd med organisasjonens forfektete verdier hvilket er et av premissene for en integrert kultur.

Motsetningen til en integrert kultur er en differensiert kultur. Dette innebærer anerkjennelse av ulikheter som eksisterer i organisasjonskulturen, både mellom grupper av ansatte eller medlemmer, men også mellom de nedskrevne normene og verdiene sammenliknet med virkeligheten. En differensiert kultur vektlegger at det er mange andre kilder til organisasjonskultur enn hva lederen uttrykker, og at ikke lederen alene former kulturen. Innenfor en organisasjon dannes det ofte undergrupper, eller subkulturer bestående av personer med like holdninger og verdier (Bang, 2013). En kultur oppstår mellom en gruppe personer som omgås over tid. I NIF kan dette for eksempel oppstå mellom ulike avdelinger, bedriftsidrettslag eller komitéer. Dette samhandlingsmønsteret innenfor en gruppe er definert som en «subkultur» og er et sentralt begrep innenfor differensiert organisasjonskultur (Martin, 1992).

For at en subkultur skal oppstå er det tre betingelser som må innfris: hyppig og nær kontakt mellom medlemmene, felles delte erfaringer og felles personlig karakteristika. Den første betingelsen er grunnleggende for dannelse av kultur, da mennesker som omgås regelmessig ofte utvikler samsvarende holdninger og forståelser. Hvordan arbeidet er organisert, og hvem som omgår hverandre i en organisasjon kan derfor være avgjørende for hvilke subkulturer som dannes (Bang, 2013).

Personer som omgås over tid håndterer ulike utfordringer sammen, hvilket gir felles erfaringer. Hvordan en takler disse utfordringene både fysisk og psykisk er med på å danne fellesskap og grobunn for dannelse av subkultur (Schein, 2010). En utfordring som kan påvirke kulturen kan for eksempel være dersom et særforbund mottar mindre økonomisk støtte, og må gjennomgå endringer i deres daglige drift for å holde budsjettene. Samarbeidet rundt en slik utfordring kan påvirke kulturen i gruppen.

Felles personlige karakteristika er for eksempel alder, kjønn, utdanning, verdier eller tidligere arbeidserfaring. Grunnen til at dette kan bidra til å skape subkulturer er fordi en føler et fellesskap og tilhørighet uten å måtte endre på eksisterende verdier og holdninger (Bang, 2013). I NIF kan dette forekomme innad i et organisasjonsledd ved at for eksempel de yngre medlemmene omgås mer fordi de enkelt kan relatere til hverandre. Utdanning, kjønn og alder er også faktorer som kan skape en subkultur. Disse variablene er undersøkt i regresjonsanalysene for å se hvorvidt de har en innvirkning på holdningene og blant annet fordi de kan være årsak til en subkultur som igjen er et tegn på en differensiert kultur.

De tre betingelsene beskrevet ovenfor er med på å skape en følelse av fellesskap og samhold i en distinkt gruppe av organisasjonen. I alle organisasjoner med en viss størrelse vil det sannsynligvis dannes subkulturer (Bang, 2013). Ved å ha et bevisst forhold til hva en differensiert kultur innebærer og hva en integrert kultur innebærer, kan disse teoriene benyttes for å analysere NIF sin organisasjonskultur på bakgrunn av holdningene særforbund og idrettskretser gir uttrykk for gjennom verdiundersøkelsen. Det er grunnleggende å påpeke at en differensiert kultur ikke utelukker en integrert kultur, men innad i en organisasjon kan begge former for kultur oppstå (Jacobsen & Thorsvik, 2013).

Organisasjonsstrukturen til NIF er spredt med tanke på både geografi og arbeidsoppgaver. Særforbund, særkretser, idrettslag, Olympiatoppen, idrettskretser, og

NIF sentralt utgjør alle hvert sitt organisasjonsledd. I en slik organisasjon er det liten tvil om at det kan oppstå ulike subkulturer som har hyppig kontakt, felles erfaringer, felles karakteristika og dermed danner differensierte grupperinger. For å få en helhetlig forståelse av organisasjonskulturen i NIF og dens kompleksitet, kan en studere kulturen på bakgrunn av ulike temaer og enheter i organisasjonen. I denne sammenhengen vil en del av organisasjonens kultur bli undersøkt. Holdninger til barne- og ungdomsidrett blant ansatte og tillitsvalgte i idrettskretser og særforbund blir studert for å kunne si noe om organisasjonskulturen på dette nivået. Videre vil verdi- og holdningsteori blir forklart og satt i sammenheng med organisasjonskulturteori.

3.2 Verditeori

Hellevik (1996) definerer verdier som «de grunnleggende mål et individ ønsker å realisere, og de midler det mener er riktig å bruke for å nå dem». Kaufmann & Kaufmann (2015) Forklarer verdier som stabile forestillinger, og ledende abstrakte idealer for hvordan hvert enkelt individ skal handle. Gjennom livet blir en stilt ovenfor store og små valg. De grunnleggende verdiene vil da være ledetråder for hvilke avgjørelser som er den beste avgjørelsen og være påvirkende for hvordan en handler. best for hver enkelt, og dermed påvirke ens handlinger.

Noen ytrer sine verdier sterkt gjennom bekleddning eller uttrykk, men for de aller fleste individer er verdier et skjult grunnlag for evalueringer som ikke umiddelbart eksponeres. Verdier bestemmes av hva som er viktig og hvilke mål en streber etter å realisere. Det kan være krevende å vite hvilke verdier en selv verdsetter dersom en ikke har et klart perspektiv på hvor en vil og hvilke mål en har satt seg (Hellevik, 1996). Til tross for at verdier er idealistiske mål eller ledetråder, er de ingen fasit på hva som er rett og galt. Noen har verdier som strider imot flertallet og imot etablerte normer i samfunnet. Ulike verdigrunnlag kan derfor være opphav for konflikt mellom mennesker eller samfunnsgrupper (Hellevik, 1996).

Norsk Monitor er en sosiokulturell studie som har kartlagt verdier, holdninger og adferd annethvert år i Norge siden 1985. Disse undersøkelsene tar utgangspunkt i Hellevik (1996) sin forståelse av verdibegrepet. I likhet med Hellevik og Verdiundersøkelsen som ble gjennomført i norsk idrett i 2003 (Loland et al.), vil også denne oppgaven basere seg på samme forståelse av verdier.

Monitor har kartlagt verdier i det norske samfunnet og gruppert verdiene i tre kategorier (1) samfunnsmessige eller politiske verdier, (2) mellommenneskelige verdier og (3) personlige verdier (Hellevik, 1996). For å sette dette i perspektiv kan en se til idrettens aktivitetsverdier som er; ærlighet, fellesskap, idretts glede og helse (NIF, Udatert-a). Fellesskap klassifiseres som en mellommenneskelig og samfunnsmessig verdi, ærlighet og idretts glede er personlige verdier og helse kan være både personlig og samfunnsmessig. Mine resultater baseres på en holdningsundersøkelse i forhold til idrettspolitiske spørsmål om barn og unge, og gir dermed en indikasjon på hvilke verdier som er vektlagt på feltet. Verdiene jeg undersøker klassifiseres i henhold til Norsk Monitors verdier som (1) samfunnsmessige og politiske verdier.

Verdiperspektivet Hellevik (1996) beskriver tar utgangspunkt i at individer er reflekterte rundt egne målsettinger og virkemidlene som tas i bruk for å nå målsetningene. Denne refleksjonen baseres på at det er en sammenheng mellom verdi, holdning og handling i tillegg til at mennesker er rasjonelle. Når mennesker handler i henhold til sine egne verdier kan en si at de handler rasjonelt. En rasjonell handling er for eksempel, dersom breddeidrett er viktig for en ansatt i NIF, vil en jobbe mot allsidig idrett og stemme frem idrettspresident og ledelse med samme synspunkt.

Dersom alle handlet rasjonelt ville det vært en enklere oppgave å studere sammenhengen mellom verdier og handlinger. Realiteten er at det er vanskelig å vite hvorvidt mennesker handler rasjonelt og gjennomfører handlinger i tråd med sine verdier. Sammenhengen mellom verdier og handling beskrives som kompleks, men eksisterende. I tillegg til de overordnede verdiene en innehar, og styrken en legger i dem, er det mange andre faktorer som påvirker hvilke handlinger en gjennomfører. Dette kan for eksempel være faktorer som sosial påvirkning eller innflytelse fra normer og regler i samfunnet (Hellevik, 1996).

Ved å undersøke konkrete situasjoner der verdier står i spenning, kan en få en idè om hvilke verdier som er viktige og hvilken styrke de har (Loland et al., 2003). I undersøkelsen «Verdier i norsk idrett» har respondentene besvart ulike verdidilemmaer slik at en får et innblikk i hvilke verdier organisasjonsleddene i NIF holder som de viktigste innenfor barne- og ungdomsidrett. Spørsmålene jeg analyserer angir ikke styrken på verdiene, og det er derfor retningen som blir undersøkt. Gjennom denne masteroppgaven undersøkes ikke handlingene til respondentene, og en kan derfor ikke

si noe om rasjonalitet på bakgrunn av analysene. Det er allikevel fordelaktig med kunnskap om sammenhengen mellom verdi og handling fordi det er en grunnleggende del av verditeorien. I tillegg er det nyttig kunnskap for å erkjenne begrensninger ved oppgaven slik at jeg ikke feilaktig konkluderer at holdningene som uttrykkes gjennom undersøkelsen automatisk fører til handling.

3.2.1 Verdier i organisasjoner

Verdier i organisasjonssammenheng er også grunnleggende mål og midler, men verdiene gjelder da for en samlet gruppe mennesker (Bang, 2013). Verdier uttrykker hva som er viktig for organisasjonen, og hva organisasjonen streber etter. I denne undersøkelsen er det grunnleggende mål og midler av politisk og samfunnsmessig karakter i forhold til barn og unge i NIF som organisasjon som analyseres.

Ifølge organisasjonskulturteori kan en dele verdier inn i forfektete verdier og bruksverdier, eller målverdier og instrumentelle verdier. De forfektete verdiene, eller målverdiene til NIF, er aktivitetsverdiene, organisasjonsverdiene og retningslinjer for barne- og ungdomsidrett som kommer til uttrykk gjennom deres offisielle verdigrunnlag (NIF, Udatert-a). De forfekte verdiene er altså de uttalte verdiene en organisasjon offisielt ønsker å leve etter, og formidle gjennom sitt arbeid og sine representanter (Bang, 2013; Busch, 2014; Jacobsen & Thorsvik, 2013).

Bruksverdiene er de verdiene som faktisk kommer til uttrykk gjennom medlemmenes handlinger og holdninger. Dette kan sies å være organisasjonens levde verdier, og er ikke nødvendigvis noe en bevisst tenker over. For å undersøke bruksverdier må en studere hvordan individer handler og resonnerer rundt individuelle verdier. Bruksverdier kommer ofte til uttrykk gjennom hvordan en belønner arbeidere i organisasjonen, hva som gir status i gruppen, eller gjennom kollektiv adferd (Schein, 2010). Et eksempel på en bruksverdi i NIF er hvordan barne- og ungdomsidretten gjennomføres i idrettslagene.

Hvorvidt organisasjonen eller deler av organisasjonen handler rasjonelt, avhenger av de ulike individenes verdier uttrykt gjennom holdninger og handlinger, og summen av dette. Altså hvorvidt bruksverdiene stemmer over ens med de forfektete verdiene (Bang, 2013). Både individuelt og i en organisasjonskultur er det holdninger en gir uttrykk for, og handlingene en gjennomfører som gir en indikasjon på hvilke verdier som er våre grunnleggende mål.

I denne oppgaven er ikke bruksverdiene i NIF undersøkt, men et bevisst forhold til forskjellen mellom forfektete verdier og bruksverdier i forbindelse med en undersøkelse av organisasjonskultur gir en utdypende forståelse av teorien. En av grunnene til denne kunnskapen er relevant er fordi en risikerer å kun få svar på de forfektete verdiene gjennom en spørreundersøkelse. Dersom deltakerne svarer i tråd med det de opplever de burde svare som representanter for organisasjonen fremfor personlige meninger, er det viktig å kunne skille mellom ulike verdityper slik at en ikke urettmessig generaliserer (Bang, 2013).

3.3. Holdningsteori

Holdninger og verdier er begreper som ofte brukes om hverandre. Begge deler er et resultat av komplekse prosesser, og læres blant annet gjennom sosialisering og samhandlingsmønstre (Kaufmann & Kaufmann, 2015). I forhold til verdier har holdninger konkrete referansepunkter som kan gi en pekepinn på hvilke verdier som er viktige. I denne oppgaven er det essensielt med en forståelse for hva holdninger er, hvordan holdninger dannes, omdannes og i hvilken grad holdninger kan forutsi handling.

Holdninger er konkrete standpunkter, og kan endres over en relativt kort tidsperiode. En anser holdninger som en individuelle evalueringer av tanker, og emosjoner rundt et «objekt» (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Holdningsobjekter kan være av mange slag. Det kan for eksempel være mat, musikk, tv-programmer, samfunnsregler, politikk eller idrett. Variabelen som definerer holdningene et individ har overfor et objekt, er positiv eller negativ psykologisk egenverdi (valence). En holdning har alltid en positiv eller en negativ ladning i ulik grad (Vogel, Wänke, & Bohner, 2016). Dersom en spiller på et lag hvor en trives og føler seg vel, øker sjansene for at en vil ha positiv holdning til laget fordi samværet gir en psykologisk tilfredsstillelse. Dersom en ikke trives på laget og for eksempel er ekskludert av den sosiale gruppen, øker sjansene for at en har en negativt ladet holdning til laget.

I tillegg til å variere mellom positive og negative holdninger, vil det også være ulikheter i holdningers styrke. Styrken defineres av holdningenes intensitet. Denne styrken er målbar og det er ulike metoder for å analysere holdningers intensitet (Vogel et al., 2016). Gjennom prosjektet «Verdier i norsk idrett» undersøker noen spørsmål styrken ut ifra skalaer, og andre spørsmål tar for seg retningen til holdningene. Spørsmålene jeg

har valgt å se nærmere på i denne oppgaven tar ikke for seg styrken, men undersøker retningen av holdningene.

3.3.1 Holdninger, normer og virkelighetsoppfatninger

Bang (2013) bruker begrepene normer og virkelighetsoppfatninger som sentrale begreper i definisjonen på organisasjonskultur. Han forklarer normer som uskrevne, eller skrevne regler for hvilken oppførsel som godkjennes eller ei i en organisasjon. Samhandling over tid skaper forventninger til de ulike deltakerne, om hva som er akseptabelt og uakseptabelt innad i en gruppe. Uakseptabel oppførsel kan bli sanksjonert ved for eksempel ekskludering, og akseptabel oppførsel kan bli belønnet gjennom blant annet å oppnå høyere status (Jacobsen & Thorsvik, 2013). Normer skapes over tid, og desto mer tid gruppen tilbringer sammen, desto større er sannsynligheten for at de har lik oppfatning av normene. Det kan det oppstå avvik fra normene, og det er ikke hensiktsmessig at alle har samme syn på normer, eller at alle følger normer på lik måte for at det skal kunne kvalifiseres som normer (Bang, 2013). Et eksempel på dette er et idrettslag hvor det er stor aksept for tidlig spesialisering, fordi denne måten å trene på har de gjort i mange år. Aksept for tidlig spesialisering er altså normen i idrettslaget selv om et par trenere i idrettslaget skulle vike fra dette synspunktet.

Virkelighetsoppfatninger har ifølge Bang (2013) som hensikt å veilede organisasjonsmedlemmene til å forstå hvordan ting fungerer, hva som er sant og usant og hvordan de skal påvirkes av ulike hendelser. En kan si at organisasjonens kollektive virkelighetsoppfatninger fungerer som er filter medlemmene ser virkeligheten gjennom, som bidrar til å skape mening i handling og i relasjoner. Et eksempel på en virkelighetsoppfatning innad i NIF kan være: «Det er et stort skille mellom særforbund og idrettskretser, og de har ulike holdninger til barne- og ungdomsidrett». Hvorvidt påstanden er sann eller ikke, påvirker ikke nødvendigvis virkelighetsoppfatningens levedyktighet i organisasjonen.

Forholdet mellom normer, virkelighetsoppfatninger og holdninger består av en dynamisk relasjon som påvirkes av sosialisering. Normer og virkelighetsoppfatninger dannes og utvikles av felles holdninger blant en gruppe mennesker som omgås over tid. Samtidig blir holdningene påvirket og endret gjennom sosialisering og samhandlingsmønstre (Bang, 2013; Kaufmann & Kaufmann, 2015). For å tydeliggjøre

denne dynamiske prosessen kan den eksemplifiseres ut ifra særforbund i NIF sitt forhold til barne- og ungdomsidrett.

Særforbund hadde tidligere et svært konkurransepreget perspektiv på all idrett, inkludert barne- og ungdomsidretten (Goksøy, 2008; Tønnesson, 1986). Normen var at konkurranseidrett og satsing blant barn og unge var akseptert, og virkelighetsoppfatningen tilsa at dette var den viktigste oppgaven til den organiserte idretten. Gjennom en langsiktig verdiendringsprosess i idrett og samfunn (Regjeringen, 2019; Skirstad, 2011) tilsier den nåværende normen at holdninger, verdier og sosialisering også er en viktig del av barneidretten. Virkelighetsoppfatningen er endret til at NIF som organisasjon har et helhetlig ansvar for mer enn talentdyrking blant barn og unge (NIF, Udatert-a)

Normer og virkelighetsoppfatninger er begge begreper som gir uttrykk for holdninger. Normer som bygges opp over tid innad i en organisasjon, er et bilde på hvilke felles holdninger gruppen har innarbeidet. Hva ansees som akseptabelt, uakseptabelt og hvilken oppførsel som blir belønnet eller sanksjonert viser hvilke forventninger gruppen har til hverandre. Virkelighetsoppfatninger viser hvordan deltakerne ser på sin organisasjon og dens forhold til omverden. Hvordan er organisasjonen? Hvilken informasjon oppfattes som en sannhet innad i organisasjonen? Og hvilke holdninger har deltakerne til organisasjonen? Fordi normer og virkelighetsoppfatninger er et uttrykk for holdninger er disse begrepene bli flettet inn i og benyttet i den overordnede holdningsteorien, som legger grunnlaget for å forklare holdninger og verdier på individuelt nivå og organisasjonsnivå.

3.3.2 Hvorfor studere holdninger?

Holdningsteori er et felt i skjæringspunktet mellom individ- og sosialpsykologi hvor en studerer individets interaksjon med omverdenen (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Siden starten av 1930 tallet har holdninger har vært et tema innen forskningsfeltet psykologi, og er fremdeles et sentralt tema i moderne sosialpsykologi. Allikevel er det få artikler som forklarer hvorfor dette begrepet er så viktig. Den vanligste begrunnelsen for å studere holdninger er fordi de påvirker handlinger (Vogel et al., 2016). I hvilken grad holdninger påvirker handlinger er et diskusjonstema, og vil bli redegjort for senere i oppgaven.

Holdninger blir undersøkt i sammenheng med markedsføring, politikk, helse, idrett, utdanning og i diverse organisasjoner. Holdninger er en sentral del i ens sosiale liv, og har betydning i diverse arenaer. Holdninger påvirker hvordan en oppfatter sosialstimuli, hvordan en føler, tenker og relaterer til omgivelsene. Dette påvirker oss individuelt, mellommenneskelig og samfunnsmessig, hvilket gjør det viktig å studere holdninger for å skape forståelse rundt våre daglige liv, konflikter og samarbeid (Vogel et al., 2016).

I litteraturen om holdningsteori har det vært en diskusjon om hvorvidt holdninger er stabile over tid eller ei. Vogel et al. (2016) konkluderer med at noen holdninger som for eksempel politisk orientering er relativt stabile. Andre holdninger kan påvirkes av eksterne faktorer, som hvem du snakker med, eller hvor du er. Et eksempel på holdninger som kan endres raskt er synspunkt på en person. Dersom en person en har mislikt utfører en handling som er positiv i forhold til dine verdier, kan holdningene til denne personen endres relativt raskt. En kan en altså anta at ulike holdninger har ulikt tidsperspektiv med tanke på stabilitet (Vogel et al., 2016). I denne sammenhengen undersøkes holdninger i forhold til politikk og samfunn, og på bakgrunn av holdningsteori kan en derfor anta at disse holdningene er stabile sammenliknet med for eksempel holdninger overfor en person.

Holdninger er altså evalueringer av et objekt, det har positiv eller negativ psykologisk egenverdi og varierer i både styrke og varighet. Men hvilken funksjon har holdninger? Og kan en si noe om sammenhengen mellom holdninger og handlinger?

3.3.3 Holdninger og funksjon

Vogel et al. (2016) beskriver to sentrale holdningsfunksjoner. Den første grunnleggende funksjonen ved holdninger er organisering av kunnskap, veiledning og unngåelse. Med andre ord er den første holdningsfunksjonen å kategorisere miljøet. Først og fremst deler en oppfattelser inn i vennlig, eller fiendtlig. Denne kategoriseringen bidrar til å vite om en skal tilnærme seg, eller unngå et objekt. Dette er en praktisk funksjon hvor en handler for å oppnå positive effekter, eller å unngå negative konsekvenser. Det å ha holdninger overfor et objekt er ifølge litteraturen energibesparende, i tillegg til å gi positive kortsiktige og langsiktige effekter. Holdninger veileder oss i en retning mot hva en ønsker å oppnå i tråd med ens verdier, og hva en ønsker å unngå (Vogel et al., 2016). Denne holdningsfunksjonen er en tosidig forklaring og er kun beskrivende for noen typer holdninger.

Den andre funksjonen holdninger har er å tilfredsstillende psykologiske behov. Ikke alle holdninger vil gi positiv eller negativ tilbakemelding, slik som forklart med utgangspunkt i den tosidige funksjonen beskrevet ovenfor. Dersom en har og ytrer holdninger som er i tråd med sin selvoppfatning og grunnverdier, vil dette bidra til selvbekreftelse. Holdninger er en symbolsk funksjon og har som funksjon å være essensielle i utviklingen av selvoppfatning og grunnverdier (Vogel et al., 2016).

Ytring av spesifikke holdninger er med på å ivareta sosial identitet og tilhørighet innenfor ulike grupper. Dersom en har samme holdninger som flere innad i en sosialt verdsatt gruppe, kan det virke fordelaktig å dele deres syn. Dette konseptet er forklart ut i fra teorien Basking in Reflected Glory (BIRGing), som beskriver hvordan en ønsker å identifisere seg med suksessfulle mennesker for å øke sitt eget selvbilde (Vogel et al., 2016). Et eksempel på dette er dersom fotballsupportere referer til setningen «vi vant». Gjennom å si «vi» identifiserer en seg med laget som vant, og knytter seg selv opp mot deres suksess. Både å få bekreftet selvoppfatning, grunnverdier og å identifisere seg med sosiale grupper gjennom holdninger tilfredsstiller menneskelige psykologiske behov (Vogel et al., 2016).

3.3.4 Grunnleggende holdningsteoretiske modeller

I tillegg til de ovennevnte teoriene finnes det mange ulike modeller som beskriver hvordan holdninger oppstår og endres, og sammenheng mellom holdninger og handlinger. Modeller innenfor holdningsteori kan brukes til å forklare resultater og analyser ut ifra ulike perspektiver. I denne oppgaven vil ikke teorier som forklarer individuelle holdninger bli benyttet for å forstå resultatene, men de blir nevnt som en del av grunnlaget for å forstå holdninger på organisasjonsnivå.

En grunnleggende modell i holdningsteorien er Trekomponentmodellen, eller ABC-modellen (Affect, Behaviour and Cognition) som forklarer holdninger gjennom affekt, adferd og kognisjon som er separate reaksjoner ovenfor en hendelse, et fenomen eller et objekt (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Modellen brukes til å forklare holdninger og hvordan de oppstår.

Ulike eller uklare holdninger til et bestemt objekt gir grunnlag for ambivalente holdninger. Dette forekommer da en kan ha positive meninger rundt deler av objektet og negative følelser rundt andre, slik at det blir utfordrende å ta en endelig avgjørelse (Vogel et al., 2016). Leon Festingers klassiske teori om kognitiv dissonans, viser til det

psykologiske ubehaget som oppstår dersom holdninger ikke stemmer over ens med handlinger. For å unngå ubehaget søker mennesker bevisst eller ubevisst mot konsekvente holdninger og handlinger (Festinger, 1962). Både ABC-modellen og festingers teori om kognitiv dissonans er grunnleggende psykologiske prinsipper som brukes for å forstå hvorfor individer uttrykker de holdningene de gjør, og for å forstå handlingene de gjennomfører.

Sammenhengen mellom handlinger og holdninger har blitt forsket på siden 1930 tallet. En av de mest anerkjente teoriene er Teorien om planlagt adferd (TPB) av Ajzen (1985) som har fått stor empirisk støtte gjennom tusenvis av forsøk (Vogel et al., 2016). Teorien har blant annet blitt benyttet til å forutsi oppførsel fra kunder, strategiske valg og helse-relatert adferd som for eksempel trening (Vogel et al., 2016). Denne teorien brukes for å forstå hvilke forutsetninger som må være tilstede for at en handling skal gjennomføres. I min oppgave er ikke resultatene tilstrekkelig til å bruke teorien for å predikere handling, men den benyttes i denne sammenhengen som en grunnleggende teori for sammenhengen mellom holdning og handling, forståelse for begrensninger av prosjektet og forslag til videre forskning.

3.3.5 Holdninger i en organisasjon

For å tolke en organisasjonskultur er det uttrykk for holdninger som ligger til grunn for å forstå hvordan kulturen er. Bang (2013) beskriver disse holdningene gjennom kulturuttrykk og deler de inn i: adferds-uttrykk, verbale uttrykk, uttrykte følelser, materielle uttrykk og strukturelle uttrykk. Adferds uttrykk beskriver måten en oppfører seg på, snakker med medarbeidere eller hvordan forholdet til ledelsen er. Verbale uttrykk beskriver hvilken sjargong det er mellom medarbeidere, hvilke vitser det er akseptert å fortelle og hvordan en referer til hverandre.

Uttrykte følelser handler om hvilke situasjoner en uttrykker følelser og hvilke følelser det er akseptert å vise i ulike situasjoner. Materielle uttrykk er for eksempel kleskoder, hvorvidt kontordører er åpne, maten som serveres i kantinen og hvordan kontoret er møblert. Strukturelle uttrykk gir innblikk i hvordan organiseringen rent praktisk er strukturert. Hvordan er avdelingene i organisasjonen inndelt og hvordan er hierarkiet oppbygd. Dette innebærer også lønssystemer og rekrutteringssystemer (Bang, 2013).

På lik måte som individuelle holdninger er et uttrykk for hvilke verdier individer verdsetter, er disse kulturuttrykkene til sammen et grunnlag for hvilke holdninger

organisasjonen holder som de viktigste. Denne oppgaven er basert på en spørreundersøkelse, og flere av disse kulturuttrykkene vil kun komme til syne ved observasjon eller intervjuer av deltakere i organisasjonen. En begrensning ved min oppgave er at respondentene har valgt holdninger ut ifra ferdige alternativer. Dette begrenser nyansene av holdninger, og en kan derfor kun analysere på bakgrunn av ett uttrykk og én retning på verdispørsmålet. Allikevel er det hensiktsmessig å ha et bevisst forhold til hvordan organisasjonskultur uttrykkes, og inkludere dette i en refleksjon av resultatene til undersøkelsen.

Dette kapittelet har fremstilt ulike teorier innenfor organisasjonskulturteori, verditeori og holdningsteori. I tillegg til å forklare de grunnleggende begrepene i oppgaven, vil teoriene bli benyttet for å drøfte resultatene fra undersøkelsen og reflektere rundt gjeldende funn og begrensninger.

4.0 Data og metode

I dette kapittelet vil jeg begrunne metoden jeg har brukt, beskrive hvordan datamaterialet er samlet inn, og redegjøre for analysene som er benyttet. Kapittelet inkluderer en forklaring av kvantitativ metode, forskningsdesign, populasjon, dataanalyse, etikk, kvalitetsvurderinger og styrker og svakheter ved metoden. Masteroppgaven er basert på allerede eksisterende data fra et pågående forskningsprosjekt, hvor det er brukt en digital spørreundersøkelse som verktøy for å samle inn svar fra respondenter. Jeg har brukt SPSS versjon 24, for å analysere datamaterialet.

4.1 Valg av forskningsdesign

Samfunnsvitenskapen søker å etablere kunnskap om hvordan den sosiale virkeligheten ser ut. Metode er et middel for å komme frem til denne nye kunnskapen (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010). Metode er en fremgangsmåte for å undersøke nye påstander, eller etterprøve eksisterende påstander som hevdes å være gyldige eller holdbare. Metoden beskriver nøye hvordan en går til verks for å komme frem til kunnskap, på en slik måte at prosjektet kan gjenskapes av andre forskere. Valg av metode og forskningsdesign bestemmes ut ifra hvordan en mener at problemstillingen vil bli besvart på best mulig måte, i tillegg til hensyn som økonomiske ressurser og praktiske forhold (Johannessen et al., 2010). I mitt tilfelle er datainnsamlingen ferdigstilt, og min problemstilling som tar utgangspunkt i sekundærdata, ble derfor satt etter metodevalget var gjennomført. Det er allikevel hensiktsmessig med en vurdering av forskningsdesign, fremgangsmåte og begrunnelse for den metodiske tilnærmingen i dette prosjektet.

4.1.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

Forskningsdesign deles hovedsakelig inn i kvalitativ og kvantitativ metode. Disse metodene er ulike, men utfyllende da de har hver sin karakteristikk, samt fordeler og ulemper. Metodene stammer fra ulike filosofiske perspektiver og skiller seg fra hverandre ved innsamlingsmetoder, og analyser av datamaterialet. Det grove skillet er basert på hvorvidt en kan gjøre om observasjoner til tall (kvantitativ), eller om en benytter tekster, eller intervjuer for å forklare menneskelige opplevelser (kvalitativ) (Li, Pitts, & Quarterman, 2008).

Kvalitativ metode stammer fra fortolkende vitenskap (Gilje & Grimen, 1993) og søker mye informasjon om få objekter, her ønsker en å gå i dybden og skape forståelse for et spesifikt tema (Johannessen et al., 2010). Følelser og dype forklaringer er interessant for å forstå hva, hvorfor og hvordan mennesker forholder seg til en problemstilling. I kvalitativ metode har forskeren en mer fleksibel og dynamisk rolle gjennom datainnsamlingen, som for eksempel i et intervju, eller observasjon hvilket er de vanligste innsamlingsinstrumentene innenfor kvalitativ metode (Laake, Olsen, & Benestad, 2008).

Benytter en kvantitativ metode trakter en etter å få mindre informasjon fra en større gruppe personer. Dataene måles i statistikk og tall, med en hensikt om å kunne si noe om bredden. Forskeren har et mer distansert forhold til datainnsamlingen, og er ikke personlig delaktig slik at en unngår påvirkning av resultatene. En av de vanligste metodene innenfor kvantitativt design er spørreundersøkelse (Laake et al., 2008). Datagrunnlaget til denne oppgaven er resultater fra en spørreundersøkelse om verdier og holdninger og sier noe om bredden til holdningene til ansatte og tillitsvalgte i NIF.

Analyse av kvantitative data krever en forkunnskap om statistikk, og bruk av statistiske verktøy, i tillegg til et bevisst forhold til tolkning av data (Johannessen et al., 2010). Dersom en samler inn, analyserer og tolker data på en korrekt og forsvarlig måte, kan en kvantitativ metode gi konkret, detaljert og målbar informasjon om en stor gruppe (Li et al., 2008). Min problemstilling søker å få mer kunnskap om hvilke verdier som er de viktigste i forhold til barne- og ungdomsidrett innad i særforbund og idrettskretser. Undersøkelsen «Verdier i norsk idrett» gjennomført av Hansen med flere (2019b), er grunnlaget for oppgaven og har data om holdninger og verdier blant en bred gruppe ansatte, tillitsvalgte og toppidrettsutøvere i NIF. For å få et godt overblikk over verdier og holdninger i norsk idrett var det derfor hensiktsmessig å benytte data samlet inn ved hjelp av kvantitativ metode.

Til tross for ulikheter innenfor disse metodene, er det viktig å påpeke at metodene utfyller hverandre, og at det ofte er interessant å se et fenomen fra både et kvalitativt og et kvantitativt perspektiv. Videre vil fordeler og ulemper ved kvantitativ metode bli forklart da dette er metoden benyttet i denne undersøkelsen.

4.1.2 Metodiske refleksjoner

Uansett hvilken metode en benytter for å komme frem til et svar på en gitt problemstilling vil det være både fordeler og ulemper ved gjennomførelse og analyser. Som forsker er det nødvendig med et reflektert og bevisst forhold til de ulike sidene av metoden (Dalland, 2007). Å vite hvilke styrker og svakheter som påvirker forskningen er en fordel for det gjeldende prosjektet, men også nyttig med tanke på videre forskning på feltet slik at en kan utfylle svakhetene ved neste prosjekt. I kvantitative undersøkelser har forskeren lite påvirkning under innsamling av data, og får dermed et «utenfra» perspektiv på fenomenet (Dalland, 2007). Lite påvirkning, vil si at forskeren ikke er delaktig i selve innsamlingen av data, men gir fra seg en undersøkelse som respondentene selv besvarer. Distanse mellom forskere og respondenter kan være både en styrke og en svakhet. Avstanden kan føre til at en ikke får tak i individuelle nyanser av svar på spørsmål slik en ville fått gjennom et intervju. Å gå glipp av disse nyansene kan føre til lavere grad av forståelse av fenomenet som blir undersøkt (Jacobsen, 2015). En har ikke mulighet til å utdype spørsmålene underveis i undersøkelsen slik en kunne gjort dersom en benyttet seg av kvalitativ metode i form av intervju. Gjennom kvantitativ metode har en ingen forsikring om at respondentene har forstått og tolket spørsmålene korrekt. Sjansen for misforståelser kan minimeres gjennom god testing av undersøkelsen på forhånd, men risikoen må allikevel påpekes som en mulig svakhet (Jacobsen, 2015).

I denne undersøkelsen er spørsmålene rettet mot ansatte, tillitsvalgte og toppidrettsutøvere i NIF. Selv om respondentene tilhører ulike organisasjonsledd kan en anta at de er kjent med de forfektete verdiene NIF ønsker å ytre, samt at de har et forhold til ulike pågående verdidebatter. Verdidilemmaet mellom spesialisering og allsidighet som er temaet for noen av spørsmålene i undersøkelsen antas derfor å være godt kjent for personer som arbeider i, eller har et tett forhold til NIF. At respondentene allerede har en bevisst holdning til temaet kan bidra til å minimere feil i undersøkelsen på grunn av redusert misforståelse av spørsmål. Det kan også være en fordel fordi de fleste respondentene kan gi gjennomtenkte tilbakemeldinger fremfor tilfeldige svar.

Kvantitativ metode gjør ikke et dybdykk i følelser eller lange forklaringer av fenomenet, men kan derimot åpne opp for grundige statistiske analyser som identifiserer regelmessigheter og belyser og forklarer et fenomen blant en større gruppe mennesker. (Johannessen et al., 2010). Gjennom kvantitativ metode får en informasjon om en

begrenset del av fenomenet. En mister muligheten til fleksibilitet i datainnsamlingsfasen, og kan risikere å gå glipp av en «helhet» (Dalland, 2007). Selv om dette er en generell svakhet ved kvantitativ metode, ønsker jeg å påpeke at det ikke nødvendigvis er en svakhet ved denne metoden. Det er lite systematisk kunnskap om verdier og holdninger i idrettskrets og særforbund (Hansen, 2019b). Derfor ønsker jeg å skape et overblikk over verdier og holdninger som kan nyanseres videre i senere forskning. For å skape dette overblikket anser jeg kvantitativ metode som den mest hensiktsmessige metoden til tross for at jeg mister en del nyanser.

Kvantitative undersøkelser i sosiologien har fått kritikk på spesielt to områder. Statistikk har i sosiologisk sammenheng blitt kritisert for å ha et spesifikt menneskesyn hvor individer ikke er knyttet til en sosial kontekst over hodet. Grunnen til at dette blir kritisert er fordi det innebærer en forenkling av virkeligheten som ikke gir et bilde på den reelle verden. Det andre punktet hvor kvantitative metoder har blitt kritisert er i forhold til tankegangen rundt årsakssammenheng. Metoden blir kritisert for å forsøke å forenkle menneskers handling slik at det tilfredsstillende naturliknende lover og mønstre (Helland, 2003).

Motargumentene for kritikken vektlegger at tall i likhet med andre resultater må tolkes og sees i lys av tidligere kontekst og teori. Som forsker må en ha et bevisst forhold til hva tallene betyr og hvordan det påvirker forskningen. I tillegg argumenteres det for at det ikke er metoden som legger føringer på hvilken forståelsesform en benytter for å tolke resultatene. Selv om kvantitative data ikke kan predikere menneskers handling over tid eller konkludere med kausalitet kan undersøkelsene allikevel si noe om nåværende mønstre og mulige relasjoner som eksisterer. I tillegg vektlegges det at kvantitativ metode er utfyllende og meningsfylt sammen med kvalitativ metode for å få både dybde og breddeperspektiv (Helland, 2003).

Statistiske analyser gir meg som forsker en mulighet til å undersøke ulike sider ved holdninger til barne- og ungdomsidrett, og se dette opp mot organisasjonstilhørighet innad i NIF. I tillegg vil deskriptive analyser skape tydelige bilder av hvordan svarene er fordelt innad i organisasjonen. I denne oppgaven har jeg fått tilgang til datamaterialet etter at selve undersøkelsen er avsluttet, og undersøkelsen baseres på sekundærdata. I en slik situasjon er det hensiktsmessig å sørge for at en har tilstrekkelig informasjon om det foregående prosjektet, i tillegg til et bevisst forhold til at en ikke selv har utformet

spørreundersøkelsen og derfor gjennomgått definisjoner, språkbruk og betydninger (Li et al., 2008). Disse hensynene har jeg tatt ved å drøfte verdiundersøkelsen i samarbeid med min veileder som var deltakende forsker i prosjektet.

4.2 Hvordan måle holdninger?

«Å måle noe» i en akademisk kvantitativ betydning vil si å gi variabler nummer som skaper en relasjon og en sammenlikning mellom de ulike fenomenene. Forklart på en annen måte er «å måle noe» å tildele svarene til respondentene tall som gir mening i forhold til hverandre. Dette kan for eksempel være grad av enighet i en påstand der tallet 1 er «helt uenig» og tallet 5 er «helt enig». På denne måten kan en si at de som har svart med tallet 4 er mer enig enn de som har svart med tallet 2. Det er mange ulike måter å gradere svar på, dette forklares gjennom ulike datanivå. Datnivå deles igjen inn i nominale data, ordinale data, intervall skala eller ratio skala (Vogel et al., 2016).

Nominale data og ordinale data er kategoriske data som ikke kan rangeres etter noen absolutt verdi. Nominale data er data i uordnede kategorier med to eller flere alternativer. Et eksempel på en nominal variabel med flere kategorier er organisasjonstilhørighet. Kategoriene kan for eksempel være særforbund, idrettskrets, eller NIF sentralt. Disse kan ikke rangeres i fra høyt til lavt, mye eller lite, de er likeverdige. Ordinale data kan rangeres, men gir ingen informasjon om hvilke verdier som skiller dataene fra hverandre. Et eksempel på ordinale er treningsvaner rangert etter 1) trener ikke, 2) trener litt eller 3) trener mye (Laake et al., 2008; Postholm, Jacobsen, & Søbstad, 2018).

Intervalldata og ratiodata er kontinuerlige data og består av enheter med spesifikke verdier og kan rangeres deretter. Intervalldata er grupperte variabler av tall med identiske intervaller uten et reelt nullpunkt. Et eksempel på dette er måling av temperatur, hvor en kan si med sikkerhet at det er 10 grader forskjell mellom 20 og 30 grader. Ratiodata rangeres på lik måte, men inneholder et reelt nullpunkt. Dette kan for eksempel være måling av tid (Field, 2013; Laake et al., 2008). Hvilke nivåer dataene jeg har benyttet tilhører vil bli forklart i begrunnelsen for hvilke analyser jeg har benyttet.

4.2.2 Direkte og indirekte målinger

For å få et innblikk i personers holdninger kan en spørre respondenter direkte om hvilke meninger de har rundt et tema, eller en kan stille ulike spørsmål diskret for så å tolke en holdning ut ifra svaret. Det er flere måter å måle holdninger på, men de ulike metodene deles hovedsakelig inn i direkte og indirekte målinger (Vogel et al., 2016).

Indirekte målinger søker å gjennomføre undersøkelsene slik at respondentene ubevisst uttrykker sine holdninger. Dette gjennomføres ved at respondentene svarer på spørsmål som ikke eksplisitt etterspør deres holdninger, men hvor holdningene kommer til uttrykk gjennom svaret. Ved å benytte denne metoden kan en unngå at respondentene svarer slik de «burde svare». Samtidig er det en fare for feiltolkning av spørsmål som dermed kan gi feil uttrykk for holdninger (Vogel et al., 2016).

Dersom en gjennomfører direkte målinger er respondentene bevisst på hva som måles gjennom undersøkelsen. Direkte målinger er selvrapportering av egen tro, følelser og oppførsel relatert til holdningsobjektet (Antonak & Livneh, 1995). Verdiundersøkelsen er en direkte måling gjennomført som en digital spørreundersøkelse i regi av IPSOS. Målingen kan gjennomføres ved intervju eller spørreundersøkelse og et spørsmål kan for eksempel være slik som i verdiundersøkelsen «Hva er den viktigste oppgaven i norsk barneidrett?»

Fordelen med direkte målinger er at en spør om det en ønsker svar på, og dersom respondentene har et bevisst forhold til temaet vil det gi et godt innblikk i hvilke holdninger som eksisterer. På en annen side må respondenten tolke og evaluere spørsmålet hvilket kan føre til at respondentene svarer slik de «burde» svare fremfor å gi uttrykk for sine egentlige meninger (Vogel et al., 2016). Respondentene i denne undersøkelsen er ansatt eller har tett knyttet til NIF som organisasjon. Det kan ha en påvirkning på resultatet av undersøkelsen dersom respondentene svarer i tråd med NIF sine forfektete verdier til tross for at de personlig har en annen oppfatning.

For å minke sjansen for at respondentene svarer i tråd med slik de tror de burde svare er det tydeliggjort at undersøkelsen er anonym. Hver enkel respondent mottok en individuell lenke tilsendt til privat e-post som ledet til undersøkelsen for å sikre at kun denne respondenten kunne svare. I selve undersøkelsen ble ikke sensitiv informasjon etterspurt, og personlige detaljer ble ikke videreformidlet fra IPSOS til forskerteamet.

Verdiundersøkelsen er basert på direkte målinger. Respondentene var på forhånd klar over hensikten med undersøkelsen, da denne informasjonen ble gitt ut som et informasjonsskriv i forbindelse med undersøkelsen (se vedlegg B). Spørsmålene ble stilt direkte ut ifra hva forskergruppen ønsket svar på. Direkte målinger ble valgt som metode fordi det er relativt enkelt og lite ressurskrevende tillegg til at det gir muligheter for mange svar over en kort tidsperiode. Å velge korrekt verktøy samt å ha et bevisst forhold til fordeler og ulemper ved metoden, kan minke unødvendige feil i undersøkelsen og skape et grunnlag for refleksjon rundt både positive og negative sider (Vogel et al., 2016).

4.2.3 Verdiundersøkelsen

Min masteroppgave baserer seg på en spørreundersøkelse i prosjektet «Verdier i norsk idrett», ledet av Per Øystein Hansen. Prosjektet tilhører Seksjon for kultur og samfunn ved Norges Idrettshøgskole og Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett. Formålet med undersøkelsen er som følger:

Studien har til hensikt å avdekke hvilke holdninger og verdier tillitsvalgte og ansatte i topp- og breddeidrett har til grunnleggende verdispørsmål i norsk idrett. Temaene som har blitt undersøkt, er blant annet doping og antidoping, åpenhet, fair play, skader, utstyr, korrupsjon, prestasjonspress, spiseforstyrrelser, talentutvikling, alkohol, frivillighet, inkludering og idrettens finansieringsmodell (Hansen, 2019b).

4.2.2.1 Utvikling av spørreundersøkelsen

Undersøkelsen er utviklet med tanke på ansatte og tillitsvalgte i NIF, og inneholder 66 spørsmål om holdninger og verdier i norsk idrett. Spørreskjemaet tok utgangspunkt i verdiundersøkelsen gjennomført i 1993 og 2003 av Loland (2003), samt spørsmål fra undersøkelsen gjennomført av Norsk Monitor knyttet til doping og prestasjonsfremmende midler/ metoder og kroppsmodifiserende teknikker (Hansen, 2019a).

Resultatene fra verdiundersøkelsen i 1993 og 2003 er fremstilt i (Loland et al., 2003). Utvalget fra denne undersøkelsen var NIF-medlemmer i aldersgruppen 15-24 år (1993, n=179; 2003, n=388), toppidrettsutøvere (1993, n=120; 2003, n=112) samt trenere for utøvere til og med 13 år (2003, n=133) og trenere for utøvere fra og med 14 år (2003, n=94) Spørreskjemaet som den gang ble benyttet har blitt revidert av forskergruppen

samt drøftet i samarbeid med IPSOS før det ble sendt ut til respondentene i 2017-2018. Etter revideringen av ble skjemaet sendt ut til andre forskere og representanter fra idretten for å validere undersøkelsen (Hansen, 2019a).

4.2.2.2 Gjennomføring av spørreundersøkelsen

Spørreskjemaet ble sendt elektronisk i regi av organisasjonen IPSOS, som har spesialisert seg på undersøkelser og analyser innenfor mennesker, markeder, merkevarer og samfunn (IPSOS, udatert). Undersøkelsen ble sendt ut til følgende personer: 1) ansatte og tillitsvalgte i samtlige særforbund og idrettskretser, 2) ansatte og tillitsvalgte i alle særkretser/-regioner i følgende idretter: håndball, fotball, sykkel, gymnastikk og turn, bedriftsidrett, ski (tilsluttet Norges Skiforbund) og friidrett, 3) tillitsvalgte i 86 idrettsråd (idrettsråd i alle fylker), 4) ansatte i NIFs sentraladministrasjon og Olympiatoppen, og 5) toppidrettsutøvere (definert som landslagsutøvere) i 16 særforbund (Hansen, 2019b). Gjennomføringen av undersøkelsen for ansatte og tillitsvalgte foregikk i perioden 23.5.2017 til 11.11.2017. Utsendelse og innsamling fra toppidrettsutøvere foregikk i perioden 20.11.2017 til 25.4.2018 grunnet hensyn til ulike mesterskap. Av et utvalg på 3 084 personer responderte 953 på spørreundersøkelsen.

For tillitsvalgte og ansatte ble det sendt ut en individuell lenke samt gitt et individuelt nummer til hver enkelt person som ga dem tilgang til undersøkelsen via e-post.

Hensikten med dette var at en kunne sende påminnelser til hver enkelt som ikke hadde svart, samt å sikre at ingen andre kunne besvare undersøkelsen. Data som kunne avsløre hvilke organisasjoner innenfor organisasjonsleddene de ulike respondentene tilhørte har ikke blitt videreformidlet til forskergruppen fra IPSOS, (Hansen, 2019a) og er derfor heller ikke tilgjengelig for meg. Dette er sensitiv informasjon og tilgang til dette ville vært et grovt etisk overtramp.

For toppidrettsutøverne ble det opprettet en global lenke, og undersøkelsen ble sendt direkte fra prosjektleder, via sportssjefer eller landslagstrener i gjeldende særforbund. Ved endt undersøkelse ble dataene oversendt fra IPSOS til forskerteamet med unntak av data som inneholder sensitive personopplysninger.

4.3 Variabler i oppgaven

Verdiundersøkelsen tar for seg en rekke spørsmål og temaer gjennom spørreundersøkelsen. Min problemstilling søker å finne svar på hvilke holdninger og verdier som kommer til uttrykk fra ansatte og tillitsvalgte i idrettskretser og særforbund i forhold til barne- og ungdomsidrett. I tillegg ønsker jeg å undersøke hvilke forskjeller og likheter som finnes. På bakgrunn av dette har jeg valgt å ta utgangspunkt i spørsmålene om hva respondentene mener er den viktigste oppgaven i norsk barne- og ungdomsidrett, samt undersøkt hvorvidt alder, kjønn og utdanning har en innvirkning på resultatene. Disse variablene er valgt fordi de er standard forklaringsvariabler i tillegg til felles personlig karakteristika som kan bidra til å danne subkulturer i organisasjon.

4.3.1 Avhengige variabler

Avhengige variabler er de variablene som en tror kan bli påvirket og endret av uavhengige variabler (Field, 2013). I denne sammenhengen er spørsmålene om barne- og ungdomsidrett valgt som de avhengige variablene. Dette vil si at for eksempel variabelen organisasjonstilhørighet kan ha en innvirkning på hva de ulike respondentene holder som den viktigste oppgaven innenfor barne- og ungdomsidretten. Det er viktig å påpeke at analysene kan konkludere med hvorvidt det finnes en samvariasjon, men ikke med hvilken variabel som fører til påvirkningen. En kan altså ikke si noe om årsaksretningen selv om en statistisk predikerer verdien til den avhengige variabelen ut ifra den uavhengige. De avhengige variablene i denne oppgaven tar utgangspunkt i disse spørsmålene:

q51	Den viktigste oppgaven i norsk ungdomsidrett er: Kun ett svar
♦ range:*	
Å gi unge utøvere med talent og treningsvilje mulighet for å lykkes.	☐ 1
Å gi unge utøvere gode verdier både i eget liv og overfor andre utøvere.	☐ 2
Å gi unge utøvere gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil.	☐ 3
q52	Den viktigste oppgaven i norsk barneidrett er: Kun ett svar
♦ range:*	
Å gi barn som har talent og vilje muligheter til tidlig spesialisering og satsing.	☐ 1
Å gi barn gode holdninger og verdier preget av fair play og omsorg for andre.	☐ 2
Å gi barn allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner.	☐ 3

Figur 1: Avhengige variabler fra spørreundersøkelse (vedlegg D)

Respondentene måtte velge ett svaralternativ, hvilket førte til at de måtte velge hvilket alternativ de prioriterte høyest. En kan altså ikke si noe om hvorvidt respondentene synes de resterende alternativene er viktige oppgaver eller ikke, en kan kun si noe om hvilket alternativt som er høyest prioritert.

4.3.2 Uavhengige variabler

Uavhengige variabler er variablene en tror kan være grunnen for en påvirkning på den avhengige variabelen. Uavhengige variabler blir ideelt sett ikke påvirket av andre faktorer. Allikevel må en ha et bevisst forhold til at dette kan forekomme (Field, 2013). Blant annet kan det tenkes at utdanning blir påvirket av foreldres utdanning eller sosioøkonomiske status. På grunn av dette er det vanskelig å fastslå årsaksretningen.

I denne oppgaven er organisasjonstilhørighet den mest sentrale, uavhengige variabelen fordi det er innenfor særforbund og idrettskretser at forskjeller og likheter blir undersøkt. I tillegg vil kjønn, alder og utdanning bli inkludert for å undersøke ulike forklaringer til eventuelle forskjeller innenfor organisasjonsleddene. I tillegg til å være vanlige kontrollvariabler er alder, kjønn og utdanning av spesiell interesse i denne oppgaven på grunn av ulike faktorer innad i NIF som organisasjon. Alder er interessant på grunn av de historiske endringene i NIF (Goksøyr, 2008). Har de som har vært med på endringsprosessen andre synspunkter enn yngre medlemmer? Utdanning kan peke mot hvilke holdninger universiteter og høgskoler verdsetter. Kjønn er interessant på grunn av kjønnsbalanse i organisasjonen og hvorvidt dette kan påvirke holdninger og verdier. I tillegg er kjønn, alder og utdanning ifølge organisasjonskulturteori personlige karakteristika som kan bidra til å skape en differensiert organisasjonskultur, og er derfor interessant å undersøke i denne sammenhengen.

4.5 Analyse av data

For å analysere datasettet har jeg benyttet meg av SPSS versjon 24 som verktøy. Første delen av datanalysen er deskriptiv statistikk for å beskrive og skape en meningsfylt sammenfatning av hvordan dataene er fordelt ved hjelp av gjennomsnitt og spredningsmål. Deretter har jeg brukt binær logistisk regresjon med og uten forklarende variabler, for å finne svar på min problemstilling. Videre i kapittelet vil jeg redegjøre for teorien bak de ulike analysene, samt hvilken fremgangsmåte jeg har benyttet for å komme frem til resultatene.

4.5.1 Deskriptive analyser

Deskriptive analyser brukes for å skape et helhetlig og oversiktlig bilde av datamaterialet. Jeg har valgt ut variablene som er interessante i henhold til min problemstilling, og fremstilt disse i tabeller. De uavhengige variablene som er valgt ut er organisasjonstilhørighet fordelt på kjønn, alder og utdanningsnivå, disse variablene blir fremstilt i tabeller som viser en oversikt over antall respondenter og gjennomsnittsverdier. I tillegg er de avhengige variablene presentert i en oversikt over antall besvarelser per svaralternativ i krysstabeller. Alle deskriptive analyser er gjennomført i SPSS versjon 24 ved hjelp av «descriptive statistics og crosstabs».

4.5.2 Regresjonsanalyser

Regresjon er en analyse som tar utgangspunkt i en avhengig variabel og en eller flere uavhengige variabler for å kunne si noe om sammenhengen mellom disse. I lineær regresjon vises denne sammenhengen vanligvis som en linje, som tar utgangspunkt og viser retning og grad av sammenheng på denne måten. Det er stigningen på linjen og punktet hvor linjen krysser y-aksen (konstantleddet), som forteller hvilken sammenheng det er mellom de ulike variablene (Field, 2013). Lineær regresjon estimeres ved hjelp av minste kvadraters metode. Dette vil si at en finner regresjonskoeffisientene som gir den minste kvadrerte avstanden mellom observerte og predikerte Y-verdier for å minimere den gjennomsnittlige feilprediksjonen (Clausen & Eikemo, 2007).

Lineære regresjonsanalyser benyttes dersom en har kontinuerlige data som avhengig variabel. Fordi dette datasettet behandler kategoriske data, har jeg benyttet meg av binær logistisk regresjon som analyse. Logistisk regresjon baserer seg på flere av prinsippene bak lineære regresjonsanalyser. Logistisk regresjon skiller seg fra lineær regresjon ved at utfallet er kategorisk, og at forholdet mellom variablene ikke er lineært. Logistisk regresjon benytter logaritmer for å omgjøre data slik at en kan fremstille ikke-lineære sammenhenger på en lineær måte. På denne måten forutser en ikke verdiene i likningen, men en forutser sannsynligheten for verdiene i likningen. I motsetning til lineær regresjon beregner logistisk regresjon regresjonskoeffisientene i forhold til Maximum Likelihood, som vil si å maksimere sannsynligheten for at X og Y-verdier opptrer sammen (Clausen & Eikemo, 2007).

For å forstå teorien bak logistisk regresjon er det tre sentrale begreper som benyttes: sannsynlighet, logit og odds. Disse tre begrepene forklarer i teorien det samme

prinsippet, men på ulike måter. Sannsynlighet beskriver sjansen for at noe skal inntreffe. Dersom det er like stor sannsynlighet for suksess som for fiasko vil sannsynligheten være 1. Med andre ord betyr høy sannsynlighet høy odds. Logit er en matematisk funksjon som sørger for at en kan predikere sannsynligheter mellom null og en. Logiten er logaritmen av oddsen som viser sannsynlighet for suksess, mellom 0 og 1 uten å begrense regresjonslinjens koeffisientverdier. Oddsen beskriver sjansen for suksess og defineres ved å dele antall ganger suksess på antall ganger fiasko. Oddsen kan aldri bli null, men har ingen begrensninger oppover. Dersom du har hatt like mye suksess som fiasko vil oddsen være 1.

I mine resultater rapporterer jeg oddsratio (Exp (B)) for hver uavhengige variabel. Dette tallet beskriver sannsynligheten for suksess delt på sannsynligheten for fiasko. En verdi på en vil altså tilsi at det er like stor sjanse for suksess som fiasko (Field, 2013). Dersom oddsratio viser 1,5 er det en og en halv gang større sjanse for at et fenomen vil inntreffe. For å være sikker på at disse tallene ikke skyldes tilfeldigheter må de ses i sammenheng med P-verdien (Sig).

Binær logistisk regresjon er en multippel regresjon med en dikotom avhengig variabel og kontinuerlige eller kategoriske uavhengige variabler. Dette vil altså si at den avhengige variabelen kun består av to alternativer, mens den uavhengige variabelen kan ta høyde for ulike innvirkninger. For eksempel kan den avhengige variabelen være: Alternativ 1 (kodet med tallverdi 0): «Den viktigste oppgaven i norsk barneidrett er å gi barn som har talent og vilje mulighet for spesialisering og satsing», alternativ 2 (kodet med tallverdi 1): «Den viktigste oppgaven i norsk barneidrett er å gi barn holdninger og verdier preget av Fair play og omsorg for andre». Den uavhengige variabelen kan da være for eksempel: organisasjonstilhørighet, alder, kjønn, rolle eller utdanningsnivå. Dette kan eksemplifiseres ut ifra holdninger i idrettskrets og særforbund i forhold til barne- og ungdomsidrett. Dersom oddsratioen viser 1,4 er det større sjanse for å prioritere tidlig spesialisering og talentutvikling sammenliknet med gode holdninger og verdier dersom en har tilhørighet i et særforbund. På denne måten kan en finne ut av hvilke faktorer som kan tenkes å ha en sammenheng med hvilket alternativ en velger i undersøkelsen. I denne oppgaven er hensikten er å kunne si noe om sammenhengen mellom organisasjonstilhørighet og hvilke holdninger som er viktigst innenfor barne- og ungdomsidrett, derfor er binær logistisk regresjon valgt som metode for analyse av datamaterialet.

4.5.3 Forutsetninger for tester

For å stole på resultatene en får gjennom de logistiske regresjonsanalysene må visse forutsetninger sjekkes (Field, 2013). Det er flere forutsetninger som må tilfredsstilles for at logistisk regresjon skal kunne gjennomføres. I denne sammenhengen undersøkes: fravær av multikollinearitet, ingen diskriminering, ikke-linearitet og fravær av innflytelsesrike enheter.

4.5.3.1 Fravær av multikollinearitet

Fravær av multikollinearitet betyr at en helst skal unngå sterk korrelasjon mellom de uavhengige variablene. Dersom det er korrelasjon mellom disse vil det være vanskelig å skille de uavhengige variablenes effekter på den avhengige variabelen fra hverandre (Clausen & Eikemo, 2007).

For å teste korrelasjon mellom de uavhengige variablene gjennomførte jeg en Pearsons korrelasjonstest som inkluderte alle variabler. Denne testen viser sammenhengen mellom de ulike variablene, og dersom verdiene er høyere enn 0,8 kan det være verdt å se nærmere på sammenhengen. Testen viser at ingen av variablene har høyere korrelasjon enn 0,8, og mine data innfrir kravene for denne forutsetningen (se tabell 1 i vedlegg E).

For å nøyere undersøke multikollineariteten ble det gjennomført en toleranse-test hvor «tolerance» og «VIF» beskriver graden av kollinearitet. Dersom tolerance er null er det perfekt multikollinearitet og en ønsker derfor å unngå dette. Dersom «VIF» viser mellom 1 og 10 kan en konkludere med at det ikke er noen symptomer på multikollinearitet, og en trakter derfor etter å ligge mellom disse tallene. Denne testen ga heller ingen av variablene utslag for multikollinearite, og alle de uavhengige variablene er derfor tatt med videre i undersøkelsen. Se vedlegg E, tabell 1 for resultater av testen.

4.5.3.2. Diskrimineringsproblem

Den neste forutsetningen tilsier at det ikke skal være et diskrimineringsproblem i regresjonen. Det vil altså si at en ikke ønsker et ugunstig sammenfall mellom X og Y verdier (Clausen & Eikemo, 2007). Dette oppstår kun mellom de avhengige Y-variablene og kategoriske X-variabler som i mitt tilfelle er: organisasjonstilhørighet og kjønn. Dersom det er diskriminering tilstede i analysene vil p-verdien og oddsratio vise unormalt høye verdier og en er dermed nødt til å undersøke bakgrunnen for dette

gjennom krystabeller. I mine analyser er det kun en eller to respondenter fra hvert organisasjonsledd som har valgt spesialisering og talentutvikling som den viktigste oppgaven. På grunn av dette er svaralternativet kun benyttet i den deskriptive statistikken og ikke i regresjonsanalysene. Ingen av de andre variablene viste et diskrimineringsproblem. Se p -verdier og OR i regresjonsanalyser i tabell 6,7,8 og 9, kapittel 5).

4.5.3.3. Ikke-linearitet i parametere

I mine analyser har jeg to kontinuerlige variabler, alder og utdanning. For at forutsetningen skal tilfredsstilles må en sjekke hvorvidt variablene har en lineær sammenheng med den avhengige variabelen. En ønsker at sammenhengen skal være lineær (Clausen & Eikemo, 2007; Field, 2013). For å teste dette har jeg gjennomført en test for hver avhengige variabel hvor en sammenlikner den originale uavhengige variabelen med logiten til den samme variabelen. Dersom noen av resultatene av analysene hadde vist at interaksjonen mellom disse variablene hadde vært signifikante ($p > 0.05$) ville ikke forutsetningen vært tilfredsstillt (Field, 2013). Ingen av mine resultater er signifikante og forutsetningen er dermed tilfredsstillt (vedlegg E, tabell 2).

4.5.3.4. Fravær av innflytelsesrike enheter eller «outliers»

Dersom en fjerner en enhet fra regresjonsundersøkelsen, og dette gir en betydelig påvirkning på resultatene kan en konkludere med at enheten er innflytelsesrik (Clausen & Eikemo, 2007). For å sikre at mine resultater ikke blir påvirket av innflytelsesrike enheter har jeg gjennomført testene Leverage, DfBetas og Cooks`s D. Leverage undersøker kombinasjoner av verdiene til de ulike variablene, en ønsker at denne verdien er under 0,2. DfBetas oppgir hver enkelt enhets påvirkning på den enkelte variabel. Cook`s D oppgir enhetens innflytelse på hele variabelen, denne verdien burde være under 1. Alle mine residualer tilfredsstiller kravene og tas derfor med videre i analysene. Se resultatene i tabell 3 i vedlegg E.

4.6 Kvalitetsvurderinger

For at en studie skal være meningsfull er det viktig at datamaterialet er troverdig og pålitelig. For å tilfredsstillte kravene til pålitelighet og troverdighet er det viktig at det er en viss kvalitet på forberedelser og gjennomførelse av datainnsamling. Kvaliteten sikres ved en rekke forhåndsregler underveis i studien. To sentrale begreper i denne

sammenhengen er reliabilitet og validitet (Grønmo, 2004). Nedenfor vil det blir beskrevet hvilke forhåndsregler jeg har tatt og hvordan dette har blitt gjennomført.

4.6.1 Validitet

Validitet er et begrep som benyttes for å kunne fastslå en har målt det en faktisk ønsket å måle i utgangspunktet (Dalland, 2007). For å forstå validitet kan en for eksempel se for seg en spørreundersøkelse hvor en ønsker å forske på holdninger. I realiteten er spørsmålene formulert slik at en heller måler grad av lykke. Undersøkelsen er altså ikke valid. Ifølge Laake et.al. (2008) deles begrepet validitet inn i ytre, indre og begrepsvaliditet. Videre vil jeg forklare de ulike delene av begrepet og utdype hvilke utfordringer og muligheter min oppgave har i forhold til validitet.

Den ytre validiteten sier noe om hvorvidt en kan generalisere funnene fra utvalget til populasjonen. I denne sammenhengen er populasjonen alle ansatte og, tillitsvalgte i idrettskretser og særforbund, og utvalget er de idrettskretsene og særforbundene som har gjennomført spørreundersøkelsen. Dersom en ikke kan generalisere utenfor utvalget, har undersøkelsen en lav ytre validitet. For å sikre høy ytre validitet må det tas en vurdering av utvalget og stille spørsmål som for eksempel: «Hvorvidt resultatene gjelder flere enn utvalget? Dersom det gjelder flere, hvem?» Og «er dette resultater som er gyldige over tid?». Å sørge for at utvalget er representativt er en nøkkel for å kunne generalisere resultatene til den øvrige populasjonen (Dalland, 2007).

For å sikre et representativt utvalg er det viktig å inkludere respondenter med ulike bakgrunnsvariabler i tillegg til å sikre en høy responsrate (Dalland, 2007). Hensikten med et representativt utvalg er at utvalget skal gjenspeile populasjonen. I denne sammenhengen er ulike bakgrunnsvariabler for eksempel kjønn, alder, organisasjonstilhørighet, erfaring, stilling og utdanning. Fordelingen av disse variablene innad i organisasjonen bør gjenspeiles i utvalget. I verdiundersøkelsen er det flest menn som har respondert på undersøkelsen (65,5%), sammenliknet med kvinner (34,5%), aldersgjennomsnittet er 47,5år og er relativt jevnt i de ulike organisasjonsleddene. Respondentene tilhører ulike organisasjoner, og har ulike erfaring og ulike grad av utdanning. Svarprosenten på undersøkelsen er 30,9%, dette utgjør et utvalg på 953 av 3 084 mulige. Jeg har ikke funnet konkrete populasjonstall fra NIF, men undersøkelsen viser jevn kjønnsfordeling, alder og utdanningsnivå på tvers av organisasjonsledd. I undersøkelsen er det stor spredning blant respondentenes alder. Det er ulikt antall respondenter i ulike organisasjonsledd, men en vet at det er flere som

jobber i særforbund sammenliknet med NIF sentralt hvilket stemmer over ens med svarene i undersøkelsen. Basert på logiske refleksjoner ser det derfor ut til at en svarprosent på 30% er brukbart i denne sammenhengen.

Den indre validiteten beskriver hvorvidt forskeren kan fastslå at det er en sammenheng mellom de ulike variablene. I den grad det er mulig å påvise årsakssammenhenger så avhenger dette av den interne validiteten. Det er ekstremt vanskelig å påvise slike sammenhenger, men ved å minimere risikoen for bias, og sikte mot en høy intern validitet vil det være større sannsynlighet. Den indre validiteten påvirkes av tre faktorer. 1) utvalgsskjevhet, 2) informasjonsskjevhet og 3) statistisk validitet (Johannessen et al., 2010).

Utvalgsskjevhet er en betegnelse på skjevhet mellom gruppene en undersøker. Dette oppstår dersom en gruppe feilaktig responderer på undersøkelsen og skaper en usann ubalanse (Laake et al., 2008). Et eksempel på dette er dersom idrettskretsene gir ærlige svar i undersøkelsen, og særforbundene gir uærlige svar. En ønsker å unngå en slik systematisk skjevhet i resultatene. For å minke sjansene for denne risikoen er det sentralt at utvalget er variert i tillegg til å inneholde en tilfredsstillende prosentandel av populasjonen, hvilket det er i denne undersøkelse. I NIF sentralt er det 49 har svart på undersøkelsen, i idrettskretsene er det 157 som har besvart undersøkelsen, og i særforbundene har 355 personer besvart undersøkelsen. Det er betydelig flere som har svart i særforbundene sammenliknet med idrettskretsene. Allikevel viser de deskriptive analysene at alder, kjønnsfordeling og utdanning er relativt jevnt i de ulike organisasjonsleddene. I tillegg er særforbundene det største organisasjonsleddet og det er derfor naturlig med flere respondenter.

Informasjonsskjevhet forekommer dersom feilinformasjon blir oppgitt i undersøkelsen eller ukorrekt informasjon blir registrert i etterkant. Dette kan for eksempel komme av feilplotting av data, eller misforståelser i spørreskjemaet. For å unngå informasjonsskjevhet er det viktig å sørge for en tydelig undersøkelse med forståelige spørsmål i tillegg til å minimere manuell plotting av data (Johannessen et al., 2010). I denne sammenhengen er spørreundersøkelsen testet flere ganger av ulike grupper for å sikre at spørsmålene er forståelig for respondentene. I tillegg ble skjemaet diskutert av forskergruppen, samt sendt ut til andre kollegaer på seksjonen.

Statistisk validitet sikrer en å unngå type 1 og type 2 feil i statistiske analyser. Type 1 feil forekommer da en feilaktig forkaster nullhypotesen. En nullhypotese tilsier at en endring ikke vil påvirke utfallet av undersøkelsen. Dette kan for eksempel være: «Det er ingen forskjeller mellom holdninger til barne- og ungdomsidrett i særforbund sammenliknet med idrettskretser». Dersom en forkaster nullhypotesen selv om det er en forskjell tilstede mellom særforbund og idrettskrets har en begått en type 1 feil. Signifikansnivået angir risikoen en er villig til å ta for å begå slike feil. Standard signifikansnivå er på $p=0,05$ hvilket betyr at det er 5% risiko for å begå en type-1 feil. Et lavere signifikansnivå vil bidra til å unngå type 1 feil (Laake et al., 2008). I min oppgave benytter jeg standard signifikansnivå ($P=0,05$).

En type 2 feil forekommer dersom en feilaktig konkluderer med at nullhypotesen er sann. Altså at det finnes en forskjell, men undersøkelsen har ikke oppfattet forskjellen. Den vanligste grunnen til type to feil er på grunn av få deltakere. Denne undersøkelsen har en responsrate på over 30%, hvilket er relativt høy og som derfor minker sjansen for en type 2 feil. Sannsynligheten for en type 2 feil kalles for beta og settes ofte et sted mellom 80-95%, men benyttes ofte kun i medisinske undersøkelser (Laake et al., 2008), og vil derfor ikke bli videre utredet i denne oppgaven.

I tillegg til å unngå disse feilene er det sentralt å nevne faren for konfunderende faktorer. Dette er faktorer som er bakenforliggende årsaker for en sammenheng, men som ikke er undersøkt i analysene (Field, 2013). For å unngå konfunderende faktorer kan en foreta analyser av tenkelige eller potensielle faktorer som kan forstyrre resultatet. Selv om en ikke undersøker konfunderende faktorer er det viktig å ha et bevisst forhold til at dette kan ha en innvirkning på resultatene. Typiske faktorer som påvirker årsakssammenhengen kan være alder, utdanning, kjønn osv. I mine analyser tar jeg høyde for kjønn, alder og utdanning og undersøker de primært som forklarende faktorer.

Begrepsvaliditet måler i hvilken grad undersøkelsen reflekterer den variabelen vi virkelig ønsker å undersøke. Det er viktig at essensen av det vi ønsker å undersøke kommer til syne gjennom testen i bruker (Laake et al., 2008). I denne sammenhengen er det holdninger vi ønsker å studere. Begrepsvaliditeten er altså høy dersom det er holdninger som gjenspeiles i dette prosjektet. Operasjonaliseringen og teorien bak begrepet legger grunnlaget for å kunne si noe om hvorvidt det er dette vi måler. Holdningsbegrepet er operasjonalisert ut ifra velimplementert teori, i tillegg er denne

forskningen forankret i en tidligere verdiundersøkelse (Loland et al., 2003) hvilket bidrar til å styrke begrepsvaliditeten.

4.6.2 Reliabilitet

High reliability is no gurantee of good scientific results, but there can be no good scientific results without reliability (Hassmén & Hassmén, 2008) (s.124).

Reliabiliteten til en studie sier noe om hvor treffsikkert prosjektet er. Andre ord for reliabilitet er pålitelighet, stabilitet, forutsigbarhet og presisjon. Reliabiliteten sikrer altså nøyaktigheten og påliteligheten til målingene. Som sitatet ovenfor beskriver er ikke reliabiliteten det viktigste i et prosjekt, men dersom den er fraværende vil dette være kritisk for undersøkelsen (Hassmén & Hassmén, 2008).

For å sikre reliabiliteten til en undersøkelse er det flere metoder som kan benyttes. Den vanligste metoden er test-retest. Konseptet ved denne testen er å teste instrumentet to eller flere ganger etter hverandre i de samme forholdene for å se om en får samme resultat. Dersom en måler det samme og får likt resultat kan en anta at reliabiliteten er høy (Hassmén & Hassmén, 2008).

Det kan forekomme feil i en studie, men målet er å begrense bias eller systematiske feil. (Dalland, 2007). utfordringer for reliabiliteten i en undersøkelse som dette er blant annet at respondentene kan misforstå spørsmål eller svare uærlig hvilket kan gi en unøyaktighet.

Fordi min undersøkelse baserer seg på holdninger er det ingen garanti for at man ville fått de samme svarene dersom man gjentok undersøkelsen på et senere tidspunkt. Respondentene svarer på holdninger og verdier som er sentrale i jobbene deres, og en kan derfor anta at de tenker seg godt om. I tillegg klassifiseres de undersøkte holdningene som politiske og samfunnsmessige holdninger og er derfor relativt stabile over tid (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Dette kan tyde på at respondentene ville svart det samme dersom de fikk den samme undersøkelsen igjen.

4.7. Etiske vurderinger

Etikk er et grunnleggende sett av normer og verdier om hvordan man skal handle dersom man ønsker å handle riktig. Etikk forholder vi oss alle til i hverdagen og ulike typer som konsekvensetikk, dydsetikk og pliktetikk må man ta stilling til selv utenfor

forskningen. I dette avsnittet vil jeg beskrive ulike etiske forhold som jeg som forsker må ta stilling til (Holm & Hofmann, 2008).

På lik linje med all annen forskning reguleres også studentforskning av etiske normer og verdier. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har som mandat å lage forskningsetiske retningslinjer som må følges. Som forsker har man ansvar for både etikk i forskningsprosessen, og for konsekvensene av forskningen. I tillegg har man et samfunnsansvar ved at forskningen indirekte eller direkte skal gagne samfunnet (Everett & Furseth, 2012).

Ved at jeg benytter et datasett som er ferdig innsamlet, er prosjektet allerede godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD). Blant annet er kravet til fritt informert samtykke og personvern ivaretatt av forskningsledelsen. Godkjennelse av prosjektet og fritt informert samtykke er vedlagt oppgaven (vedlegg B og C) I min oppgave er det viktig at jeg følger forskningsetiske normer og regler slik at resultatene blir behandlet, tolket og formidlet på en ansvarsfull måte.

Et av hensynene jeg har tatt med tanke på fremstilling av mine resultater er blant annet at det ikke skal være mulig å koble personer med svar. Svarene fra undersøkelsen er kun inndelt etter organisasjonstilhørighet og en kan derfor ikke finne ut hvilke personer som har svart hva. Dersom en gruppert respondentene etter enkelte idrettskretser og særforbund ville det vært svært få respondenter per alternativ og det ville ikke vært etisk korrekt behandling av data.

For å sikre forsvarlig databehandling i tråd med gjeldende retningslinjer, ble en databehandleravtale mellom NIH og IPSOS underskrevet. Denne avtalen var også et krav i godkjennelsen av studien foretatt av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) (Se vedlegg A).

Jeg ble tildelt datasettet fra veileder i begynnelsen av prosjektet. Datasettet har blitt oppbevart på en minnepinne som er sikret med et passord som kun jeg og veileder har tilgang til. Minnepinnen har blitt oppbevart i et låst skap hver gang den ikke har vært i bruk. Jeg har ikke hatt tilgang på sensitive opplysninger da kun IPSOS har tilgang til disse. For å sikre troverdighet og ivareta forskningsetiske perspektiver har datamaterialet blitt forsvarlig behandlet gjennom hele prosjektet.

5.0 Resultater

Målet med dette kapittelet er å fremstille relevante resultater for å besvare gjeldende problemstilling: *Hvilke holdninger har ansatte og tillitsvalgte i særforbund og idrettskretser i NIF til verdispørsmål i barne- og ungdomsidretten, og hvordan kan holdningene forklares?*

Resultatene tar utgangspunkt i verdiundersøkelsen (n=953) (Hansen, 2019a), gjennomført i NIF i 2017 og 2018. Dataene jeg benytter for å besvare min problemstilling er informasjon fra ansatte og tillitsvalgte i særforbund og idrettskretser (n=512). Toppidrettsutøvere og respondenter fra andre organisasjonsledd er ikke inkludert i analyser og resultater på grunn av begrensede hensyn, i tillegg til de historiske og nåværende spenningene som er bakgrunnen for interessen for idrettskretser og særforbund.

Resultatene blir presentert ved hjelp av deskriptiv statistikk og logistiske regresjonsanalyser. Hensikten er å fremstille funn som kan bidra til å besvare problemstillingen, sammen med det teoretiske og kontekstuelle rammeverket. Resultatkapittelet består av to ulike deler. Den første delen er basert på deskriptiv statistikk, for å gi en oversikt over utvalget og hvordan respondentene har besvart relevante spørsmål gjennom frekvens og spredningsmål. Dette inkluderer krystabeller som gir en deskriptiv oversikt over forskjeller og likheter i forhold til verdispørsmål i organisasjonsleddene. Den andre delen gjengir og forklarer resultatene fra regresjonsanalysene. Informasjonen og tabellene i resultatdelen er utvalgt for å gi nøyaktig, relevant, og tilstrekkelig kunnskap for å drøfte resultatene i lys av relevant teori i diskusjonsdelen.

5.1 Deskriptiv statistikk

Den deskriptive fremstillingen viser hvor vanlige de ulike holdningene er innenfor organisasjonsleddene. Dette kommer ikke til syne i regresjonsanalysene, og er derfor fremstilt i tabeller før de resterende analysene. Deskriptiv statistikk er nødvendig for å bli kjent med utvalget, og skape en grunnleggende forståelse for datamaterialet før videre analyser. Deskriptive analyser kan vise forskjeller og likheter innad i datasettet og gir ofte en pekepinn på hvor en kan se elementer som verdt å undersøke videre.

I denne sammenhengen er det interessant å få et innblikk i fordelingen av organisasjonen gjennom alder, kjønn, utdanningsnivå, organisasjonstilhørighet, samt responsraten for avhengige variabler.

5.1.1 Informasjon om utvalget

Tabell 1 viser alderen til respondentene gjennom frekvens, gjennomsnitt og standardavvik, for å visualisere spredningen i alderen innenfor særforbund og idrettskretser. Gjennomsnittsalderen i Særforbundene er 47,4 år, og gjennomsnittsalderen i idrettskretsene er 50 år. Den eldste personen i utvalget på 76 år tilhører idrettskretsene. Særforbundene har det yngste aldersgjennomsnittet blant samtlige organisasjonsledd i NIF.

Variabelen alder blir nærmere undersøkt i regresjonsanalysene for å se hvorvidt alder har en påvirkning på hvilke holdninger respondentene holder som de viktigste innenfor barne- og ungdomsidrett.

Tabell 1 - Alder
*Respondentenes alder-fordelt på
organisasjonstilhørighet*

	N	Yngst	Eldst	Gj.snitt	SD
Idrettskrets	157	19	76	50	13,1
Særforbund	355	21	70	47,4	11,0
Total	512	19	76	48,7	12,1

I verdiundersøkelsen ble respondentene spurt om hva som er deres høyeste avsluttede utdanning. Universitet/ høyskole lavere grad, er definert som høyskole eller universitetsutdanning på fire år eller mindre. Universitet/ høyskole høyere grad, er definert som høyskole eller universitetsutdanning på mer enn fire år. Resultatene er fremstilt i frekvens og prosent fordelt på særforbund og idrettskretser. Tabellen viser at det er en jevn fordeling mellom de som har gjennomført en høyskole eller universitetsutdanning med høyere eller lavere grad i begge organisasjonsledd. Blant idrettskretsene er det en noe høyere andel som har videregående skole som høyeste avsluttede utdanning (20,4%), sammenliknet med Særforbundene (11,8%). Det er 15,3% av respondentene som kun har gjennomført grunnskole eller videregående skole.

Tabell 2

Utdanningsnivå fordelt på Idrettskrets og Særforbund

	Grunnskole	Videregående	Uni/høgskole lavere	Uni/høgskole høyere	Total
Særforbund	N3	N42	N144	N166	N355
	0,8 %	11,8 %	40,6 %	46,8 %	100 %
Idrettskrets	N 1	N 32	N 62	N62	N157
	0,6 %	20,4 %	39,5 %	39,5 %	100 %
Total	N 4	N74	N206	N228	N512
	0,8 %	14,5 %	40,2 %	44,5 %	100 %

Tabell 3 viser frekvens og prosentvis kjønnsfordeling innad i særforbund og idrettskretser. I henhold til tabellen er det er betydelig flere menn (64,1%), enn kvinner (35,9%) som har deltatt i undersøkelsen. Denne kjønnsfordelingen er jevnt fordelt i hele organisasjonen, og skiller seg ikke spesielt ut i idrettskretser og særforbund.

Særforbund og idrettskretser har en relativt lik kjønnsfordeling, hvor Særforbund har en kvinnelig deltakelse på 36,1%, og idrettskretser 35,7%. Variabelen kjønn vil bli analysert i regresjonsanalysene som en mulig forklarende faktor til holdningene det gis uttrykk for. Denne tabellen er interessant nettopp fordi den viser at kjønnsfordelingen er jevn i organisasjonsleddene.

Tabell 3

Organisasjonstilhørighet og kjønnsfordeling

	Menn	Kvinner	Total
Idrettskrets	N 101	N 56	N 157
	64,3 %	35,7 %	31 %
Særforbund	N 227	N 128	N 355
	63,9 %	36,1 %	69,3 %
Totalt	N 328	N 184	N 512
	64,1 %	35,9 %	100 %

I tillegg til alder, utdanning og kjønn, er det flere andre faktorer det er interessant å analysere deskriptivt for å få et innblikk i organisasjonen. En aktuell variabel er blant annet respondentenes geografiske tilhørighet. I denne fremstillingen er ikke dette inkludert, fordi jeg kun undersøker idrettskretser og særforbund. Samtlige særforbund har tilhørighet i Oslo hvilket gir en overvekt av respondenter på Østlandet. Idrettskretsene er mer geografisk spredt, men på grunn av få respondenter i hver landsdel er ikke denne faktoren hensiktsmessig i oppgaven.

I verdiundersøkelsen ble respondentene spurt om sin rolle i organisasjonen. Altså om de er toppidrettsutøvere, tillitsvalgte, ansatte eller begge deler. Dette kunne vært en interessant variabel å undersøke, men fordi mange respondenter var både ansatte og tillitsvalgte ville utvalget blitt forholdsmessig lite. Kjønn, alder og utdanning er i stedet vektlagt fordi de har solid forankring i både kontekst og teori.

5.2 Deskriptiv oversikt over verdiprioriteringer i norsk barne- og ungdomsidrett

Tabell 4 viser hvordan respondentene i undersøkelsen har besvart spørsmålet «Hva er den viktigste oppgaven i norsk barneidrett?» fordelt på tre påstander som var designet for å fange opp ulike holdninger til verdidilemmaer i norsk idrett. Svarene fremkommer i antall respondenter, og prosentandel fordelt på organisasjonsledd. Svært få ansatte og tillitsvalgte, i idrettskretser og særforbund hevder at muligheter for tidlig spesialisering og satsing er den viktigste oppgaven i barneidretten. Fordelingen er relativt jevn med 49,0% og 50,4% blant de to resterende alternativene. På grunn av få respondenter som foretrekker tidlig spesialisering, oppstår et diskrimineringsproblem i regresjonsanalysene. Dette alternativet er derfor ikke blitt inkludert i regresjonsanalysene, men kan være et viktig funn i seg selv.

Tabellen viser at svarprosenten til idrettskretsene og særforbundene fordeler seg relativt likt. I idrettskretsene foretrekker flest (54,8%) allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner. 48,5% av respondentene i særforbundene velger allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner som det viktigste alternativet. Alternativet med flest respondenter blant særforbundene er «å gi barn gode holdninger og verdier preget av fair play og omsorg for andre».

Tabell 4
Den viktigste oppgaven i norsk barneidrett fordelt på organisasjonstilhørighet

		Idrettskrets	Særforbund	Total
Å gi barn som har talent og vilje muligheter til tidlig spesialisering og satsing.	N	1	2	3
	%org.ledd	0,6 %	0,6 %	0,6 %
Å gi barn gode holdninger og verdier preget av fair play og omsorg for andre.	N	70	181	251
	%org.ledd	44,6 %	51,0 %	49,0 %
Å gi barn allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner.	Antall	86	172	258
	%org.ledd	54,8 %	48,5 %	50,4 %
Total	N	157	355	512
	%total	100 %	100 %	100 %

Tabell 5 viser oversikt over hvilke oppgaver som er de viktigste i norsk ungdomsidrett, fordelt på organisasjonsledd fremstilt med frekvens og prosent. 19,3 % mener at å gi utøvere med talent og treningsvilje muligheter for å lykkes er den viktigste oppgaven. Idrettskretsene har noe lavere svarprosent på dette alternativet sammenliknet med særforbundene.

Tabellen viser at det er alternativet «å gi unge utøvere gode verdier i eget liv og overfor andre utøvere» som er det viktigste alternativet for særforbund (43,0%). I tabellen for barneidrett var allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner det mest populære alternativet for organisasjonsleddene. Idrettskretsene gir uttrykk for at den viktigste oppgaven i ungdomsidretten er å gi utøverne gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil (47,1%). Særforbundene angir at å gi unge utøvere gode verdier er den viktigste oppgaven (45,9%). Dette er tilsvarende resultatene for barneidrett, og viser at organisasjonsleddene er relativt enige i prioriteringene av oppgavene i både barne- og ungdomsidretten.

Det er verdt å merke seg at kun 0,6% av respondentene svarte at talentutvikling og tidlig spesialisering var den viktigste oppgaven i barneidretten, mens 19,3% oppga dette som den viktigste oppgaven i ungdomsidretten. Mulig grunner for disse resultatene vil bli trukket frem i diskusjonsdelen.

Tabell 5

Den viktigste oppgaven i norsk ungdomsidrett fordelt på organisasjonstilhørighet

		Idrettskrets	Særforbund	Total
Gi unge utøvere med talent og treningsvilje mulighet for å lykkes.	N	26	73	99
	%org.ledd	16,6%	20,6%	19,3%
Gi unge utøvere gode verdier både i eget liv og overfor andre utøvere.	N	57	163	220
	%org.ledd	36,3%	45,9%	43,0%
Gi unge utøvere gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil.	N	74	119	193
	%org.ledd	47,1%	33,5%	37,7%
Total	N	157	355	512
	%Total	100 %	100 %	100 %

5.3 Regresjonsanalyser

Målet med oppgaven er å finne ut hvilke holdninger særforbund og idrettskretser i NIF gir uttrykk for at er de viktigste i barne- og ungdomsidretten, samt se på hvordan disse holdningene kan forklares. Spørsmålene fra spørreundersøkelsen som er utgangspunktet for oppgaven er kategoriske data som skal analyseres for å finne ulikheter, likheter og eventuelle forklaringer. Som beskrevet i metoddelen er derfor binær logistisk regresjon benyttet for å analysere hvorvidt det er signifikante forskjeller i svarene mellom særforbund og idrettskrets.

Tabell 6,7,8 og 9 viser resultatene fra de fire binære regresjonsanalysene. Hver tabell sammenlikner to svaralternativer fra spørreundersøkelsen med svarene til særforbund og idrettskretser. Resultatene for innvirkningen til alder, kjønn og utdanning kommer frem i modell to i hver tabell.

Modell 1 i tabell 6 viser at det ikke er noen signifikante forskjeller mellom respondentene i særforbund og idrettskrets når det gjelder sannsynligheten for å prioritere gode holdninger og verdier oftere enn en sunn livsstil ($p > 0,05$). De avhengige variablene i modellen er: «å gi barn gode holdninger og verdier som er preget av fair play og omsorg for andre» kodet 0, og «å gi barn allsidige aktivitetsvaner og en sunn livsstil» kodet 1. De uavhengige variablene er særforbund kodet 0 og idrettskrets

kodet 1. Det er ingen betydelig forskjell mellom hva særforbundene har svart, sammenliknet med svarene til idrettskretsene. B-koeffisienten viser at regresjonslinjen har en positiv retning, samt at det er noe mer sannsynlig at særforbundene velger alternativet – å gi barn gode verdier og holdninger preget av fair play og omsorg for andre. Exp (B) eller oddsratioen (1,293) viser at oddsen for å velge alternativ to dersom du er i et særforbund er 1,3 ganger høyere sammenliknet med tilhørighet i en idrettskrets. Fordi resultatet ikke er signifikant kan en ikke garantere at disse forskjellene skyldes noe annet enn tilfeldigheter. S.E er forkortelse for Standard Error, eller standardfeil på norsk. Dette tallet gir et estimat på hvor mye den predikerte skåren avviker fra den observerte skåren.

Videre viser modell 2 at jo eldre respondentene er jo større sannsynlighet er det for at de mener en sunn livsstil er viktigere enn gode verdier og holdninger i barneidrett (Oddsratio = 1,02, $p \leq 0,01$). Kjønn og utdanning gir ikke et signifikant utslag ($p > 0,05$), og er dermed ikke avgjørende for hvordan respondentene har svart.

Tabell 6
Den viktigste oppgaven i barneidrett-verdier (0) vs sunn livsstil (1)

Modell 1				
	B	S.E	Sig	Exp (B)
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.257	0.193	P= 0.183	1.293
Konstant	-0.051	0.106	P=0.632	0.950
Nagelkerke R square = 0.005				
Modell 2				
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.221	0.196	P=0.261	1.247
Mann (0), kvinne (1)	-0.117	0.191	P=0.539	0.889
Alder	0.019	0.008	P=0.016	1.019
Utdanning (1-4, lav-høy)	0.059	0.123	P=0.630	1.061
Nagelkerke R square = 0.023				

Tabell 7 viser resultatene fra analysen av de avhengige variablene «å gi unge utøvere med talent og vilje muligheter for satsing og spesialisering» (0) og «å gi unge utøvere gode verdier i eget liv og overfor andre utøvere» (1), sett opp mot svar fra særforbund (0) og idrettskrets (1) som uavhengige variabler. Modell 1 viser at det ikke er en signifikant forskjell mellom svarene til særforbund og idrettskretser ($p > 0,05$). Dersom en tilhører en idrettskrets er det mindre sannsynlig å velge svaralternativet «å gi unge utøvere med talent og vilje muligheter for satsing og spesialisering» sammenliknet med

om en har tilhørighet i et særforbund (oddsratioen, Exp. B = 0,982). Fordi resultatene ikke er signifikante kan en ikke utelukke at denne forskjellen skyldes en tilfeldighet.

Modell 2 viser at alder gir et signifikant utslag ($p \leq 0,05$), hvilket tilsier at jo eldre en er jo mer sannsynlig å velge svaralternativet «å gi unge utøvere med talent og vilje muligheter for satsing og spesialisering» som den viktigste oppgaven i norsk ungdomsidrett. Kjønn og utdanning kan utelukkes som påvirkende faktorer i denne sammenhengen.

Tabell 7

Den viktigste oppgaven i ungdomsidrettspesialisering (0) vs. verdier (1)

Modell 1	B	S.E	Sig	Exp (B)
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.180	0.275	P=0.947	0.982
Konstant	0.803	0.141	P=0.000	2.233
Nagelkerke R square=0.00				
Modell 2				
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.072	0.283	P=0.800	1.074
Mann (0) kvinne (1)	0.061	0.269	P=0.821	1.063
Alder	-0.023	0.011	P=0.040	0.978
Utdanning (1-4, lav-høy)	0.281	0.165	P=0.089	1.324
Nagelkerke R square=0.036				

Tabell 8 modell 1 viser at det er en signifikant forskjell mellom idrettskretser og særforbund når det gjelder sannsynligheten for å svare alternativ «gi unge utøvere med talent og treningsvilje mulighet for å lykkes» (0) og alternativ «gi unge utøvere gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil» (1) ($p \leq 0,05$). Det er mer sannsynlig å velge alternativet «gi unge utøvere gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil» fremfor alternativet «gi utøvere med talent og treningsvilje mulighet for å lykkes» dersom en er tillitsvalgt eller ansatt i en idrettskrets (oddsratio Exp.B = 1,75).

Modell 2 viser ikke et signifikant resultat ($p > 0,05$) og alder, kjønn og utdanning kan derfor utelukkes som påvirkende faktorer for hvorfor det er mer sannsynlig å prioritere sunne treningsvaner dersom en jobber i idrettskrets.

Tabell 8

*Den viktigste oppgaven i ungdomsidrett
spesialisering (0) vs sunne aktivitetsvaner (1)*

Modell 1	B	S.E	Sig	Exp (B)
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.557	0.272	P=0.041	1.746
Konstant	0.489	0.149	P=0.001	1.630
Nagelkerke R square=0.020				
Modell 2				
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.640	0.278	P=0.021	1.896
Mann (0), kvinne (1)	0.212	0.273	P=0.436	1.236
Utdanning (1-4, lav-høy)	0.265	0.172	P=0.123	1.303
Nagelkerke R square=0.043				

Tabell 9 modell 1 en signifikant forskjell mellom alternativene «gi unge utøvere gode verdier i eget liv og overfor andre utøvere» og «gi unge utøvere gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil» sett opp mot svarene til idrettskretser og særforbund ($p \leq 0,05$). B-koeffisienten tilsier at dersom en har tilknytning til en idrettskrets er det mer sannsynlig å velge alternativet som fremhever en sunn livsstil fremfor alternativet «å gi unge utøvere gode verdier både i eget liv og ovenfor andre utøvere». Oddsen for å prioritere gode aktivitetsvaner er høyere dersom en har tilhørighet til idrettskrets sammenliknet med tilhørighet i et særforbund (Exp. B 1,778).

Modell 2 viser ingen signifikante resultater for de forklarende faktorene kjønn, alder og utdanning ($p > 0,05$) og disse faktorene har dermed ingen virkning på respondentenes svar. Drøfting av signifikante og ikke-signifikante resultater vil bli gjennomført i diskusjonsdelen.

Tabell 9

Den viktigste oppgaven i ungdomsidrett-verdier (0) vs aktivitetsvaner (1)

Modell 1	B	S.E	Sig	Exp (B)
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.576	0.214	P=0.007	1.778
Konstant	-0.315	0.121	P=0.009	0.730
Nagelkerke R square=0.024				
Modell 2				
Særforbund(0) vs Idrettskrets(1)	0.555	0.216	P=0.010	1.742
Mann (0), kvinne (1)	0.131	0.212	P=0.537	1.140
Alder	0.011	0.009	P=0.210	1.011
Utdanning (1-4, lav-høy)	-0.001	0.140	P=0.997	1.001
Nagelkerke R square=0.029				

Den deskriptive statistikken viser at alder, kjønnsfordeling og utdanningsnivå er relativt likt fordelt i særforbund og idrettskretser. Resultatene viser at det er en overordnet enighet blant idrettskretser og særforbund om hvilke oppgaver som er de viktigste i norsk barne- og ungdomsidrett. Gode holdninger og verdier og en sunn livsstil er tydelig prioritert over talentutvikling og tidlig spesialisering. En kan se noen forskjeller mellom prioriteringene blant organisasjonsleddene. Idrettskretser prioriterer gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil som den viktigste oppgaven og særforbund prioriterer gode holdninger og verdier i eget liv og overfor andre som den viktigste oppgaven.

Alder har en innvirkning på to områder. Dersom en er eldre det større sannsynlighet for å prioritere allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner, fremfor å gi barn gode holdninger og verdier preget av fair play og omsorg for andre for barneidretten. I tillegg er det mer sannsynlig å prioritere talentutvikling og satsing fremfor utvikling av holdninger og verdier for ungdom ved høyere alder. Videre vil disse resultatene blir nyansert og forsøkt forklart i diskusjonsdelen.

6.0 Diskusjon

Denne masteroppgaven har som hensikt å besvare følgende problemstilling:

Hvilke holdninger har ansatte og tillitsvalgte i særforbund og idrettskretser i NIF til verdispørsmål i barne- og ungdomsidretten, og hvordan kan holdningene forklares?

Grunnlaget for å besvare problemstillingen er basert på tidligere forskning på feltet, kontekstuell bakgrunn, verditeori, holdningsteori, organisasjonskulturteori og regresjonsanalyser som analyserer data fra undersøkelsen «Verdier i norsk idrett».

Sentrale spørsmål i diskusjonen er derfor: «Hvilke forskjeller og likheter er det mellom idrettskretser og særforbund?», «er NIF preget av en differensiert eller integrert organisasjonskultur, basert på holdningene organisasjonsleddene gir uttrykk for?»

Boken Norsk Idrett: *indre spenning og ytre press* (Hanstad, 2011b) forklarer gjennom ulike perspektiver hvilke utfordringer NIF som paraplyorganisasjon må håndtere internt og eksternt. Innad strides organisasjonen med blant annet maktkamper og ressursfordeling. Utenfra blir organisasjonens posisjon i samfunnet utfordret av blant annet konkurrerende aktører, kommersialisering og økonomi.

Mine hovedfunn viser at det er få forskjeller mellom organisasjonsleddene når det kommer til holdninger og verdier i barne- og ungdomsidretten. Formålet med følgende diskusjonsdel er å utdype, nyansere og forsøke å forklare hovedfunnene. Diskusjonen vil i likhet med Hanstad (Hanstad, 2011b) ta utgangspunkt i og disponeres etter indre spenninger og ytre press som preger NIF som organisasjon. Først vil jeg trekke frem holdningene til tillitsvalgte og ansatte i særforbund og idrettskretser, forklare disse ut ifra et samfunnsmessig og verditeoretisk perspektiv, og vise til ulike ytre faktorer som påvirker holdningene. Videre vil organisasjonskulturen med vekt på en integrert og differensiert kultur bli drøftet, med utgangspunkt de indre spenningene i NIF ved hjelp av teoretiske perspektiver. Avslutningsvis vil refleksjoner og begrensninger ved oppgaven bli presentert, før kapittelet blir oppsummert, og forslag til fremtidig forskning lagt frem.

6.1 Holdninger til barn og unge – idrett, samfunn og media

En av grunnene til at idrettskretser og særforbund har vært fokusområdet i denne oppgaven, er fordi dette er organisasjonsleddene som iverksetter idrettsaktiviteter for barn og unge med utgangspunkt i ulike arbeidsoppgaver. På grunn av

organisasjonsleddenes viktige posisjon overfor barne- og ungdomsidrett er det relevant og viktig å kartlegge hvilke holdninger som er tilstede blant særforbund og idrettskretser. Både nåværende og historiske spenninger har vært opphav til ulikheter mellom partene (Enjolras & Waldahl, 2009; Goksøy, 2008; Skaset, 2011; Skirstad, Waddington, & Säfvenbom, 2012). Historien viser at særforbundslinjen hadde et større fokus på konkurranse og resultater, sammenliknet med kretslinjen som dyrket allsidighet, lek og allmenn deltakelse (Enjolras & Waldahl, 2009; Goksøy, 2008). Vedtak av bestemmelser og regler i barne- og ungdomsidretten de senere årene (NIF, 2015, 2019b), samt resultatene fra denne undersøkelsen tyder på at de historiske uenighetene ikke lenger er tilstedeværende.

Nåværende spenninger i og utenfor NIF kommer til syne gjennom blant annet mediens fremstilling av hendelser i NIF. Flere av mediasakene fører til at en sitter igjen med et inntrykk av NIF som en splittet organisasjon. Media har makt til å sette aktuelle saker på dagsorden, og gjennom dette skape et inntrykk av hvordan sakene fortøner seg. På grunn av dagsordenmakt er mediens fremstilling av idretten både viktig og interessant faktor med tanke på ytre spenninger i og utenfor NIF. Situasjoner i NIF som har tiltrukket medias søkelys er blant annet: dopingsaker (Christiansen, Aaserud, Braastad, & Jarlsbo, 2017; Hoel, 2016), åpenhetsdebatten (Bugge, 2017; Guldbrandsen, 2016; Stavrum, 2017), debatten rundt barneidrettsbestemmelsene (Johansen, 2018) og presidentvalget (Ekeland, 2018; NTB, 2019).

Tidligere var mediens rolle ofte knyttet til politiske partier, hvor mediene fungerte som lojale informasjonskanaler. Etter 1960 årene har dette blitt gradvis endret, mediens bånd til politiske partier har blitt svekket, og de avgjør selv hva som skal stå på dagsordenen (Waldahl, 1999). Mediene har tre hovedoppgaver, å spre informasjon, overvåke mektige institusjoner, grupper og enkeltpersoner, og medvirke til debatt om viktige samfunnsproblemer (Østbye, 2009).

Et av de idrettslige temaene som har tiltrukket media sitt søkelys og som er av interesse i denne oppgaven, er debatten rundt barneidrettsbestemmelsene. Som beskrevet i konteksten er det flere utøvere som blant annet Ingebrigtsen, Ruud og Carlsen som stiller seg kritiske til det nåværende reglementet for barneidrett, og har ytret sin mening gjennom media (Berntsen, 2018; Johansen, 2018). På den annen side er det også fremstilt saker med personer som blant annet håndballtrener Christian Berge og Karsten

Warholm, som verdsetter allsidigheten og holdningene barneidrettsbestemmelsene tilrettelegger for (Aas, 2018; Fredheim, 2017).

På bakgrunn av det historiske perspektivet og mediens fremstilling av hendelser i NIF, kan det være nærliggende å anta at en finner ulike holdninger i særforbund og idrettskretser. Fremstillingen kan bidra til å skape et inntrykk av at det er en pågående uenighet om prioriteringer i barne- og ungdomsidretten, og at organisasjonen bærer preg av en splittet kultur. Undersøkelsene som er gjennomført i denne oppgaven tilsier det motsatte av debatt og splittelse i organisasjonen overfor reglementet for barn og unge, nemlig at det er enighet om hvilke oppgaver ansatte og tillitsvalgte i organisasjonsleddene prioriterer. Disse analysene undersøker kun særforbund og idrettskretser i forhold til holdninger og verdier til barne- og ungdomsidrett og kan derfor ikke konkludere med likheter eller ulikheter innenfor andre temaer eller andre organisasjonsnivåer.

6.1.1 Holdninger til barne- og ungdomsidrett i idrettskretser og særforbund

Overordnet viser resultatene at særforbund og idrettskretser ønsker at barne- og ungdomsidretten skal gi gode holdninger og verdier fremfor spesialisering og talentutvikling. Respondentene svarer at å gi barn og unge gode verdier, en sunn livsstil og sunne aktivitetsvaner gjennom idrett er den viktigste oppgaven. Resultatene viser at det er bred enighet om dette blant tillitsvalgte og ansatte i særforbund og idrettskretser. De små forskjellene som fremkommer i analysene viser at særforbundene prioriterer noe mer talentutvikling, fokus på verdier, og fair play sammenliknet med idrettskretsene. Enigheten blant organisasjonsleddene skiller seg fra splittelsen en kan anta på bakgrunn av historiske spenninger og fremstillingen av idrettsrelaterte saker gjennom media. Nettopp fordi undersøkelsene viser få signifikante forskjeller mellom organisasjonsleddene, er det interessant å drøfte hvorfor denne enigheten er tilstedeværende.

Dersom en tar høyde for arbeidsoppgavene til idrettskretsene og særforbundene, er ikke forskjellene som kommer frem i regresjonsanalysene hverken overraskende eller unaturlige. Tvert imot er resultatene i tråd med organisasjonsleddenes nåværende, uttalte arbeidsoppgaver og mål. Særforbundene er ansvarlig for konkurransevirkosomhet og reglement innenfor hver enkelt idrett. Det er derfor naturlig at gode holdninger, talentutvikling og fair play er et interessefelt for dette organisasjonsleddet.

Idrettskretsene prioriterer sunne aktivitetsvaner og en sunn livsstil, hvilket er naturlig da

deres arbeidsoppgaver har et bredere samfunnsmessig perspektiv, som blant annet inkluderer folkehelse. Videre vil mulige forklaringer for enigheten blant idrettskretser og særforbund bli presentert og drøftet.

6.1.2 Barn og unges rettigheter

En mulig forklaring for verdiendringen og enigheten i norsk idrett med tanke på hvilke oppgaver som er viktige i barne- og ungdomsidretten kan komme av påvirkninger fra lover og regler ellers i samfunnet. Til tross for de historiske ulikhetene har det de siste tiårene vært en stor utvikling i barne- og ungdomsidretten, da spesielt med tanke på innføringen av felles bestemmelser og reglement for barn og ungdom. Norsk idrett er blant verdenstoppene for idrettsdeltakelse blant barn (Breivik et al., 2011). Selv om jevnlig diskusjoner har oppstått, er bestemmelsene tilsynelatende av stor betydning for dagens barne- og ungdomsidrett (Strandbu et al., 2017). Både i NIF, og andre instanser i samfunnet med betydning for idrett som for eksempel kulturdepartementet, ser det ut til at bestemmelsene er implementert (NIF, 2015; Regjeringen, 2018).

Gjennom siste halvdel av 1900 tallet ble barn i større grad anerkjent som personer med selvstendige rettigheter (Sandberg, 2004). I dag er FN (De forente nasjoner) sin barnekonvensjon, egne juridiske rettigheter for barn. Rettighetene har som intensjon å gi barn en trygg og god oppvekst uansett hvem de er og hvor de bor. Alle land i verden med unntak av USA har sluttet seg til konvensjonen. Konvensjonen trådte i kraft i 1990, og ble fulgt i Norge fra 1991 (FN, 2018). Fra 2003 ble konvensjonen en del av norsk lov, og er i dag kjent som barnas grunnlov (Regjeringen, 2019).

De første retningslinjene for barneidrett ble vedtatt på idrettstinget i 1976 (Tønnesson, 1986), altså 14 år før barnekonvensjonen ble vedtatt, og 27 år før konvensjonen ble lovfestet i Norge. Til tross for at de første retningslinjene for barneidrett var lite håndfaste (Skirstad, 2011), og lite fulgt opp av grasrota (Skirstad et al., 2012), så var retningslinjene et steg på vei mot å bli et sentralt element i norsk idrett.

I løpet av få tiår har altså barn fått styrket sine rettigheter i samfunnet og fått en sterkere posisjon som selvstendige personer. For oss som har vokst opp i Norge de siste 30 årene med trygge rammer, kan disse rettighetene føles som en selvfølge. I 1924 da det første forslaget for et eget reglement for barn ble fremmet (FN, 2018), var samfunnet annerledes og det var kontroversielt med slike rettigheter for barn. Norge fikk sitt første barneombud i 1981 som følge av at en så et behov for å beskytte en stor, men utsatt

gruppe i samfunnet. Norge var det første landet i verden som hadde et eget barneombud (Barneombudet, udatert). Hensikten med dette resonnementet er ikke å gjennomgå den historiske utviklingen av barns rettigheter i samfunnet, men snarere vise hvordan NIF som organisasjon er en del av en større samfunnsutvikling, og hvordan organisasjonen blir påvirket av verdistrømninger og kultur i det øvrige samfunnet.

Gjennom FN sin barnekonvensjon, regjeringens anerkjennelse av denne, og et økt fokus på barn og unge som selvstendige individer, har disse reglene gradvis blitt en sentral del av det norske samfunnet (Regjeringen, 2019; Sandberg, 2004). Uansett om en har tilhørighet til et særforbund eller en idrettskrets, vil regler og mål som er fastsatt i samfunnet sannsynligvis påvirke en i samme grad. Den ytre påvirkningen av samfunnets aksept for barnerettigheter, kan derfor være en mulig forklarende faktor for hvorfor det ser ut til å være økende konsensus rundt barne- og ungdomsidrett mellom organisasjonsleddene i NIF.

Holdninger er uttrykk for synspunkter en har i forhold til konkrete objekter, og summen av disse avgjør hvilke verdier en verdsetter. Holdninger dannes og endres gjennom sosialisering med andre, og kulturen en tar del i (Kaufmann & Kaufmann, 2015). Holdninger påvirker oss individuelt, mellommenneskelig og samfunnsmessig. Selv om verdier er beskrevet som mer stabile forstillinger enn holdninger, kan både holdninger og verdier endres over tid (Hellevik, 1996; Vogel et al., 2016). Idrettens verdier til barne- og ungdomsidrett kan derfor ha gjennomgått en endring over tid.

Idretten og dens medlemmer påvirkes av det øvrige samfunnet, men samfunnet kan også bli påvirket av idretten (McPherson, Curtis, & Loy, 1989). Hvorvidt idretten har vært en bidragsyter for barns rettigheter i samfunnet er vanskelig å slå fast, men at idretten har vært tidlig ute med tydelige reguleringer av barne- og ungdomsidrett er det liten tvil om. Idrettens barnerettigheter og bestemmelser om barneidrett, slik de er i Norge, er særegne fra alle andre land, inkludert de andre skandinaviske landene (Skirstad et al., 2012). Denne tidlige oppslutningen rundt reglement for barn, kan være en grunn til at særforbund og idrettskretser har gjennomgått en endring og i dag har tilnærmet like holdninger til temaet. Gjennom flere år har bestemmelsene blitt debattert, endret og implementert både politisk og gjennom aktivitet (Krange & Strandbu, 2004; Skirstad, 2011). I tråd med både verdi og holdningsteori er det nettopp slik holdninger dannes og

endres. Personlige holdninger blir satt i perspektiv gjennom sosialisering og kultur, hvilket skaper et felles verdigrunnlag (Hellevik, 1996; Kaufmann & Kaufmann, 2015).

Ved å se nærmere på respondentenes svar i forhold til alder, kan en kanskje finne uttrykk for en viss sosialiseringprosess. Regresjonsanalysene viser at alder har en innvirkning på to områder. Dersom en er eldre, er det større sannsynlighet for å prioritere allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner, fremfor å gi barn gode holdninger og verdier preget av fair play og omsorg for andre for barneidretten. Det andre feltet alder har en innvirkning på er ungdomsidretten i forhold til spesialisering og talentutvikling sett opp mot gode holdninger og verdier. Dersom en er eldre er det mer sannsynlig å prioritere talentutvikling og satsing fremfor utvikling av holdninger og verdier.

Hvorfor alder har denne innvirkning er vanskelig å fastslå uten videre forskning, men en mulig forklaring kan være de ovennevnte relativt raske, historiske endringene. Fordi det kun er 43 år siden de første retningslinjene for barneidrett ble introdusert for den organiserte idretten, og det har vært en tidkrevende prosess før dette i senere tid har blitt et anerkjent reglement (Skirstad, 2011; Tønnesson, 1986). På bakgrunn av dette kan det være mer naturlig for de som har kommet inn i organisasjonen i senere tid å adaptere det nåværende verdigrunnlaget som en selvfølgelighet. Det kan tenkes at de som har vært delaktig i endringsprosessen barne- og ungdomsidretten har gjennomgått de siste årene, har beholdt noen av holdningene og verdiene som tidligere preget særforbund og idrettskretser. Det er verdt å nevne at alderen til respondentene i særforbund og idrettskretser ikke skiller seg ut fra resten av organisasjonen. Det vil si at effekten av alder som er funnet i denne undersøkelsen også kan være gjeldende for andre deler av organisasjonen.

Analysene viser en bred enighet blant idrettskretser og særforbund om de viktigste oppgavene i barne- og ungdomsidretten. De historiske splittelsene som en gang preget organisasjonen er ikke lengre gjeldende for disse idrettskretser og særforbund og mediefremstillinger av idretten som en splittet organisasjon er ikke alltid korrekt. Verdiendringen som har funnet sted i NIF med tanke på barne- og ungdomsidrett har vært en konsekvens av langsiktig kulturendring de siste 50 årene, preget av blant annet barnas inntog i idretten (Skirstad, 2011), idrettsrevolusjonen (Tønnesson, 1986), og økt fokus på rettigheter for barn og unge i samfunnet (NIF, 2015).

6.2 Kjennetegn på en integrert organisasjonskultur

Et av de sentrale spørsmålene i denne diskusjonen er hva resultatene sier om organisasjonskulturen i NIF. Resultatene tilsier at det er enighet blant idrettskretser og særforbund, men tilfredsstillende kjennetegnene på en integrert organisasjonskultur, og hvilke eventuelle betydninger kan dette ha for NIF?

Dersom en organisasjon har en integrert organisasjonskultur, innebærer dette at en kan beskrive kulturen til bedriften som en helhet (Jacobsen & Thorsvik, 2013). Det vil altså si at de ulike organisasjonsleddene og personene i organisasjonen innehar et felles sett av normer, verdier og virkelighetsoppfatninger, og at disse kommer til uttrykk via medlemmenes holdninger og handlinger (Bang, 2013). I tillegg til at medlemmenes verdier stemmer over ens, innebærer også integrert organisasjonskultur at medlemmenes verdier er i tråd med organisasjonens uttalte, eller forfektede verdier (Bang, 2013). En integrert organisasjonskultur innebærer altså en felles forståelse av verdigrunnlaget blant de som tilhører organisasjonen.

For at en organisasjon skal ha en integrert organisasjonskultur stilles det tre overordnede krav; 1) verdiene er bestemt, eller styrt av ledelsen, 2) det er enighet, og en felles forståelse av normer, verdier og virkelighetsoppfatninger i organisasjonen, og 3) kulturen blant medlemmene er i tråd med organisasjonens forfektede verdier. Jeg ønsker å påpeke at denne diskusjonen dreier seg om hvorvidt NIF har en integrert organisasjonskultur når det kommer til holdninger og verdier rundt barne- og ungdomsidrett blant ansatte og tillitsvalgte i idrettskretser og særforbund. Mine undersøkelser begrenser seg til dette området, og kan ikke si noe om organisasjonskulturen innenfor andre temaer eller organisasjonsnivåer.

6.2.1 Ledelsesstyrt verdiperspektiv

En mulig forklaring på likhetene i verdisyn i forhold til barne- og ungdomsidrett i NIF er et ledelsesstyrt verdiperspektiv. Dette innebærer at Idrettstinget og Idrettsstyret er førende for organisasjonens verdisyn. Et slikt ledelsesstyrt perspektiv er et av kjennetegnene på en integrert organisasjonskultur.

Et nøkkelbegrep i organisasjonskulturteori er verdier. Verdier forklares som grunnleggende mål og idealer en person, eller organisasjon ønsker å leve etter (Hellevik, 1996; Kaufmann & Kaufmann, 2015). Gjennom konkrete referansepunkter gir holdninger et uttrykk for hvilke verdier som er prioritert blant individer (Kaufmann &

Kaufmann, 2015). I verdiundersøkelsen gir respondentene uttrykk for sine holdninger i forhold til konkrete verdidilemmaer, dette viser hvilke verdier som er høyest prioritert i de ulike organisasjonsleddene.

NIF's uttalte verdier kommer til syne gjennom organisasjonens aktivitetsverdier, organisasjonsverdier, barneidrettsbestemmelser, og retningslinjer for ungdomsidrett (NIF, 2015, Utadert). Idrettstinget er norsk idretts øverste organ, og avgjør de store politiske og administrative avgjørelsene, som blant annet vedtak av verdier og visjoner. Tinget blir avholdt hvert fjerde år, og hensikten er å stake ut en retning, sette målsetninger, gjennomgå lovverk, og fastslå en organisatorisk plan for den neste tingperioden (Enjolras & Waldahl, 2009). I år var det nylig Idrettsting på Lillehammer, og Idrettsstyret la frem dokumentet «idretten vil!» som en idrettspolitisk langtidsplan for den neste perioden (NIF, 2019b).

I 1976 ble de første retningslinjene for barneidrett vedtatt på idrettstinget (Tønnesson, 1986), og ved idrettstinget i 2015, ble den siste reviderte versjonen gjeldende (NIF, 2015). I årets ting ble bestemmelsene igjen omformulert og gjenvalgt (NIF, 2019a) Ett av kravene for en integrert organisasjonskultur er at ledelsen styrer holdninger og verdier som organisasjonskulturen bærer preg av (Bang, 2013; Martin, 1992). I denne sammenhengen er det tydelig at idrettstinget og idrettsstyret er de bestemmende organene for hvilke verdier som skal være gjeldende i organisasjonen.

Siden de første retningslinjene for barneidrett ble vedtatt i 1976, har ikke barneidrettsbestemmelse blitt nedstemt eller fjernet av noen senere idrettsting. Fordi verdier er stabile forestillinger og mål (Kaufmann & Kaufmann, 2015), krever det blant annet tid og en sosial påvirkning for å endre grunnleggende verdier for en person eller organisasjon (Hellevik, 1996). Idrettstinget og styret har gjennomført en stabil ledelse og utvikling i forhold til bestemmelser for barn og ungdom siden 1976 frem til i dag (NIF, 2019a). En slik stabil verdiformidling fra ledelsen kan ha bidratt til kulturendringen NIF har gjennomgått for å oppnå felles aksept for reglementet til barne- og ungdomsidrett.

Til tross for en stabil ledelse på området er det ikke uten utfordringer å implementere et slikt verdisett i en organisasjon med ulike nivåer og ulike interessefelt. NIF har blitt kritisert for at Idrettstinget blir gjennomført med få representative delegater fra grasrota. Konsekvensen av dette er at sentrale avgjørelser blir vedtatt av en mindre gruppe

personer med mye makt, og at idrettsdemokratiet derfor ikke fungerer optimalt (Enjolras & Waldahl, 2009; Hanstad, 2011b). Dette vil altså si, at selv om organisasjonen gjennomfører tilsynelatende demokratiske prosesser, har Idrettsstyret og Idrettstinget en enorm sentral maktposisjon i organisasjonen, med tanke på hvilke verdier som er førende for NIF (Enjolras & Waldahl, 2009; Steen-Johnsen, 2011).

En konsekvens av ledelsesstyrt verdigrunnlag er blant annet en utfordrende implementeringsprosess. Etter at barneidrettsbestemmelsene ble vedtatt så en at kunnskapsnivået om retningslinjene for barne- og ungdomsidrett sank proporsjonalt med avstanden fra sentralleddet (Skirstad, 2011). Erfaringer fra barneidretten viser at det er utfordrende å gjennomføre intensjonene som ligger bak paragrafer og retningslinjer i praksis (Sisjord, 1993, Skirstad, 2011). Det er flere grunner til dette, men Skirstad (2011) nevner 4 grunner til at implementeringen er en utfordring. (1) Kommunikasjonen internt i NIF er komplisert. Det er en lang vei fra idrettsstyret til idrettslagene, hvilket er en utfordring fordi barneidrettsbestemmelsene er sentralstyrte. Profesjonaliseringen er mer utbredt desto høyere opp en kommer i organisasjonshierarkiet, hvilket kan føre til ulike tolkninger av bestemmelsene. (2) Det er utfordrende å kontrollere hvorvidt de som skal gjennomføre barneidrettsbestemmelsene er kompetente til dette. (3) Ressurser er begrenset, hvilket er en utfordring for å opprettholde aktiviteten. (4) Bestemmelsene er noe diffust utformet slik at det er rom for ulik tolkning i de ulike idrettene (Skirstad, 2011).

Hensikten med denne refleksjonen er ikke å drøfte hvorvidt Idrettstinget har representative delegater eller hva som ikke fungerer i implementeringsprosessen av barneidrettsbestemmelsene. Hensikten er å påpeke at selv om avgjørelsen av de forfektede verdiene i organisasjonen vedtas gjennom en demokratisk prosess, ser det ut til at verdiene i stor grad er styrt av ledelsen i organisasjonen. Nettopp fordi det er en demokratisk prosess, og at representativiteten på tinget endrer seg fra gang til gang kan en ikke fastslå at samtlige verdigrunnlag og vedtak er styrt fra ledelsen uten støtte fra grasrota. Det en derimot kan påpeke er at Idrettsstyret og Idrettstinget innehar en svært sentral posisjon i store avgjørelser angående hvilke verdier som er førende for organisasjonen. På grunn av makten til Idrettstinget og Idrettsstyret vil jeg si, på bakgrunn av organisasjonsteori, at NIF delvis tilfredsstiller det første kravet for en integrert organisasjonskultur; ledelsesstyrte verdier i organisasjonen.

6.2.2 Like holdninger på tvers av organisasjonsledd

Det andre overordnede kravet for en integrert organisasjonskultur og en mulig forklaring for resultatene er at medlemmer og deler av organisasjonen har like holdninger og verdier (Bang, 2013). Historien tilsier at det har vært uenigheter om hva som er den viktigste oppgaven i barne- og ungdomsidrett mellom NIF linjen og særforbundslinjen (Goksøyr, 2008). I senere tid har det blitt et økt fokus på fellesskap, samhold, holdninger og verdier, og barneidrettsbestemmelsene har hatt en stor påvirkning på organisasjonen (Krange & Strandbu, 2004; Solberg et al., 2010).

Særforbundenes oppgaver er å være ansvarlig for hver enkelt idrett inkludert konkurransevirkningskraften og idrettens utvikling nasjonalt og internasjonalt (Enjolras et al., 2005; NIF, Udatert-b). Særforbundene er ansvarlig fra barneidrett til toppidrett, og har i det daglige fokus på utøvelse av idrett på de ulike nivåene. Eksempler på arbeidsoppgaver i et forbund er reglement og utvikling av regler for barne- og ungdomsidrett innenfor den spesifikke idretten (NIF, 2016).

Idrettskretsenes arbeidsoppgaver er å ha et samfunnsmessig perspektiv på idrettslig aktivitet, hvilket innebærer ansvar for idrettspolitik, samarbeid med regionale og lokale organer som kommune og fylkeskommune, være støtte og informasjonsorgan for særkretser, idrettslag og idrettsråd samt å drive informasjons og opplysningsvirksomhet (Enjolras & Waldahl, 2009).

Regresjonsanalysene viste noen små forskjeller i prioriteringer, idrettskretser fokuserer mer på allsidighet og en sunn livsstil, og særforbund har mer fokus på verdier og fair play. Disse små forskjellene er naturlig dersom en tar utgangspunkt i organisasjonsleddenes arbeidsoppgaver, og kan derfor ikke ansees som et tegn på en differensiert organisasjonskultur, men snarere et tegn på en felles forståelse for ulike arbeidsområder og en integrert kultur.

Holdningene til særforbund og idrettskretser i forhold til barne- og ungdomsidrett viser enighet på tvers av disse organisasjonsleddene, og ansatte og tillitsvalgte innad i disse. Denne enigheten på tvers av organisasjonsledd er over ens med beskrivelsen av en integrert organisasjonskultur (Bang, 2013). I likhet med temaene nevnt ovenfor er enighet blant organisasjonsledd kun undersøkt blant ansatte og tillitsvalgte i idrettsforbund og krets og en kan derfor ikke generalisere disse funnene til for eksempel idrettslag eller klubber.

6.2.3 Holdninger i tråd med organisasjonens uttalte verdier

I tillegg til at organisasjonsleddene skal ha de samme holdningene, må også holdningene til ansatte og tillitsvalgte stemme over ens med organisasjonens uttalte verdier, for å kunne klassifiseres som en integrert organisasjonskultur. Ovenfor nevnte jeg noen av de mest sentrale verdidokumentene i forhold til barne- og ungdomsidrett, dette er blant annet barneidrettsbestemmelsene og retningslinjer for ungdomsidrett. For å tydeliggjøre hvorvidt særforbundenes og idrettskretsenes holdninger stemmer over ens med organisasjonens uttalte verdier, vil dette bli eksemplifisert på bakgrunn av verdidokumenter sett opp mot resultatene fra regresjonsanalysene.

Et eksempel på uttalte verdier som påvirker barneidretten er de tre første barnerettighetene. Disse er: 1) trygghet, 2) vennskap og trivsel og 3) mestring (NIF, 2015). Disse punktene vektlegger at barn skal delta i et trygt treningsmiljø, fritt for press og utnyttelse, de skal utvikle vennskap og solidaritet samt oppleve mestring gjennom ulike ferdigheter. Dataene jeg har analysert viste at det var så få respondenter som svarte at talentutvikling og spesialisering er den viktigste oppgaven til barneidretten, at de ble ekskludert fra analysene. Gode holdninger, verdier, og allsidighet er oppgavene respondentene vektlegger, hvilket er i tråd med NIF`s uttalte verdigrunnlag gjennom barnerettighetene.

De siste årene har NIF fokusert mer på ungdomsidretten for å redusere frafall av medlemmer i tenårene. Denne satsingen er definert som «Ungdomsløftet» og består av tre likeverdige søyler (NIF, Utadert). En av disse søylene er «Idrett for alle». Dette innebærer at ungdommer skal drive med aktiviteten de selv ønsker, på det nivået de selv velger. De skal få være delaktig i et sosialt, trygt miljø hvor de er skjermet for krav til utstyr eller prestasjoner. De overordnede resultatene fra regresjonsanalysene viser at det er rom for mer talentutvikling i ungdomsidretten sammenliknet med barneidretten, men at det er en sunn livsstil og gode holdninger ovenfor seg selv og andre som er den viktigste oppgaven.

En annen grunn til at respondentene har like holdninger til barne- og ungdomsidretten som sammenfaller med NIFs organisasjonsverdier, kan muligens forklares gjennom den psykologiske teorien BIRGing (Basking in Reflected Glory). For mange kan det ofte føles fordelaktig og bekreftende å dele samme syn som en annen gruppe suksessfulle mennesker. Dette får en til å føle tilhørighet og vellykkethet. NIF er en veletablert

organisasjon i det norske samfunnet (Hanstad, 2011a), og arbeider for at alle skal få delta i idrett uansett nivå eller forutsetninger (NIF, Udatert-a). NIF spiller en viktig rolle for barneidretten, og med tanke på at over 90% (Bakken, 2018) deltar i organisert idrett kan en konkludere med at dette rekruttering og aktiviteter for barn er vellykket. Å assosieres med en organisasjon som representerer noe de fleste har et positivt forhold til og anser som samfunnsmessig nyttig kan ha en positiv innvirkning på et personlig nivå (Vogel et al., 2016).

BIRGing kan ha en innvirkning på hvordan respondentene har svart i den grad at de svarer i tråd med organisasjonens forfektede verdier, fordi dette er de verdiene de ønsker å assosieres med. Dersom det var negative innstillinger eller et dårlig rykte rundt barne- og ungdomsidretten kunne dette hatt en innvirkning på resultatene ved at flere respondenter svarte avvikende fra de uttalte verdiene til NIF.

Disse eksemplene viser at holdningene idrettskretser og særforbund uttrykker i forbindelse med verdiundersøkelsen er i tråd med NIFs forfektede verdier, både innenfor barneidretten og ungdomsidretten. Dette tilfredsstiller det tredje overordnede kravet for en integrert organisasjonskultur og bidrar til å forklare resultatene fra undersøkelsen.

6.2.4 Helt integrert?

Avsnittene ovenfor eksemplifiserer og begrunner hvilke resultater som underbygger NIF som en integrert organisasjonskultur. Ledelsen har en stor innvirkning på verdigrunnet, det er bred enighet blant respondentene fra særforbund og idrettskretser, og verdiene de gir uttrykk for ser ut til å stemme over ens med NIF sine forfektede verdier. Disse elementene stemmer over ens med den teoretiske fremstillingen av en integrert organisasjonskultur (Bang, 2013), men det er viktig å påpeke at det ikke nødvendigvis er så svart/hvitt i realiteten.

Motsetningen til en integrert organisasjonskultur er en differensiert organisasjonskultur, hvilket vektlegger ulikhetene som eksisterer i en organisasjon. Disse forskjellene kan forekomme mellom ulike grupper eller subkulturer i organisasjonen eller mellom organisasjonens uttalte verdier og verdiene medlemmene innehar. En differensiert organisasjonskultur vektlegger også at det er mange andre kilder til kultur enn det som er bestemt av ledelsen (Martin, 1992). En differensiert organisasjonskultur bærer preg av subkulturer, andre kilder til verdier enn fra ledelsen, og ulikheter innad i

organisasjonen. En subkultur oppstår mellom en gruppe som har hyppig nær kontakt, felles erfaringer og felles karakteristika (Bang, 2013).

Paraplyorganisasjonen NIF er spredt med tanke på både arbeidsoppgaver og geografi, det er derfor liten tvil om at det vil dannes subkulturer av ulike grad. Både særkretser og idrettskretser er spredt fylkesvis, og særforbundene omgås ofte med andre særforbund med like interesser (Enjolras & Waldahl, 2009). Typiske faktorer som bidrar til å danne subkulturer er for eksempel kjønn, alder og felles erfaringer.

En integrert organisasjonskultur på noen felt utelukker ikke nødvendigvis en differensiert organisasjonskultur på andre områder, og mange organisasjoner har innslag av begge former for organisasjonskultur (Jacobsen & Thorsvik, 2013). Selv om det er bred enighet på innenfor barne- og ungdomsidrett, kan det være andre temaer og deler av organisasjonen hvor en ser tegn til en mer splittet organisasjon. På bakgrunn av disse undersøkelsene er det umulig å konkludere med hvorvidt NIF har en integrert organisasjonskultur på andre områder enn barne- og ungdomsidrett.

6.3 Enighet om barne- og ungdomsidrett, en varig situasjon?

På bakgrunn av teori og tidligere forskning og resultater fra denne undersøkelsen kan det se ut til at det er en økende konsensus innad i NIF om hvordan aktiviteten for barn og unge skal utøves. Verdiperspektivet benyttet i denne oppgaven beskriver verdier som grunnleggende mål en ønsker å oppnå (Hellevik, 1996). Verdier ansees som stabile forestillinger og holdningene en uttrykker viser hvilke verdier en verdsetter (Kaufmann & Kaufmann, 2015; Vogel et al., 2016).

NIF er en organisasjon i stadig endring, nye forslag for organisering blir stadig foreslått, organisasjonen er i søkelyset av media, og det neste idrettstinget står for tur. Både interne, og eksterne utfordringer og maktkamper preger organisasjonen (Hanstad, 2011a). Organisasjonen blir påvirket av holdninger og verdier i samfunnet gjennom blant annet politikk og media. Samtidig har også idretten som landets største frivillige organisasjon mulighet til å påvirke samfunnet (McPherson et al., 1989).

En kan ikke fastslå hvor lenge de nåværende holdningene og verdiene overfor barne- og ungdomsidretten vil være førende, men på grunn av økende enighet innad i organisasjonen som følge av en tidkrevende kulturendring og sosialiseringssprosess, kan det se ut til at en endring i disse holdningene vil ta tid. I tillegg ser verdiene ut til å være velimplementert hos sentrale påvirkningskrefter som blant annet kulturdepartementet

(Regjeringen, 2018), så lenge NIF opprettholder sin status som en viktig bidragsyter for barn og unges verdiutvikling og folkehelse.

6.4. Øvrige refleksjoner og utfordringer i NIF

I tillegg til temaene som allerede er diskutert, er det flere konsekvenser, utfordringer og muligheter ved å ha et felles verdigrunnlag i en organisasjon. Videre vil noen øvrige refleksjoner rundt tematikken bli nevnt.

Til forskjell fra de andre nasjonale idrettsorganisasjoner er NIF sin særegenhet at all idrett er inkludert i en felles paraplyorganisasjon (Enjolras et al., 2005). Dette innebærer at toppidrett, paraidrett, breddeidrett og barne- og ungdomsidrett er organisert i en og samme organisasjon (Enjolras & Waldahl, 2009). Denne formen for organisering kan by på både muligheter og utfordringer med tanke på å ha et felles verdigrunnlag innad i en organisasjon.

Danmark har en mer splittet idrettsmodell, og en konsekvens av dette er at de har det minst håndfaste reglementet i Skandinavia da det kommer til barneidrett (Støckel, Strandbu, Solenes, Jørgensen, & Fransson, 2010). Dersom en sammenlikner dette med Norge kan en se at ved å ha en felles organisasjon, gir dette muligheter for å påvirke alle deler av organisasjonen med et felles verdigrunnlag. Organiseringen av norsk idrett har derfor et relativt godt utgangspunkt for å skape felles verdisyn innad i NIF.

Utfordringen ved denne idrettsmodellen er at det er vanskelig å inkludere alle ledd i avgjørelser, og sikre enighet og støtte blant de ulike delene av organisasjonen (Enjolras & Waldahl, 2009). Konsekvensen av dette kan være intern splittelse, uenighet, diskusjon og maktkamper, som kan være en utfordring med tanke på å implementere felles verdier på tvers av organisasjonsledd og geografiske forskjeller.

NIF som organisasjon har en tosidig rolle. Den ene siden skal produsere idrettsutøvere i verdenstoppen, og den andre siden skal sørge for en inkluderende breddeidrett. Med dette som bakgrunn er visjonen «idrett for alle». På grunn av nye utfordringer som blant annet økende helseproblemer blant yngre aldersgrupper i Norge (Kolle, Steene-Johannessen, Andersen, & Anderssen, 2010), og flere konkurrerende tilbydere på feltet som for eksempel treningssentre, er det et økende politisk press på at NIF skal levere som en folkehelseorganisasjon i tillegg til en toppidrettsorganisasjon (Skirstad et al., 2012).

Utfordringer som NIF støter på med tanke på inkludering og «idrett for alle» er blant annet ungdommer som forlater den organiserte idretten for å drive andre former for aktivitet (Seippel, 2005; Skille, 2006), økonomiske utfordringer som fører til ekskludering i visse idretter, og varierende deltakelse blant noen minoritetsgrupper (Bakken, 2018; Strandbu et al., 2017). NIF har respondert på disse utfordringene og dette presset ved å gi uttrykk for at de kan utrette enda mer som en samfunnsorganisasjon dersom finansieringen er tilstrekkelig (Skirstad et al., 2012).

NIF har blitt kritisert for å ikke ta tak i interne maktkamper og konflikter for å stake ut en felles tydelig retning før eksterne bidragsytere involveres (Skirstad et al., 2012). Den viktigste politiske, og økonomiske instansen som NIF må legitimere sitt arbeid ovenfor er Kulturdepartementet (Enjolras et al., 2005). For at NIF skal opprettholde sin posisjon og finansiering er det essensielt at de legitimerer sitt arbeid overfor eksterne organisasjoner.

Det ser ut som at NIF sitt arbeid med barne- og ungdomsidrett er verdsatt av Kulturdepartementet, og ansett som en viktig arena for både idrettslige, verdibaserte og sosiale ferdigheter (Regjeringen, 2018; Skirstad, 2011). Allikevel er det sentralt for NIF å beholde, eller videreutvikle denne legitimering dersom de skal utvikles som en verdibasert organisasjon for «alle». Denne undersøkelsen viser at målene NIF ønsker å oppnå innenfor barne- og ungdomsidrett er implementert i visse deler av organisasjonen, hvilket kan bidra til å legitimere arbeidet både innad i organisasjonen og for ytre påvirkere.

6.5 Oppgavens begrensninger

Forskningsfeltet om holdninger og verdier, som er grunnlaget for denne oppgaven er stort og varierende. Det finnes mange ulike teorier om hvorfor en har de holdningene en har (Festinger, 1962), hvordan holdninger oppstår, sammenhengen mellom holdning og handling (Vogel et al., 2016), og hvorvidt verdiene kun er uttalte eller om de også er etterlevde (Bang, 2013). På grunn av interessefelt og begrensninger som tid, og resultater fra spørreundersøkelsen, har denne oppgaven hovedsakelig et organisasjonskulturperspektiv og et holdningsperspektiv.

Mine resultater besvarer hvorvidt det ser ut til at respondentene svarer i tråd med NIF sine forfektede, eller uttalte verdier ut ifra en digital holdningsundersøkelse. Det resultatene derimot ikke undersøker er organisasjonens bruksverdier, altså de verdiene

som gjennomføres i praksis. For å undersøke bruksverdier må en observere medlemmer eller deler av en organisasjon over tid (Bang, 2013). En slik undersøkelse ville kunne gi mer utfyllende informasjon om både implementering av verdier fra idrettsstyret til idrettsklubber, og om bruksverdiene er i tråd med de forfektede verdiene til NIF.

En av svakhetene ved å gjennomføre en spørreundersøkelse er risikoen for at respondentene ikke avgir ærlige svar. Systematiske feil (Systematic errors) oppstår dersom en gjentakende feil kan forstyrre resultatene i undersøkelsen. I en organisasjon som NIF hvor respondentene er tett tilknyttet organisasjonen, risikerer en at de svarer i tråd med organisasjonens forfektete verdier fremfor å ytre deres personlige meninger. Grunnen til dette er fordi de vet at det er slik en «burde» svare, som en representant for NIF. I tillegg ønsker personer å identifisere seg meg idealverdier for å føle tilhørighet til en vellykket organisasjon. Det er en stor sjanse for at de fleste respondentene har besvart undersøkelsen i arbeidstiden da de har mottatt denne på e-post. Det kan bidra til at en svarer i tråd med arbeidsplassen fremfor som en privatperson. Konsekvensen kan være at man måler respondentenes motivasjon for å oppfylle forventninger og krav fremfor deres egne holdninger (Vogel et al., 2016).

På den annen side kan det faktum at respondentene har tilknytning til NIF være en grunn i seg selv til å unngå systematiske feil som denne. Tilknytning til organisasjonen sikrer både kunnskap, og bevissthet rundt tematikken. Dette kan føre til ærlighet blant de ansatte fordi de enten ønsker endringer, eller å bevare dagens system. På bakgrunn av dette burde de svare i tråd med sine personlige holdninger for å påvirke organisasjonen i ønsket retning.

I likhet med andre oppgaver vil begrensninger som de nevnt ovenfor oppstå. Begrensninger ved oppgaven kan også brukes som refleksjon over egne resultater og forslag til videre forskning. Ved å ha et bevisst forhold til begrensninger ved egen oppgave før under og etter undersøkelsen kan det blant annet bidra til å unngå unødvendige feil i oppgaven.

6.6 Videre forskning

Det er gjennomført få holdningsundersøkelser i norsk idrett, og det er derfor mange interessant temaer å undersøke videre. En naturlig videreføring av dette prosjektet kunne for eksempel å analysere ulike forbund og kretser, for å se om det er noen geografiske forskjeller eller ulikheter på tvers av idretter. I tillegg ville det vært

interessant å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse for å få en dypere innsikt i hva respondentene selv mener er bakgrunnen for deres holdninger. En annen videreføring av prosjektet kunne vært å sammenlikne de resterende organisasjonsleddene for å se hvorvidt en kan finne forskjeller mellom for eksempel NIF sentralt, Idrettsråd, særkretser og Olympiatoppen. Det kunne også vært interessant og undersøkt forskjellen mellom tillitsvalgte, ansatte og toppidrettsutøvere.

En annen interessant problemstilling er knyttet til bruksverdier og handling. Derfor ville det vært interessant å observere ulike ledd i organisasjonen over en periode for å se hvordan verdiene faktisk implementeres, og utføres i praksis i idrettslagene. Et organisasjonsnivå av interesse i denne sammenhengen er klubbnivået hvor barn og unge møter den praktiske idretten.

Andre teoretiske perspektiver gir en interessant vinkling for å analysere holdningene og verdiene med utgangspunkt i et individuelt perspektiv. Trekomponentmodellen, eller ABC modellen beskriver holdninger gjennom dimensjonene affekt, adferd og kognisjon (Kaufmann & Kaufmann, 2015). For å undersøke holdninger i henhold til denne modellen, ville det kreve en annen metode hvor undersøkelsen var bygd opp på bakgrunn av teorien. Hensikten med teorien er å forklare hvilke elementer som påvirker holdninger, og hvordan disse samhandler. Kognitiv dissonans beskriver ubehaget som oppstår dersom komponentene ikke harmoniserer, og hvordan en søker reduserer dette ubehaget (Festinger, 1962). Begge disse teoriene bidrar til å forstå valg på individnivå og kunne derfor vært brukt til å forklare hvorfor respondentene velger det de gjør samt hvorfor noen svar avviker fra flertallet.

TPB (Theory of planned behaviour) baseres på at dersom en har intensjoner om å gjennomføre en handling, evaluerer handlingen som positiv, har støtte fra viktige personer og ressurser til er det en stor sjanse for at holdningene predikerer handling. I tillegg er denne teorien mest relevant for temaer en har et bevisst forhold til slik som disse respondentene har ovenfor verdier til barne- og ungdomsidrett. Hvorvidt de ulike respondentene handler i tråd med sine svar er ikke mulig å konkludere med ut ifra denne undersøkelsen, men ved å benytte et annet spørreskjema og tatt utgangspunkt i TPB kunne en undersøkt sammenhengen mellom holdning og handling (Hellevik, 1996; Vogel et al., 2016).

Disse teoriene forklarer grunnleggende psykologiske prinsipper for hvordan en tenker, handler og tar valg. Dersom en hadde tatt utgangspunkt i teoriene og utformet en annen, mer grundig spørreundersøkelse kunne dette vært brukt for å gi mer, og annerledes innsikt i holdningene til idrettskretser og særforbund enn det som er fremstilt i denne oppgaven.

7.0 Konklusjon

Hensikten med denne masteroppgaven har vært å besvare følgende problemstilling: *Hvilke holdninger har ansatte og tillitsvalgte i særforbund og idrettskretser i NIF til verdispørsmål i barne- og ungdomsidretten, og hvordan kan holdningene forklares?*

I tillegg til problemstillingen har sentrale spørsmål gjennom oppgaven vært: «Hvilke forskjeller og likheter er det i funnene mellom de ulike organisasjonsleddene?» og «Er NIF preget av differensiert eller integrert organisasjonskultur, basert på holdningene organisasjonsleddene gir uttrykk for?»

Kvantitativ metode er benyttet for å analysere data fra spørreundersøkelsen «Verdier i norsk idrett» gjennomført av Hansen med flere (2019b). Statistiske analyser er utført i SPSS versjon 24. Deskriptiv statistikk og binær logistisk regresjon er brukt for å kartlegge hvilke holdninger organisasjonsleddene har, og hvordan disse kan forklares.

Historiske og nåværende spenninger i NIF (Enjolras & Waldahl, 2009; Goksøyr, 2008; Hanstad, 2011b), og medias fremstillinger av organisasjonen (Ekeland, 2018; Johansen, 2018), gir grunnlag for å anta at det er ulike holdninger i særforbund og idrettskretser. På bakgrunn av de deskriptive fremstillinger og regresjonsanalyser, viser de overordnede resultatene at det er enighet blant organisasjonsleddene om hva som er de viktigste oppgavene til den organiserte barne- og ungdomsidretten. Både idrettskretser og særforbund gir uttrykk for at det å skape gode holdninger, verdier og en sunn livsstil er den viktigste oppgaven til norsk barne- og ungdomsidrett. Noen signifikante forskjeller blant organisasjonsleddenes prioriteringer kan påpekes, men forskjellene er i tråd med de ulike arbeidsoppgavene til særforbund og idrettskretser. Dette viser at organisasjonen har forståelse for arbeidsfordelingen og fremstår som samlet på bakgrunn av holdninger og verdier i barne- og ungdomsidretten. Det teoretiske grunnlaget i oppgaven er basert på organisasjonskulturteori med vekt på integrert og differensiert organisasjonskultur, i tillegg til verdi- og holdningsteori på organisasjonsnivå.

Basert på det teori, tidligere forskning og resultater fra regresjonsanalyse er det drøftet hvordan holdninger blir påvirket av samfunnet og hvorvidt det ser ut til at NIF har en integrert organisasjonskultur. Barn har gradvis blitt mer anerkjent som selvstendige individer i samfunnet, og har dermed fått flere rettigheter (Barneombudet, udatert; FN,

2018). Etter at barn ble inkludert i organisert idrett, var idretten tidlig ute med å fastsette rettigheter og bestemmelser for barn og unge (NIF, 2015; Skirstad, 2011). Gjennom en verdiendringsprosess har idretten gått fra å være prestasjonsrettet, til å prioritere gode holdninger, verdier og en sunn livsstil som idrettens viktigste oppgave overfor barn og unge.

En integrert organisasjonskultur preges av 1) ledelsesstyrte verdier, 2) like holdninger på tvers av organisasjonsledd, og 3) holdninger i tråd med de forfektede verdiene (Bang, 2013). Ut ifra mine undersøkelser ser det ut til at NIF har en integrert organisasjonskultur innenfor holdninger og verdier i forhold til barne- og ungdomsidrett på krets- og særforbunds nivå. Denne oppgaven undersøker kun kulturen innenfor et tema på et spesifikt organisasjonsnivå. En integrert kultur på et felt utelukker ikke en differensiert kultur på et annet felt.

Refleksjoner rundt oppgaven påpeker utfordringer og muligheter ved bruk av spørreundersøkelse, teoretisk rammeverk, og tidsbegrensninger. På bakgrunn av dette foreslås det at videre forskning inkluderer flere organisasjonsledd, tar utgangspunkt i andre teorier eller benytter en kvalitativ tilnærming for å bidra til utvikling av ny kunnskap på feltet.

8.0 Referanser

- Aas, O. I. (2018). Berge reagerer på utvikling; hadde det ikke vært for oss voksne hadde barna hatt det vanvittig moro. *Aftenposten*. Hentet 28.nov.2018 fra https://www.aftenposten.no/100Sport/ballsport/Berge-reagerer-pa-utvikling--Hadde-det-ikke-vart-for-oss-voksne_-ville-ungene-hatt-det-vanvittig-moro-248577b.html
- Ajzen, I. (1985). From intentions to actions: A theory of planned behavior. In *Action control* (pp. 11-39). Berlin: Springer.
- Antonak, R. F., & Livneh, H. (1995). Direct and indirect methods to measure attitudes toward persons with disabilities. *Social Science & Medicine*, 40(1), 3.
- Bakken, A. (2018). *Ungdata 2018 nasjonale resultater*. Hentet fra <http://www.ungdata.no/Forskning/Publikasjoner/Nasjonale-rapporter>
- Bang, H. (2013). Organisasjonskultur: en begrepsavklaring. *Tidsskrift for norsk Psykologforening*, 50(4), 326-336.
- Barneombudet. (udatert). Om barneombudet. Hentet fra <https://barneombudet.no/om-barneombudet/>
- Berntsen, P. A. (2018). Når familien Ingebrigtsen sier de føler seg motarbeidet så er det lett å forstå. . Hentet 1.5.2019 fra <https://www.tv2.no/a/10018333/>
- Breivik, G. (2013). *Jakten på et bedre liv: Fysisk aktivitet i den norske befolkning 1985-2011*. Oslo: Universitetsforlag AS.
- Breivik, G., Sand, T. S., Rafoss, K., Tangen, J. O., Thorén, A., Bergaust, T., & Stokke, K. (2011). Fysisk aktivitet; omfang, tilrettelegging og sosial ulikhet. *Helsedirektoratet*, 19, 61.
- Bugge, M. (2017). Hele idretts-norge snakker om regningene-nå skal de stemmes over. *Aftenposten*. Hentet 1.5.2019 fra <https://www.aftenposten.no/100Sport/idrettspolitikk/Hele-idretts-Norge-snakker-om-regningene---na-skal-de-stemmes-over-235397b.html>
- Busch, T. (2014). *Ledelse, kultur og verdier: et integrert perspektiv*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Christiansen, A., Aaserud, Braastad, & Jarlsbo. (2017). Så mye clostebol hadde Johaug i kroppen. *Verdens Gang*. Hentet 20.apr.2019 fra <https://www.vg.no/sport/langrenn/i/b0edq/saa-mye-clostebol-hadde-johaug-i-kroppen>
- Clausen, T., & Eikemo, T. (2007). Kvantitativ analyse med SPSS: en praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker. In. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ekeland, H. (2018). Disse kan bli Norges nye Idrettspresident. *NRK*. Hentet 10.apr.2019 fra <https://www.nrk.no/sport/disse-kan-bli-norges-nye-idrettspresident-1.14341188>
- Enjolras, B., Seippel, Ø., & Waldahl, R. H. (2005). *Norsk idrett: organisering, felleskap og politikk*. Oslo: Akilles.
- Enjolras, B., & Waldahl, R. H. (2009). *Idrettsdemokratiet: makt og styring i idretten*. Oslo Akilles.
- Festinger, L. (1962). *A theory of cognitive dissonance* (Vol. 2): Stanford university press.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*: sage.
- FN. (2018). Barnekonvensjonen. Hentet fra <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/Barnekonvensjonen>
- Fredheim, G. O. (2017). Karsten Warholm: Barn må ikke spesialisere seg tidlig for å bli best. . Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/Nyhet/karsten-warholm---barn-ma-ikke-spesialisere-seg-tidlig-for-a-bli-best/>
- Gilje, N., & Grimen, H. (1993). *Innføring i Samfunnsvitenskapenes forutsetninger*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Goksøyr, M. (2008). *Historien om norsk idrett*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (Vol. 1): Fagbokforlaget Bergen.

- Guldbrandsen, C. (2016). I idretten går man kanskje litt for mye i forsvar, åpenhet er ikke farlig. *Dagens Næringsliv* Hentet 12.feb.2019 fra <https://www.dn.no/lederintervjuet/norges-fotballforbund/ntb/pal-bjerketvedt/-i-idretten-gar-man-kanskje-litt-for-ofte-i-forsvar-apenhet-er-ikke-farlig/2-1-18663>
- Hagen, A., Ertesvåg, F., & Hansen, F. (2015). Familier bruker flere hundretusen på ski i året. *VG*. Hentet 10.apr.2019 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/Lw3pp/klaseskille-i-barneidretten-familier-bru-ker-flere-hundre-tusen-paa-ski-i-aaret>
- Hansen, P. Ø. (2019a). *Rapport til Antidoping Norge. Verdier og holdninger knyttet til doping og antidoping*. Norges Idrettshøgskole.
- Hansen, P. Ø. (2019b). Verdier i norsk idrett. Hentet fra <https://www.nih.no/forskning/prosjekter/forskningsprosjekter-ved-nih/verdier-i-norsk-idrett/>
- Hanstad, D. V. (2011a). Idrettens rolle i samfunnet. In D. V. Hanstad (Ed.), *Norsk Idrett: Indre spenning ytre press* (pp. 7-10). Oslo: Akilles.
- Hanstad, D. V. (2011b). *Norsk idrett : indre spenning og ytre press*. Oslo: Akilles.
- Hassmén, N., & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder: SISU idrottsböcker*.
- Helland, H. (2003). Om å bruke statistikk i sosiologien. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 44(04).
- Hellevik, O. (1996). *Nordmenn og det gode liv Norsk monitor 1985-1995*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hoel, Y. S. (2016). Sundby utestengt på grunn av feil bruk av astmamedisin-mister tour de ski-seier. *NRK*. Hentet 14.jan.2019 fra <https://www.nrk.no/sport/sundby-utestengt-etter-for-hoye-doser-av-astmamedisin-1.13050825>
- Ingebrigtsen, J. E., & Aspvik, N. P. (2015). *Barns idrettsdeltagelse i Norge: litteraturstudie av barn i idretten*. NTNU, Trondheim.
- IPSOS. (udatert). Hvem vi er Hentet fra <https://www.ipsos.com/nb-no/hvem-vi-er>

- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. ed.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Jacobsen, D. I., & Thorsvik, J. (2013). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Johansen, R. D. (2018). Talent-pappa reagerer på norske barneidrettsregler: - latterlig. . Hentet 23.mar.2019 fra <https://www.aftenposten.no/100Sport/ballsport/Talentpappa-reagerer-pa-norske-barneidrettsregler--Latterlig-259806b.html>
- Kaufmann, G., & Kaufmann, A. (2015). *Psykologi i organisasjon og ledelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kolle, E., Steene-Johannessen, J., Andersen, L. B., & Anderssen, S. A. (2010). Objectively assessed physical activity and aerobic fitness in a population-based sample of Norwegian 9- and 15-year-olds. *20*(1), 41-47. doi:10.1111/j.1600-0838.2009.00892.x
- Krange, O., & Strandbu, Å. (2004). *Ungdom, idrett og friluftsliv. Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer fra 1992 til 2002*. Hentet fra http://www.hioa.no/asset/518/1/518_1.pdf
- Laake, P., Olsen, B. R., & Benestad, H. B. (2008). *Forskning i medisin og biofag* (2. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Li, M., Pitts, B. G., & Quarterman, J. (2008). *Research methods in sport management*. Morgantown, WV: Fitness Information technology.
- Loland, S., Kristiansen, P., & Vaagbø, O. (2003). *Evaluering av etikk og verdiarbeidet i NIF 1993–2003*. Hentet fra Oslo:
- Martin, J. (1992). *Cultures in organizations: Three perspectives*: Oxford University Press.
- McPherson, B. D., Curtis, J. E., & Loy, J. W. (1989). *The social significance of sport: an introduction to the sociology of sport*: Human Kinetics Publishers.

- NIF. (2015). Idrettens Barnerettigheter Bestemmelser om Barneidrett. Hentet fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/7d1ccf72f5a047dfac1b2124adaddf42/117_15_barneidrettsbestemmelsene_lr.pdf
- Lovhefte, (2016).
- NIF. (2019a). Idrettstinget. Hentet fra https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/677a78c9b12d45fc88e50aff36581578/saksdokumenter-til-idrettstinget_final.pdf
- NIF. (2019b). Idrettstinget 2019. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/idrettstinget/>
- NIF. (Udatert-a). NIFs verdier. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/nifs-verdiarbeid/>
- NIF. (Udatert-b). Organisering. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/organisering/>
- NIF. (Udatert). Ungdomsidrett. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/tema/ungdomsidrett/>
- NTB. (2019). Mollekleiv er innstilt som ny idrettspresident. *Dagbladet*. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/sport/sven-mollekleiv-innstilt-som-ny-idrettspresident/70926253>
- Olstad, F. (2018). Fra Løkka til organisert idrett. Hentet fra <https://www.norgeshistorie.no/oljealder-og-overflod/artikler/1956-fra-lokka-til-organisert-idrett.html>
- Ommundsen, Y. (2011). Spesialisere tidlig og plukke talenter - er det så lurt? In (pp. S.53-68). Oslo: Akilles.
- Ommundsen, Y., Løndal, K., & Loland, S. (2014). Sport, children, and well-being. *Handbook of child well-being: theories, methods policies in global perspective*, 911-940.
- Postholm, M. B., Jacobsen, D. I., & Søbstad, R. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

- Regjeringen. (2018). Idrettspolitikken. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/kultur-idrett-og-frivillighet/innsiktsartikler/idrett/id2001187/>
- Regjeringen. (2019). FNs konvensjon om barnets rettigheter. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/>
- Sandberg, K. (2004). Inkorporeringen av FNs barnekonvensjon i norsk rett. *Kritisk juss*, 55(04), 316-329.
- Schein, E. H. (2010). *Organizational culture and leadership* (Vol. 2): John Wiley & Sons.
- Seippel, Ø. (2005). *Orker ikke, gidder ikke, passer ikke? : om frafallet i norsk idrett* (Vol. 2005:3). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Seippel, Ø. (2010). Professionals and volunteers: on the future of a Scandinavian sport model. *13*(2), 199-211.
- Seippel, Ø., Sisjord, M. K., & Strandbu, Å. (2016a). Sprek, vakker og kjedelig? Trening og mening blant ungdom: 1985–2013. In Ø. Seippel, M. K. Sisjord, & Å. Strandbu (Eds.), *Ungdom og Idrett*. Oslo Cappelen Damm Akademisk.
- Seippel, Ø., Sisjord, M. K., & Strandbu, Å. (2016b). *Ungdom og idrett* (1 ed.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Sisjord, M.-K. (1993). *Idrett og ungdomskultur : Bø-ungdom i tall og tale*. Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Skaset, B. H. (2011). Kampen om makten i NIF. In D. V. Hanstad (Ed.), *Norsk Idrett indre spenning ytre press* (pp. 18). Oslo: Akilles.
- Skille, E. Å. (2006). Idrett for alle: Enhetlig mangfold eller en tredie vei? *Idrottsforum*, 13, 2013.
- Skirstad, B. (2011). Barneidrett som politikk og praksis. In (pp. 33-51). Oslo: Akilles, 2011.

- Skirstad, B., Waddington, I., & Säfvenbom, R. (2012). Issues and problems in the organization of children's sport: A case study of Norway. *18*(3), 309-321. doi:10.1177/1356336x12450790
- Solberg, B., Myskja, B., & Nydal, R. (2010). Idrettens etikk. *Nordic Journal of Applied Ethics*(1), 3-8.
- Stavrum, G. (2017). Farlig mangel på åpenhet på toppen i norsk idrett. *Nettavisen*. Hentet 30.des.2018 fra <https://www.nettavisen.no/mener/farlig-mangel-pa-apenhet-pa-toppen-i-norsk-idrett/3423326784.html>
- Steen-Johnsen, K. (2011). Idrettens komplekse maktspill. In D. V. Hanstad (Ed.), *Norsk Idrett: Indre spenning ytre press* (Vol. 116, pp. 96-105). Oslo: Akilles.
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P., Seippel, Ø., & Dalen, H. B. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *1*(02), 132-151.
- Strandbu, Å., Stefansen, K., & Smette, I. (2016). En plass i jevnalderfellesskapet. In Å. Strandbu, M. K. Sisjord, & Ø. Seippel (Eds.), *Ungdom og idrett* (pp. 113-132). Oslo: Cappelen Damm.
- Støckel, J. T., Strandbu, Å., Solenes, O., Jørgensen, P., & Fransson, K. (2010). Sport for children and youth in the Scandinavian countries. *13*(4), 625-642.
- Tønnesson, S. (1986). Folkehelse, trim, stjerner 1939-1986. Norsk idretts historie bind 2. In: Oslo, Aschehoug.
- Veum, A., & Øvregård, H. B. (2015). For dyrt for mange å drive idrett. Hentet 20.mai.2019 fra <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/rQbq8/kronikk-for-dyrt-for-mange-aa-drive-idrett>
- Vogel, T., Wänke, M., & Bohner, G. (2016). *Attitudes and attitude change* (2nd edition. ed.). London: Routledge.
- Waldahl, R. J. P. (1999). Medier, meningsdannelse og den politiske dagsorden. *31*(2), 117-132.
- Østbye, H. (2009). *Journalister og folk flest: Syn på medier og journalistikk 1999-2009* (8280950656). Hentet fra Bergen:

Tabelloversikt

Tabell 1: Oversikt over respondentenes alder fordelt på organisasjonstilhørighet.....	56
Tabell2: Utdanningsnivå hos ansatte og tillitsvalgte i særforbund og idrettskrets.....	57
Tabell 3: Organisasjonstilhørighet og kjønnsfordeling.....	57
Tabell 4: Krysstabell barneidrett.....	59
Tabell 5: Krysstabell ungdomsidrett.....	60
Tabell 6: Regresjonsanalyse for barneidrett - verdier vs. sunn livsstil.....	61
Tabell 7: Regresjonsanalyse for ungdomsidrett- spesialisering vs. verdier.....	62
Tabell 8: Regresjonsanalyse for ungdomsidrett-spesialisering vs. sunn livsstil.....	63
Tabell 9: Regresjonsanalyse for ungdomsidrett verdier vs. sunn livsstil.....	64

Figuroversikt

Figur 1: Analyserte spørsmål fra spørreundersøkelse.....	42
--	----

Vedlegg

Vedlegg A: Databehandleravtale

Databehandleravtale for Norges idrettshøgskole

	Dokumenteier: Administrerende direktør			
	Godkjent av: Adm dir	Revidert av: Hans Olav Krogsæter	Versjon: II	Arkivsak:
	Godkjent dato: 2013-02-15	Revidert dato: 2014-01-08	Sign:	

Databehandleravtale med IPSOS

Innledning

Avtalens hensikt er å regulere rettigheter og plikter etter Lov av 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) og forskrift av 15. desember 2000 nr. 1265 (personopplysningsforskriften). Avtalen skal sikre at personopplysninger om de registrerte ikke brukes urettmessig eller kommer uberettigede i hende.

Denne avtalen regulerer behandlingen av personopplysninger som IPSOS gjør på vegne av Norges idrettshøgskole. I henhold til Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven med forskrift) er Norges idrettshøgskole (NIH) å anse som databehandlingsansvarlig og IPSOS å anse som databehandler.

Den behandlingsansvarlige bestemmer formålet for behandlingen av personopplysningene og hvilke hjelpemidler som skal brukes, mens databehandleren behandler personopplysningene på vegne av den behandlingsansvarlige.

Databehandlingsansvarlig har også ansvar for at dette er ivarettatt hos databehandleren, enten denne er intern eller en ekstern part. Dette reguleres i personopplysningslovens § 15 og i tilhørende forskrift § 2.15.

Databehandleren kan kun behandle personopplysninger tilgjengeligjort av Databehandlingsansvarlig i henhold til denne avtale.

Behandlingens formål skal ikke endres av noen av partene uten at ny avtale undertegnes.

Formål og virkeområde for avtalen

Formålet med avtalen er å sikre at databehandlingen i tilknytning til NIHs bruk av IPSOS skjer i tråd med lov og forskrift.

Norges idrettshøgskole benytter IPSOS som aktør for å samle inn data. IPSOS benyttes således som et verktøy for å gjennomføre spørreundersøkelsen.

Det vil i undersøkelsen bli registrert opplysninger om navn, epostadresse, organisasjonstilhørighet og telefonnummer for alle i utvalget.

Varighet og oppsigelse

Avtalen trer i kraft ved at begge parter undertegner denne. Avtalen kan sies opp av begge parter med 6 måneders varsel. Avtalen utløper 31.12.2020, i henhold til godkjenning fra NSD (vedlegg til denne kontrakten).

Når avtalen utløper plikter databehandler uten opphold å slette de personopplysningene som denne har behandlet på vegne av den behandlingsansvarlige. Dette gjelder ikke dersom noe annet er bestemt mellom partene eller databehandleren har plikt til å lagre opplysningene etter norsk lov.

Databehandlerens plikter

Databehandleren kan bare behandle personopplysningene i henhold til de formål som er bestemt av den behandlingsansvarlige og i samsvar med de vilkår som fremgår av denne avtalen.

Databehandleren plikter å gjennomføre planlagte og systematiske tiltak som skal sørge for tilfredsstillende sikring av personopplysningene, jf personopplysningslovens § 13 og personopplysningsforskriftens kapittel 2. Databehandler skal dokumentere rutiner og andre tiltak for å oppfylle disse kravene. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig på behandlingsansvarliges forespørsel.

Databehandleren plikter å gjøre seg kjent med og etterleve den behandlingsansvarliges internkontrollsystem, jf. personopplysningslovens § 14 og personopplysningsforskriftens kapittel 3.

Etter forespørsel fra den behandlingsansvarlige plikter databehandleren å dokumentere at kravene til informasjonssikkerhet og internkontroll er ivarettatt.

Risikovurderinger skal gjennomføres og fremlegges for den behandlingsansvarlige.

Databehandler skal behandle personopplysningene i samsvar med akseptabelt risikonivå som den Behandlingsansvarlige setter.

Dersom personopplysninger kommer på avveie, eller at det er mistanke om at disse er kompromittert, skal Databehandler uten ugrunnet opphold varsle Behandlingsansvarlig. Den behandlingsansvarlige skal ha fullt innsyn i hele saken ved en slik hendelse.

Databehandler skal etablere rutiner for logging av feil og avvik i henhold til personopplysningsforskriftens kapittel 2.

Teknisk sikkerhet hos databehandler

Databehandler skal sikre personopplysningenes konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet, jf personopplysningsloven § 13.

Tilgang til tjenester og eget nettverk skal være basert på individuelle brukerkonti og passord.

Lagring av personopplysninger som behandles på vegne av den behandlingsansvarlige skal sikres slik at kun autorisert personell har adgang til disse. En skal alltid vurdere behovet for

tilgang før slik gis til databehandlerens medarbeidere. Databehandleren skal til enhver tid ha oversikt over hvilke medarbeidere som har tilgang til personopplysningene.

Underleverandører

Dersom databehandler benytter seg av underleverandør eller andre som ikke normalt er ansatt hos databehandler skal dette avtales skriftlig med behandlingsansvarlige før behandlingen av personopplysninger starter.

Samtlige som på vegne av databehandler utfører oppdrag der bruk av de aktuelle personopplysninger inngår, skal være kjent med databehandlers avtalemessige og lovmessige forpliktelser og oppfylle vilkårene etter disse.

Taushetsplikt

Partene skal bevare taushet om alle konfidensielle opplysninger, noens personlige forhold, sikkerhetsmessige og forretningsmessige forhold, opplysninger som kan skade en av partene eller som kan utnyttes av utenforstående i næringsvirksomhet.

Databehandlerens medarbeidere skal undertegne taushetserklæring.

Taushetsplikten gjelder også etter at avtalen er opphørt. Ansatte og andre som fratrer sin tjeneste hos driftsoperatøren skal pålegges taushet også etter fratredelse om forhold som nevnt over.

Mislighold

Dersom den behandlingsansvarlige får sanksjoner i mot seg som følge av brudd på bestemmelsene i personopplysningsloven med forskrift (for eksempel overtredelsesgebyr etter § 46 eller erstatning etter § 49), og årsaken til dette ligger hos databehandleren, kan den behandlingsansvarlige kreve at databehandleren dekker det økonomiske tapet.

Rettsvalg

Partenes rettigheter og plikter etter denne avtalen bestemmes i sin helhet av norsk rett.

Undertegning

Denne avtalen er undertegnet i to eksemplarer hvorav partene beholder ett eksemplar.

Sted/Dato: Oslo, 23.5.2017

Behandlingsansvarlig
For Norges idrettshøgskole:

Databehandler
For IPSOS:

Vedlegg B: Informasjonsskriv

Informasjonsskriv – studie av holdninger og verdier i norsk idrett

Hvem står bak studien

Forskere ved Norges idrettshøgskole

Leder av forskningsprosjektet: Per Øystein Hansen (p.o.hansen@nih.no)

Prosjektstart: 1.4.2017

Prosjektslutt: 31.12.2020

Denne studien har til hensikt å avdekke hvilke holdninger og verdier ledere (både tillitsvalgte og administrative ledere), trenere og utøvere i topp og breddeidrett har til sentrale tema som angår idretten. Prosjektet vil være tverrfaglig, med hovedvekt på perspektiver innenfor idrettsfilosofi, sosiologi og sport management (organisasjon og ledelse). Studien er spesielt rettet mot å avdekke hvilke holdninger tillitsvalgte og ansatte har til doping og antidoping, fair play, talentutvikling, alkohol, helse, demokrati, økonomiske forhold, inkludering og barneidrettsbestemmelsene. Studien er blant annet finansiert av gjennom midler fra forskningssamarbeidet mellom Antidoping Norge, Norges Skiforbund og Norges idrettshøgskole.

Studien blir gjennomført i form av en elektronisk spørreundersøkelse. Det er frivillig å delta i spørreundersøkelsen. Ved å svare på spørsmålene i spørreskjemaet aksepterer du deltakelse i studien. Alle data blir oppbevart i henhold til reglement for oppbevaring av sensitive opplysninger. Når funnene fra studien publiseres vil det ikke være mulig å identifisere enkeltpersoner. Funnene vil, med andre ord, bli anonymisert. Dataene fra prosjektet vil være tilgjengelig for forskergruppen ved Norges idrettshøgskole frem til 31.12.2025 ettersom det planlegges oppfølgingsstudier. Ved denne dato slettes dataene med personidentifikasjon og vil ikke lenger være tilgjengelig for noen.

Det er kun autorisert personell i forskergruppen tilknyttet prosjektet som har adgang til dataene. Selve gjennomføringen av studien (innsamling av elektroniske spørreskjema) vil det være IPSOS som gjennomfører. De vil behandle data og opplysninger som fremkommer av studien i tråd med gjeldende reglement og retningslinjer for oppbevaring av denne type data.

Dersom du har spørsmål til studien, kan du kontakte Per Øystein Hansen på telefon; 47 75 84 21 eller per epost; p.o.hansen@nih.no

Vedlegg C: NSD godkjenning

Per Øystein Hansen
Seksjon for kultur og samfunn Norges idrettshøgskole
Postboks 4014 Ullevål stadion
0806 OSLO

Vår dato: 12.05.2017

Vår ref: 53775 / 3 / ASF

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 22.03.2017. Meldingen gjelder prosjektet:

53775	<i>Studie av holdninger og verdier i norsk idrett</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Norges idrettshøgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Per Øystein Hansen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstillende kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2020, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Amalie Statland Fantoft

Kontaktperson: Amalie Statland Fantoft tlf: 55 58 36 41

Vedlegg: Prosjektvurdering

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

INFORMASJONSSIKKERHET

Selv om spørreundersøkelsen ikke inneholder sensitive personopplysninger etter personopplysningsloven, gjør vi oppmerksom på at informasjonen som innhentes kan karakteriseres som beskyttelsesverdig.

Personvernombudet anbefaler derfor prosjektleder å utarbeide gode rutiner for informasjonssikkerhet i prosjektet. Vi legger videre til grunn at dere behandler alle data og personopplysninger i tråd med Norges idrettshøgskole sine retningslinjer for innsamling og videre behandling av forskningsdata og personopplysninger.

DATABEHANDLER

IPSOS er databehandler for prosjektet. Det må derfor foreligge skriftlig avtale mellom Norges idrettshøgskole og IPSOS om hvordan personopplysninger skal behandles, jf. personopplysningsloven § 15. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se Datatilsynets veileder: <http://www.datatilsynet.no/Sikkerhet-internkontroll/Databehandleravtale/>.

PUBLISERING

På e-post mottatt 02.05.2017, oppgis dere at identifiserende bakgrunnsopplysninger skal publiseres. Videre forklarer dere på e-post mottatt 09.05.2017, at kombinasjoner av bakgrunnsvariablene (for eksempel: tillitsvalgt + Særforbund + idrett) kan bidra til å fremheve et mindre utvalg av respondentene, og at noen av analysene kan bidra til å identifisere en mindre gruppe. Dersom dere skal publisere opplysninger dere mener vil identifisere enkeltpersoner, må dere innhente eksplisitt samtykke til dette fra dem det gjelder.

PROSJEKTLUTT OG OPPBEVARING

Forventet prosjektlutt er 31.12.2020. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da oppbevares med personidentifikasjon til 31.12.2025 for oppfølgingsstudier og videre forskning. Data skal oppbevares på sikker server på Norges idrettshøgskole.

Vi minner om at eventuelle nye studier må meldes til personvernombudet.

Vedlegg D: Spørreundersøkelse- analyserte variabler

q1	Hva er din alder?
♦ range:*	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> 1

q2	Er du...?
♦ range:*	
Mann	☐ 1
Kvinne	☐ 2

q3	Hvilken landsdel bor du i?
♦ range:*	
Nord-Norge	☐ 1
Midt-Norge	☐ 2
Vestlandet	☐ 3
Sørlandet	☐ 4
Østlandet	☐ 5

q6	Hva er din organisasjonstilhørighet?
♦ range:*	
Særkrets	☐ 1
Idrettskrets	☐ 2
NIF	☐ 3
Særforbund	☐ 4
Idrettsråd	☐ 5

q6	Hva er din organisasjonstilhørighet?
Idrettslag (kun for pilot)	☐ 6
Toppidrettsutøver	☐ 7

q7	Er du ?
♦ filter:\q6=1:6 ♦ range:*	
Tillitsvalgt	☐ 1
Ansatt	☐ 2

q8	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?
♦ range:*	
Grunnskole	☐ 1
Videregående skole	☐ 2
Universitet/høyskole lavere grad (inntil 4 år)	☐ 3
Universitet/høyskole høyere grad (mer enn 4 år)	☐ 4

q51	Den viktigste oppgaven i norsk ungdomsidrett er: Kun ett svar
♦ range:*	
Å gi unge utøvere med talent og treningsvilje mulighet for å lykkes.	☐ 1
Å gi unge utøvere gode verdier både i eget liv og overfor andre utøvere.	☐ 2
Å gi unge utøvere gode aktivitetsvaner og en sunn livsstil.	☐ 3

q52	Den viktigste oppgaven i norsk barneidrett er: Kun ett svar
♦ range:*	
Å gi barn som har talent og vilje muligheter til tidlig spesialisering og satsing.	☐ 1
Å gi barn gode holdninger og verdier preget av fair play og omsorg for andre.	☐ 2
Å gi barn allsidige ferdigheter og sunne treningsvaner.	☐ 3

Vedlegg E: Forutsetninger

Tabell 1a- Fravær av multikollinearitet

		Correlations			
		Hva er din alder?	Er du...?	Hva er din høyeste avsluttede utdannelse?	Idrettskrets=1_S ærforbund=0
Hva er din alder?	Pearson Correlation	1	-,223**	-,096**	,103*
	Sig. (2-tailed)		,000	,005	,019
	N	953	953	876	512
Er du...?	Pearson Correlation	-,223**	1	,089**	-,004
	Sig. (2-tailed)	,000		,008	,933
	N	953	953	876	512
Hva er din høyeste avsluttede utdannelse?	Pearson Correlation	-,096**	,089**	1	-,097*
	Sig. (2-tailed)	,005	,008		,029
	N	876	876	876	512
Idrettskrets=1_Særforbund= 0	Pearson Correlation	,103*	-,004	-,097*	1
	Sig. (2-tailed)	,019	,933	,029	
	N	512	512	512	512

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tabell 1b- Toleranse og VIF- barn 2 og 3

		Coefficients ^a						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	(Constant)	2,227	,146		15,298	,000		
	Idrettskrets=1_Særfor bund=0	,054	,048	,050	1,121	,263	,982	1,019
	1 er kvinne 0 er mann	-,029	,047	-,028	-,609	,543	,948	1,055
	Hva er din alder?	,005	,002	,110	2,418	,016	,945	1,058
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	,015	,030	,021	,479	,632	,972	1,029

a. Dependent Variable: Barn2og3

Tabell 1c ungdom 1 og 2

		Coefficients ^a						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	(Constant)	1,710	,165		10,359	,000		
	Idrettskrets=1_Særfor bund=0	,014	,059	,014	,243	,808	,979	1,022
	1 er kvinne 0 er mann	,013	,056	,013	,226	,822	,941	1,063
	Hva er din alder?	-,005	,002	-,119	-2,074	,039	,939	1,065
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	,060	,035	,096	1,719	,087	,985	1,015

a. Dependent Variable: Ungdom1og2

Tabell 1d ungdom 1 og 3

		Coefficients ^a						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	(Constant)	2,016	,371		5,435	,000		
	Idrettskrets=1_Særfor bund=0	,272	,117	,136	2,326	,021	,982	1,018
	1 er kvinne 0 er mann	,090	,118	,046	,765	,445	,944	1,060
	Hva er din alder?	-,004	,005	-,052	-,864	,388	,935	1,070
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	,118	,076	,092	1,562	,119	,966	1,035

a. Dependent Variable: Ungdom1og3

Tabell 1e- Ungdom 2 og 3

		Coefficients ^a						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
1	(Constant)	2,283	,162		14,071	,000		
	Idrettskrets=1_Særfor bund=0	,137	,053	,128	2,582	,010	,976	1,025
	1 er kvinne 0 er mann	,032	,052	,031	,614	,539	,949	1,054
	Hva er din alder?	,003	,002	,063	1,249	,212	,949	1,053
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	,000	,034	,000	,005	,996	,964	1,038

a. Dependent Variable: Ungdom2og3

Tabell 2a- Ikke linearitet

Barn 2 og 3

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,136	,242	,318	1	,573	1,146
	Hva er din alder? by LNHvaalder	-,024	,050	,236	1	,627	,976
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	-,872	1,790	,237	1	,626	,418
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning? by LNutdanning	,442	,852	,269	1	,604	1,556
	Idrettskrets=1_Særforbun d=0	,236	,199	1,403	1	,236	1,266
	Er du...?	-,118	,191	,383	1	,536	,888
	Constant	-,760	3,207	,056	1	,813	,468

a. Variable(s) entered on step 1: Hva er din alder?, Hva er din høyeste avsluttede utdanning?, Idrettskrets=1_Særforbund=0, Er du...?.

Tabell 2b

Ungdom 1 og 2

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,206	,331	,387	1	,534	1,228
	Hva er din alder? by LNHvaalder	-,047	,069	,477	1	,490	,954
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	-,714	2,449	,085	1	,771	,490
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning? by LNutdanning	,473	1,170	,163	1	,686	1,604
	Idrettskrets=1_Særforbun d=0	,119	,293	,164	1	,685	1,126
	Er du...?	,044	,270	,027	1	,870	1,045
	Constant	,196	4,553	,002	1	,966	1,216

a. Variable(s) entered on step 1: Hva er din alder?, Hva er din høyeste avsluttede utdanning?, Idrettskrets=1_Særforbund=0, Er du...?.

Tabell 2c
Ungdom 1 og 3

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,141	,344	,169	1	,681	1,152
	Hva er din alder? by LNHvaalder	-,031	,071	,195	1	,659	,969
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	-1,231	2,283	,291	1	,590	,292
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning? by LNUtdanning	,718	1,094	,430	1	,512	2,050
	Idrettskrets=1_Særforbund=0	,657	,280	5,492	1	,019	1,929
	Er du...?	,217	,273	,629	1	,428	1,242
	Constant	,478	4,211	,013	1	,910	1,613

a. Variable(s) entered on step 1: Hva er din alder?, Hva er din høyeste avsluttede utdanning?, Idrettskrets=1_Særforbund=0, Er du...?.

Tabell 2d
Ungdom 2 og 3

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	-,070	,260	,072	1	,789	,933
	Hva er din alder? by LNHvaalder	,017	,054	,096	1	,756	1,017
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning?	,429	2,043	,044	1	,834	1,536
	Hva er din høyeste avsluttede utdanning? by LNUtdanning	-,202	,970	,043	1	,835	,817
	Idrettskrets=1_Særforbund=0	,545	,219	6,170	1	,013	1,724
	Er du...?	,131	,212	,381	1	,537	1,140
	Constant	-,887	3,533	,063	1	,802	,412

a. Variable(s) entered on step 1: Hva er din alder?, Hva er din høyeste avsluttede utdanning?, Idrettskrets=1_Særforbund=0, Er du...?.

Tabell 3a Cook`s og Leverage
Barn 2 og 3.

Residuals Statistics^a					
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,3444	2,6773	2,5069	,06583	509
Std. Predicted Value	-2,467	2,589	,000	1,000	509
Standard Error of Predicted Value	,032	,087	,048	,010	509
Adjusted Predicted Value	2,3517	2,6772	2,5069	,06598	509
Residual	-,66740	,63107	,00000	,49610	509
Std. Residual	-1,340	1,267	,000	,996	509
Stud. Residual	-1,350	1,277	,000	1,001	509
Deleted Residual	-,67715	,64153	,00000	,50099	509
Stud. Deleted Residual	-1,351	1,278	,000	1,001	509
Mahal. Distance	1,135	14,380	3,992	2,162	509
Cook's Distance	,001	,008	,002	,001	509
Centered Leverage Value	,002	,028	,008	,004	509

a. Dependent Variable: Barn2og3

Tabell 3b

Ungdom 1 og 2

Residuals Statistics^a					
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	1,4775	1,8513	1,6897	,07409	319
Std. Predicted Value	-2,864	2,181	,000	1,000	319
Standard Error of Predicted Value	,036	,103	,056	,012	319
Adjusted Predicted Value	1,4966	1,8698	1,6897	,07444	319
Residual	-,85099	,48098	,00000	,45740	319
Std. Residual	-1,849	1,045	,000	,994	319
Stud. Residual	-1,869	1,056	,000	1,002	319
Deleted Residual	-,86978	,49152	-,00004	,46468	319
Stud. Deleted Residual	-1,877	1,056	-,001	1,003	319
Mahal. Distance	,946	14,906	3,987	2,304	319
Cook's Distance	,001	,020	,003	,003	319
Centered Leverage Value	,003	,047	,013	,007	319

a. Dependent Variable: Ungdom1og2

Tabell 3c

Ungdom 1 og 3

Residuals Statistics^a					
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	1,8719	2,7353	2,3219	,16650	292
Std. Predicted Value	-2,703	2,483	,000	1,000	292
Standard Error of Predicted Value	,082	,207	,121	,023	292
Adjusted Predicted Value	1,8225	2,7275	2,3220	,16795	292
Residual	-1,63960	1,12808	,00000	,93366	292
Std. Residual	-1,744	1,200	,000	,993	292
Stud. Residual	-1,762	1,226	,000	1,002	292
Deleted Residual	-1,67981	1,17755	-,00005	,94992	292
Stud. Deleted Residual	-1,769	1,227	-,001	1,003	292
Mahal. Distance	1,215	13,120	3,986	2,026	292
Cook's Distance	,000	,021	,003	,003	292
Centered Leverage Value	,004	,045	,014	,007	292

a. Dependent Variable: Ungdom1og3

Tabell 3d

Ungdom 2 og 3

Residuals Statistics^a					
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	2,3403	2,6299	2,4673	,07388	413
Std. Predicted Value	-1,720	2,201	,000	1,000	413
Standard Error of Predicted Value	,037	,097	,054	,011	413
Adjusted Predicted Value	2,3403	2,6470	2,4673	,07422	413
Residual	-,62995	,64900	,00000	,49404	413
Std. Residual	-1,269	1,307	,000	,995	413
Stud. Residual	-1,286	1,318	,000	1,001	413
Deleted Residual	-,64698	,65972	-,00001	,50013	413
Stud. Deleted Residual	-1,287	1,319	,000	1,001	413
Mahal. Distance	1,263	14,713	3,990	2,161	413
Cook's Distance	,001	,009	,002	,001	413
Centered Leverage Value	,003	,036	,010	,005	413

a. Dependent Variable: Ungdom2og3

Tabell 4a DfBetas

Alle uavhengige variabler

Case Processing Summary

	Valid		Cases Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
DFBETA for constant	509	53,4%	444	46,6%	953	100,0%
DFBETA for sf_ik	509	53,4%	444	46,6%	953	100,0%
DFBETA for kjønn	509	53,4%	444	46,6%	953	100,0%
DFBETA for Hva er din alder?	509	53,4%	444	46,6%	953	100,0%
DFBETA for Hva er din høyeste avsluttede utdannelse?	509	53,4%	444	46,6%	953	100,0%

Tabell 4b

